Ragunda Kommun

Översiktsplan 2050
Ragunda kommun

SAMRÅDSHANDLING

Lämna dina synpunkter på vårt förslag till ny översiktsplan!

Ett förslag till ny översiktsplan för Ragunda kommun är ute på samråd mellan **xx juni 2023 och xx september 2023**. Under denna period finns möjligheter att lämna synpunkter på översiktsplanens innehåll.

Det går bra att skicka dina synpunkter till:

Ragunda kommun

Centralgatan 15

844 21 Hammarstrand

Eller med e-post till:

kommun@ragunda.se

Märk gärna synpunkterna med ”Översiktsplan Ragunda kommun”.

Beställare av ny översiktsplan är Kommunstyrelsen i Ragunda.

Framtagande av ny översiktsplan har bedrivits i projektform. I projektgruppen har tjänstepersoner från Samhällsbyggnadsförvaltningen och Kommunledningsförvaltningen ingått. Projektledande konsult för arbetet har varit Sweco AB.

Samtliga politiska ledamöter från kommunstyrelsens arbetsutskott, en representant från majoriteten respektive en från oppositionen i Bygg- och miljönämnden samt två tjänstepersoner, har utgjort styrgrupp för projektet.

Bilder i planhandlingen är från Ragunda kommun, om inget annat anges.

Innehållsförteckning

Sammanfattning 5

Läsanvisning 6

1. INLEDNING 7

Bakgrund 8

Planeringsprocessen 14

Utgångspunkter 20

2. MÅLFORMULERING, VISION OCH STRATEGIER 28

Målformulering 29

Visionsskapande och backcasting 30

Strategier 32

3. ALLMÄNNA INTRESSEN 36

Bostadsförsörjning och samhällsservice 38

Teknisk försörjning 45

Energi 49

Hållbar mobilitet 53

Natur-, kultur- och friluftsvärden 58

Miljö- och klimataspekter 64

Offentliga rum och livsmiljöer 76

Areella näringar 79

Mellankommunala och regionala förhållanden 87

4. RAGUNDA 2050 90

Utvecklingsinriktning 91

Mark- och vattenanvändning 97

Riksintressen, LIS och andra värden 99

5. GENOMFÖRANDE 142

Stegvis utveckling, prioritering och samordning 143

6. MEDVERKANDE OCH REFERENSLISTA 148

Organisation 149

Referenser 149

BILAGA: KONSEKVENSBESKRIVNING

Sammanfattning

Översiktsplanen är ett strategiskt dokument som syftar till att nå en samlad och långsiktig plan för utvecklingen av Ragunda kommun med sikte mot år 2050. Planen formulerar fyra övergripande strategier som innebär att utvecklingen ska ske utifrån stråk och noder. Dessa stråk är lokaliserade längs med Indalsälven och Ammerån, två vattendrag som sätter sig tydliga prägel på kommunen. Det är också längs med Indalsälven som översiktsplanen pekar ut sju utvecklingsområden (utbyggnadsområden). Utöver strategin med utveckling längs med stråk och noder ska kommunen arbeta för en förtätning inom befintlig bebyggelsestruktur inom kommunens tre tätorter Stugun, Hammarstrand och Bispgården.

Kommunen ska arbeta för att minska bilberoendet genom satsningar på infrastruktur som gynnar hållbara färdmedel för kortare resor inom tätorterna. Vidare ska det finnas goda möjligheter att resa kollektivt på landsbygden och därmed minska bilberoendet. Den sista av de övergripande strategierna är att vårda och utveckla natur-, kultur- och friluftsvärden inom kommunen.

Läsanvisning

Översiktsplanen är huvudsakligen indelad i fem avsnitt:

1) En inledande bakgrund där Ragunda sätts i kontext med omvärlden och vilka de främsta lokala utmaningarna är. Här beskrivs även vad en översiktsplan (ÖP) är, hur den tas fram och används. De mest väsentliga globala, nationella, regionala samt lokala målen skildras och utgör viktiga förutsättningar för arbetet.

2) Målet för arbetet formas, där de viktigaste delarna från föregående avsnitt kopplas till vad översiktsplanen kan tänkas uppfylla och förväntas kunna bidra till för måluppfyllelse. Visionen för kommunen behandlas, liksom de strategier som tar sin utgångspunkt från visionen och som ligger till grund för planförslaget.

3) De allmänna intressen som är av särskild vikt berörs samt hur kommunen, i form av översiktsplanen, behandlar dessa och strategiskt ska arbeta med dem.

4) Planförslaget presenteras, där de strategiska inriktningarna i föregående avsnitt kopplas med kartan uppbyggd enligt nationell ÖP-modell 2.1 innehållandes *utvecklingsinriktning*, *mark- och vattenanvändning* samt *riksintressen, LIS och andra värden*.

5) Redovisning av hur översiktsplanen är tänkt att implementeras, på vilket sätt planförslaget ska genomföras och när i tiden. En konkret handlingsplan med prioriteringsordning listas.

Beskrivning av vilka konsekvenser ett eventuell genomförande av översiktsplanen förväntas ge, med bäring på miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet, återges i bilaga *Konsekvensbeskrivning*.

STÄLLNINGSTAGANDE

Ragunda kommuns ställningstaganden för de allmänna intressen och riksintressen som översiktsplanen behandlar.

FAKTA

Begreppsförklaringar, statistik och annan fakta som syftar till att öka förståelsen för läsaren.

LÄS MER

Hänvisningar till andra relevanta styrdokument för vägledning.

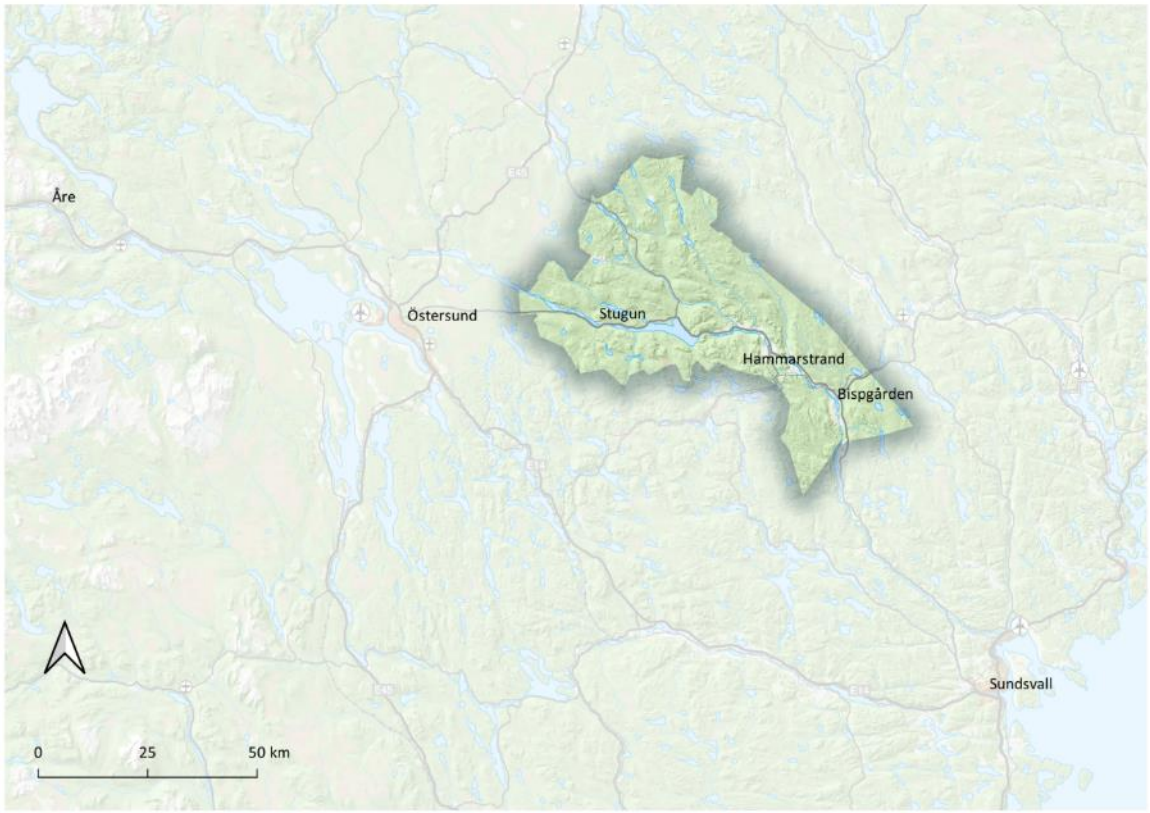
Symbolboxar och dess betydelse.

1. INLEDNING

Bakgrund

Ragunda kommun är beläget i östra delen av Jämtland mellan kust och fjäll, präglat av Indalsälvens fåra med en djupare dalgång ju längre österut kommunen sträcker sig. Landskapet är mycket varierat och kuperat. Vildhussens verk med Döda fallet och tömningen av Ragundasjön har satt sina - fortfarande synliga - spår.

Ragunda kommun bildades den 1 januari 1974 genom en sammanslagning av Fors, Ragunda och Stuguns kommuner. Centralorten är Hammarstrand och övriga tätorter är Bispgården i öster och Stugun i väster. Det bor cirka 5 170 personer (2022) i Ragunda kommun och med en yta på 2 527 kvadratkilometer innebär det cirka två personer per kvadratkilometer

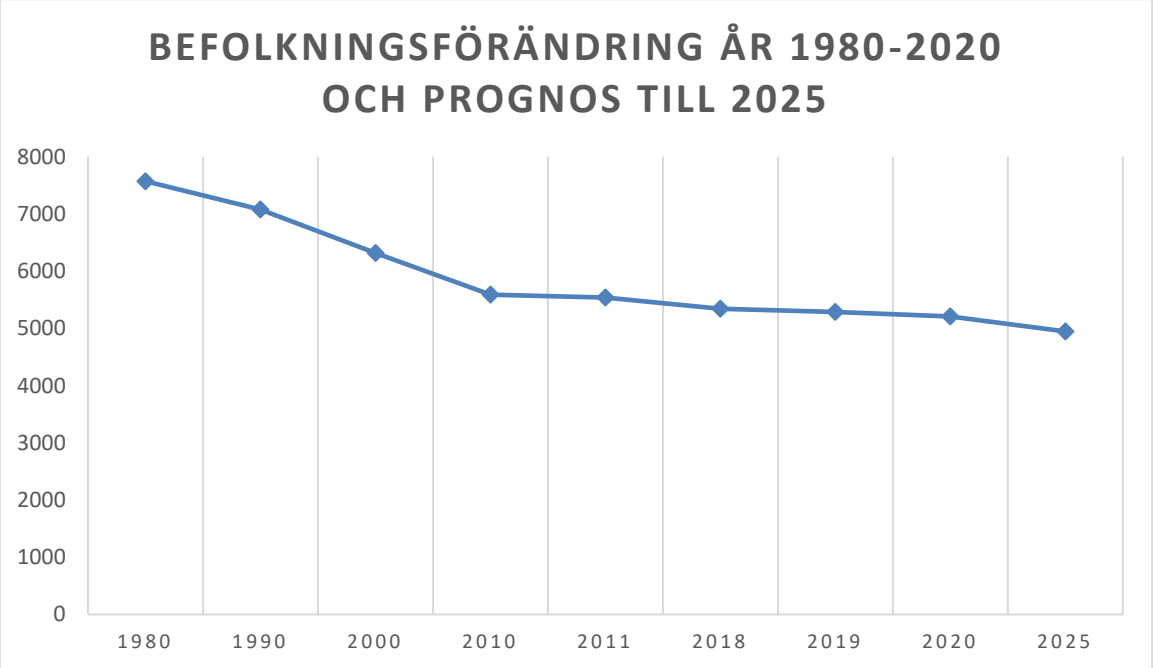
I Ragunda kommun finns en lång tradition av eget företagande och kommunen ligger i topp, bland kommuner i Sverige, vad gäller antalet nystartade företag. Det finns många stabila företag inom bland annat skog- och tillverkningsindustrin och IT som idag visar på mycket goda möjligheter att utvecklas i en positiv riktning.

Nuläge

Sedan 1980-talet har kommunen haft en vikande befolkningsutveckling med allt färre invånare. En befolkningsprognos för de kommande åren visar att invånarantalet i kommunen riskerar att hamna strax under 5 000. Det är främst i gruppen 0–9 år som minskar mest.

Ålder	Kvinnor	Män	Totalt
0–6 år	172	166	338
7–10 år	112	119	231
11–17 år	193	176	369
18–65 år	1 277	1 431	2 708
65–80 år	514	600	1 114
80+ år	265	184	449
Samtliga	2 533	2 676	5 209

Befolkning i kommunen fördelat på ålder och kön (Skatteverket, 2020-09-22).

Befolkningsförändring fram till år 2020 och prognostiserad befolkningsförändring till år 2025.

Det är viktigt att kommunen börjar agera i stället för att reagera. Genom strategiska vägval gällande satsningar som stärker kommunen som varumärke, arbetsgivare, boendeort och som gör att kommunens nuvarande och presumtivt nya företagare ser kommunen som attraktiv för placeringsort för näringslivet, kan den negativa befolkningsutvecklingen vändas.

Omvärldstrender

Globalisering, demografi, klimat, teknik och värderingsförändringar är fem globala megatrender som kontinuerligt ändrar förutsättningar för människor och samhällen världen över. Att förstå och förhålla sig till hur dessa förändringskrafter påverkar oss lokalt, regionalt och nationellt är av stor betydelse för framtiden. SKR (2021) har listat tio trender, på lokal och regional nivå, i spåren av dessa förändringskrafter som bedöms påverka utvecklingen i Sveriges kommuner fram mot år 2030:

LÄS MER

SKR (2021) *Vägval för framtiden 4: Trender som påverkar det kommunala och regionala uppdraget fram emot 2030.*

- **Ökat behov av livslångt lärande**
  Glappet mellan personer i arbetsför ålder och behov av personal i framför allt skola, förskola och omsorg är historiskt högt och leder till konkurrens om arbetskraft. Kommuner och regioner behöver stärka kompetensen hos de som arbetar i dessa branscher och samtidigt rekrytera ny kompetens.

  Arbetslivet och människors preferenser förändras – inte minst till följd av digitalisering – vilket påverkar både arbetssätt och arbetets organisering. Arbetsgivare behöver vara öppna för flexibla arbetssätt

- **Användare driver teknisk utveckling**
  Vi befinner oss i den fjärde industriella revolutionen, där gränserna mellan de fysiska, digitala och biologiska världarna blir alltmer otydliga. Fler människor använder sig av digitala tjänster i vardagen. Den digitala mognaden hos befolkningen innebär ökade förväntningar på att kommunen kan tillhandahålla moderna stöd och användartjänster.

- **Nya livsmönster påverkar platsbundenhet**
  Digitalisering har möjliggjort för hem- och distansarbete. Människor kan bosätta sig på annan ort än där arbetsplatsen är förlagd förutsatt att det finns utbyggt bredband. Tidigare fritidsboende har blivit visstidsboende. Utflyttning från storstäder ökar, där det är yngre, välutbildade med barn som framför allt flyttar till storstadsnära kranskommuner, men även till vissa landsbygdskommuner.

- **Hållbarhetsarbete ger konkurrensfördelar**
  Medvetenhet om att det krävs stora förändringar för att klara klimatmålen i Agenda 2030 har ökat det senaste decenniet. Det skapar förväntningar på nya, hållbara sätt att både producera och konsumera varor. Människor vill arbeta för företag som har en tydlig agenda för att minska koldioxidutsläpp och bidra till att förbättra den lokala miljön. Klimatsmarta lösningar kommer därför inte bara att vara ett nödvändigt villkor för planetens överlevnad, de bidar också till att skapa nya affärsmodeller och konkurrensfördelar för både företag och platser.

- **Välfärdsbrottslighet slukar alltmer resurser**
  Omfattande korruption, fusk och oegentligheter kopplade till bland annat hemtjänst och personlig assistans har i allt högre grad avslöjats. Flera fall utgör en del av organiserad kriminalitet. Denna brottslighet påverkar förtroendet för välfärdssystemet, där enskilda inte får det stöd de har rätt till och stora resurser läggs på att förebygga, motverka och avslöja brottslighet.

- **Ökad polarisering och utsatthet**
  Polariseringen i samhället har ökat utifrån flera dimensioner: ekonomiskt, social och åsiktsmässigt. En ökande bostadssegregation har förstärkt dessa skillnader mellan människor. En svag befolknings- och sysselsättningsutveckling i en del kommuner utmanar ekonomin, kompetensförsörjningen och finansieringen av välfärdstjänster.

- **Det lokala och regionala handlingsutrymmet utmanas**
  Den ökade detaljstyrningen ökar, samtidigt minskar det nationella handlingsutrymmet på grund av internationell rätt, EU-lagar och finansiella system. Drivkraften bakom den statliga detaljstyrningen är otydlig men kan handla om medborgare som ser staten som bästa garant för likvärdig välfärd. Detaljstyrningen försvårar för kommuner och regioner att själva prioritera.

- **Tillitens betydelse uppmärksammas alltmer**
  Forskning visar att länder där invånarna har hög tillit till varandra och samhället tenderar att också ha en bra ekonomi, är mer jämlika och jämställda, har hög trygghet samt god hälsa. Tillit är en positiv resurs för såväl individen som samhället i stort, men bygger på ömsesidighet och i Sverige verkar tilliten variera alltmer mellan olika grupper i samhället och har minskat bland framför allt unga. Tillitens betydelse för samhällsutvecklingen uppmärksammas i allt högre utsträckning, men vi behöver lära oss mer om hur tillit byggs upp och vad det är som riskerar att rasera den.

- **Komplexa samhällsutmaningar kräver nya arbetssätt**
  Många av vår tids samhällsutmaningar är komplexa, där ingen aktör är ensamt ansvarig eller har full rådighet. Det finns en risk att ansvaret för utmaningar som exempelvis arbetslöshet eller psykisk ohälsa bollas runt och att berörda människor faller mellan stolarna och inte får det stöd de behöver. Nya arbetssätt behöver utvecklas som kan hantera flera system samtidigt, där både formella system och system som skapas genom nätverk möts, där parterna bidrar till problemlösning utifrån sin kompetens och sina resurser.

- **Ökad medvetenhet om samhällets sårbarhet**
  Klimatförändringar med bränder och översvämningar, teknik som möjliggör cyberattacker, men också pandemier och terrorism, har lett till alltmer allvarliga katastrofer i världen. Utvecklingen har lett till en kraftigt ökad medvetenhet om att samhället är sårbart och att vi behöver agera på olika sätt. Intresset för krisberedskap har generellt ökat i samhället. Kostnaderna för att hantera och förebygga kriser kommer att bli höga, men priset för att låta bli kan bli oöverstigligt.

Lokala utmaningar

Ragunda kommun står inför flera utmaningar och det är viktigt att det finns en aktuell översiktsplan som beaktar den långsiktiga planeringen. Nedan redogörs för flera lokala utmaningar kommunen står inför:

- **Arbetskraft**

Att hitta rätt utbildning till den arbetskraft som eftersöks är en utmaning. Företag men även kommunen har idag svårigheter med att få tag i rätt typ av arbetskraft eftersom relevant utbildning saknas.

Svårigheterna för företag att växa handlar i grunden om att det inte finns utbildad arbetskraft inom specifik bransch. Ragunda har en arbetsmarknad som är starkt präglad av skogsindustri tillsammans med den tunga industrin som finns i Bispgården. Kommunen som arbetsgivare har också utmaningar med att finna utbildad personal.

Den regionala arbetsmarknaden ska också tas tillvara och arbetspendlingsregionen ska stärkas till omgivande orter genom en förbättrad kollektivtrafik. Genom att vara en stark arbetspendlingsregion blir kommunen attraktiv ur boendesynpunkt.

- **Stärka det lokala företagandet och möjligheter till utveckling**

Att ha starka företag som kan utvecklas är en grundförutsättning för att människor ska kunna bo och verka i kommunen. Det behöver finnas arbetstillfällen inom olika branscher med olika krav på kompetens. Det ska även finnas goda möjligheter att vidareutveckla sig i sin arbetsroll, genom exempelvis universitet, folkhögskola, föreningar med mera.

Ragunda kommun tror på att en grön omställning, som exempelvis satsningar byggande i trä, kan gynna företagandet i kommunen och bidra till att minska koldioxidutsläppen.

- **Växa och vända befolkningstrenden**

Ragunda kommun har under de senaste 40 åren haft en negativ befolkningsutveckling. Det skapar utmaningar i många perspektiv. Det behöver finnas både attraktiva boende-möjligheter och arbetstillfällen för att vända befolkningsutvecklingen samt ett rikt förenings- och kulturliv. Ragunda ska kunna erbjuda bostäder för alla så att positiva flyttkedjor skapas där yngre kan flytta in i en villa som inte en äldre har samma behov av längre. Flexibla byggnader är även en fördel, vilket innebär att man snabbt kan ställa om exempelvis en verksamhet till boende eller liknande. Alla invånare ska erbjudas en god bostad till rimlig kostnad i en god boendemiljö med bra boendeservice.

- **Behålla och rusta upp infrastruktur**

En utbyggd infrastruktur är grunden för att människor ska kunna transporteras mellan olika platser. En utbyggd infrastruktur i kommunen handlar om att det ska finnas landsvägar som har en hög standard där risken för olyckor minimeras. Inom tätorterna ska gång och cykel uppmuntras som första transportval men då krävs att nya gång- och cykelvägar anläggs och att befintliga håller en god standard.

Den digitala infrastrukturen ska byggas ut så att samtliga inom kommunen har tillgång till snabbt och säkert bredband, en förbättrad uppkoppling som stärker distansarbetet och den lokala undervisningen.

- **Klimatomställning**

Vi lever i en tid där det tydligt går att se förändringar i klimatet både lokalt, regionalt och nationellt. Det blir kortare vintrar med mindre snö och mer nederbörd faller i form av regn. Det leder till fler händelser som översvämningar och bränder.

Kommunen behöver vara med och arbeta aktivt för att bidra till klimatomställningen. Översiktsplanen ska bidra till en markanvändning som tar hänsyn till klimatrisker samtidigt som aspekter som kan påverka klimatet negativt ska minskas, som exempelvis en omställning till mer hållbara färdmedel. Ragunda kommun har goda förutsättningar att ställa om och bidra till ett positivt klimatavtryck genom att ta tillvara sina naturtillgångar i form av skog som både växer och vidareförädlas inom kommunens gränser. Exempelvis kan lokalt trämaterial användas till bostads- eller industribyggnader vilket kan minska klimatutsläppen.

Planeringsprocessen

Vad är en översiktsplan?

En översiktsplan utgör ett viktigt strategiskt styrdokument, då den anger kommunens inriktning för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön liksom grunddragen för den avsedda användningen av mark- och vattenområden inom hela kommunens yta. Översiktsplanen ska redovisa hur hänsyn tas till allmänna intressen vid beslut om mark- och vattenområden samt hur riksintressen ska tillgodoses och avvägas mot lokala intressen.

Vidare ska det av översiktsplanen framgå hur kommunen avser att tillgodose behovet av bostäder, hur miljökvalitetsnormer följs samt redovisning över områden för landsbygds-utveckling i strandnära lägen. Av översiktsplanen ska det även framgå hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna relevanta nationella och regionala mål, planer och program, hälsa, säkerhet och riskfrågor samt mellankommunala frågor, som har betydelse för en hållbar utveckling i kommunen. Planen ska vara vägledande för beslut om hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Översiktsplanering i Ragunda kommun

Kommunens gällande översiktsplan antogs av kommunfullmäktige år 2006. År 2009 kompletterades översiktsplanen med ett tematiskt tillägg för vindkraft och år 2013 av ett likande tematiskt tillägg för LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära områden). Från slutet av 1970-talet fram till 1989 har ett antal områdesplaner utarbetats och antagits av kommun-fullmäktige. Efter kommunfullmäktiges beslut om antagande om översiktsplan från 1991, utgör områdesplanerna fördjupningar och för översiktsplanen från 2006 gäller följande fördjupningar:

- Hammarstrand (1978)
- Stugun (1981)
- Kullsta (1982)
- Pålgård-Gevåg (1982)
- Döda fallet (1982)
- Bispgården (1983)
- Ammeråns dalgång (1989, upphävdes i samband med antagandet av översiktsplanen 2006)

Syfte och tillämpning

Översiktsplanen syftar till att utgöra kommunens strategiska dokument för den långsiktiga utvecklingen av Ragunda kommun och ska vara vägledande för kommande detaljplaner samt övrig planering och prövning.

Översiktsplanen ska kunna förstås och användas av många olika aktörer, både av professionella användare och privatpersoner. Kommunens ställningstaganden ska tydligt framgå av planen för att underlätta tillämpningen och öka förståelsen för kommunens bedömningar. Översiktsplanen syftar även till att redovisa väsentliga konsekvenser av planförslaget.

En översiktsplan är inte juridiskt bindande på samma sätt som en detaljplan, utan är av vägledande karaktär där den tydliggör kommunens viljeinriktning och utgör underlag för hur mark- och vattenområden ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanens inriktningar och ställningstaganden är av stor betydelse för efterföljande skeenden inom samhällsbyggnadsprocessen såsom exempelvis detaljplanering, områdesbestämmelser, skyddsföreskrifter samt för prövning av bygglov och fastighetsbildning.

Krav om en aktuell översiktsplan

Sedan 1 april 2020 finns nya bestämmelser om översiktsplanering i tredje kapitlet i plan- och bygglagen (PBL, SFS 2010:900). De nya ändringarna följer av proposition *2019/20:52 En utvecklad översiktsplanering* (Finansdepartementet, 2019). De nya bestämmelserna syftar till att säkerställa en bättre kontinuitet i kommunernas översiktsplanering och att översiktsplanen i högre utsträckning ska underlätta för samhällsbyggnadsprocessens efterföljande skeden, exempelvis vid detaljplanering och bygglovsprövning. Enligt prop. 2019/20:52 ska översiktsplaner som har antagits före den 1 januari 2004, upphöra att gälla vid utgången av 2025. Det ska även gälla i de fall kommunen efter den 1 januari 2004 i en kommunomfattande översiktsplan har förklarat att en sådan äldre fördjupning ska anses utgöra en del av den kommunomfattande planen. För Ragunda kommuns del innebär detta att kommunens samtliga äldre områdesplaner upphör att gälla vid utgången av år 2025.

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen (3 kapitlet 1 § PBL). Att översiktsplanen är aktuell har stor betydelse för att planen ska kunna underlätta efterföljande planering och prövning. Om översiktsplanen bedöms vara inaktuell, behöver kommunen påbörja arbete med att ta fram en ny översiktsplan. Enligt plan- och bygglagen ska varje kommun aktualitetspröva sin översiktsplan en gång varje mandatperiod. I regeringens proposition framgår att många kommuner har en bristande kontinuitet i översiktsplaneringen, bland annat genom att aktualitetsprövningen inte sker i den omfattning som anges i plan- och bygglagen.

Mot denna bakgrund har utredningen föreslagit att aktualitetsprövningen ersätts med krav om att kommunfullmäktige i stället ska ta fram en *planeringsstrategi* varje mandatperiod. Framtagande av en planeringsstrategi är en förutsättning för att en översiktsplan ska anses kunna vara aktuell.

I planeringsstrategin ska kommunen dels ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet, dels kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen och bedömning i vilken utsträckning planen anses vara aktuell i förhållande till de krav som uttrycks i 3 kap. 3 §, 4 § samt 5 § 1 och 2 p. PBL.

Planeringsstrategi

LÄS MER

Planeringsstrategi Ragunda kommun*: Underlag till arbete med en ny översiktsplan*.

Den 29 september 2022 antog kommunfullmäktige i Ragunda en planeringsstrategi inför arbete med en ny översiktsplan. I planeringsstrategin konstaterades bland annat hur en rad olika förändringar i lagstiftningen har skett sedan den tidigare översiktsplanen antogs år 2006. I Planeringsstrategin anges att de delar av fördjupningarnas mark- och vattenanvändning som fortsatt bedöms vara aktuella, föreslås arbetas in i en ny version när en ny översiktsplan tas fram. Det fastslås även att kommunens ambition är att erhålla ett samlat översiktsplanedokument i stället för olika tematiska tillägg och fördjupningar. Med ett dokument blir det enklare att tillämpa översiktsplanen vid efterföljande planering och bygglov. Av den anledningen föreslås samtliga tillägg och fördjupningar upphävas i samband med att en ny aktuell översiktsplan antas.

Riksintressen

I kommunen finns riksintressen om både omfattas av 3 kapitlet och 4 kapitlet miljöbalken. Nedan redovisas aktuella riksintressen i Ragunda kommun:

Miljöbalken kapitel 3	Miljöbalken kapitel 4
Rennäring	Skyddade vattendrag
Friluftsliv	Natura 2000
Naturvård	
Kulturmiljövård	
Energiproduktion	
Kommunikationer	
Totalförsvaret	

Avseende riksintresse för rennäring beslutade Sametinget den 16 juni 2009 och den 7 oktober 2014 om områden av riksintresse för rennäringen för vissa samebyar som berör kommunen (Ohredahke, Jijnejevaerie, Jonevaerie och Raedtievaerie). Översiktsplanen har uppdaterats avseende utpekade områden av riksintresse för rennäring som redovisas i karta, där även kommunens ställningstagande till de utpekade riksintresseområdena presenteras.

Riksintresse energiproduktion – vindbruk har reviderats av Energimyndigheten år 2013. Ragunda kommun berörs av olika utpekade områden som är av riksintresse för vindbruk. Då tillägget till översiktsplanen, *Vindkraft i Ragunda kommun*, har antagits före Energimyndighetens senaste uppdatering redovisar här en uppdaterad bild av områden som är av riksintresse för vindbruk samt kommunens ställningstagande i frågan.

Hur kommunen avser beakta riksintressen redovisas under ”Kommunens ställningstagande gällande riksintressen” i översiktsplanens kapitel fyra.

Hälsa, säkerhet och riskfrågor

Sedan den tidigare översiktsplanen antogs år 2006 har ytterligare ett antal förorenade områden kartlagts i kommunen. Då förorenade områden tenderar att identifieras mer frekvent än vad en översiktsplan uppdateras, sker en hänvisning i översiktsplanen till ett ajourhållet register hos Länsstyrelsen i Jämtlands län. Av översiktsplanen framgår i stället vilket förhållningssätt kommunen har inför fortsatt planläggning i samband med föroreningssituationer.

Den 1 juni 2015 trädde förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader i kraft. Förordningen innehåller bestämmelser om riktvärden för buller utomhus för spårtrafik, vägar och flygplatser vid bostadsbyggnader. 1 juli 2017 trädde ändringar av förordningen i kraft med förhöjda riktvärden för buller vid en bostadsbyggnads fasad från spår- och vägtrafik som följd. Kommunens ställningstaganden gällande detta har uppdaterats och redovisas i översiktsplanen enligt förordningen.

Översiktsplanen har också uppdaterats med beskrivning och ställningstagande vad gäller hälsorisker med elektromagnetiska fält.

Klimatanpassning

Tidigare saknades redovisning och en uppdaterad bild av klimatförändringar i Ragunda kommun. I översiktsplanen identifieras nu områden med bland annat framtida risk för ras, skred, erosion, högt grundvatten samt översvämning orsakad av skyfall eller höga flöden i sjöar och vattendrag. Dessa underlag är styrande för de strategiska val av markanvändning som har gjorts i översiktsplanen. Särskild vikt läggs vid dricksvatten- och dagvattenfrågor då klimat-förändringarna medför högre krav på planeringen av dessa.

Framtagande av planhandlingar

Processen med att ta fram en översiktsplan och vad den ska innehålla regleras i 3:e kapitlet Plan- och bygglagen, PBL, (2010:900). Processen inleds med framtagande av ett planförslag som sedan ska samrådas. **Samrådet** syftar till att skapa ett demokratiskt inflytande över processen med framtagande av en ny översiktsplan. Under samrådstiden ges således allmänhet, lokala föreningar och företag, regionala aktörer samt nationella myndigheter med flera, möjlighet att inkomma med synpunkter på planförslaget. Efter samrådet sammanställs inkomna yttranden och besvaras av kommunen, samt vilka eventuella ändringar som samrådet har föranlett, i en samrådsredogörelse. Därefter ställs planförslaget, med ändringar, ut på nytt i form av

granskning där samrådsproceduren upprepas. Efter granskningstiden upprättar kommunen ett granskningsutlåtande med vilka eventuellt slutliga ändringar som görs inför **antagande** av planen. En översiktsplan antas alltid av kommunfullmäktige, innan den slutligen kan få **laga kraft**.

Planeringsprocessen, där översiktsplanen just nu befinner i samrådsskedet.

Medborgarinflytande

Framtagandet av ny översiktsplan har gjorts i dialog med kommunens invånare. Under våren 2022 hölls en tidig medborgardialog med syfte att i planarbetets inledande skede samla in medborgarnas åsikter, perspektiv och reflektioner om kommande utveckling i kommunen. Den tidiga medborgardialogen genomfördes på plats i kommunens tre tätorter Hammarstrand, Stugun och Bispgården. Den tidiga medborgardialogen gav tillfälle att diskutera planarbetets olika frågeställningar och inhämta den lokala kunskap som finns i kommunen. Målet med den tidiga medborgardialogen var att ge samtliga invånare möjlighet att delta och låta dem få ge sina synpunkter tidigt i planerings-processen. Resultatet av den tidiga medborgardialogen innebar dels att kommuninvånarna erhöll en större förståelse för planeringsarbetet, dels att kommunen mottog ett gediget kunskapsunderlag inför fortsatt översiktsplanearbete.

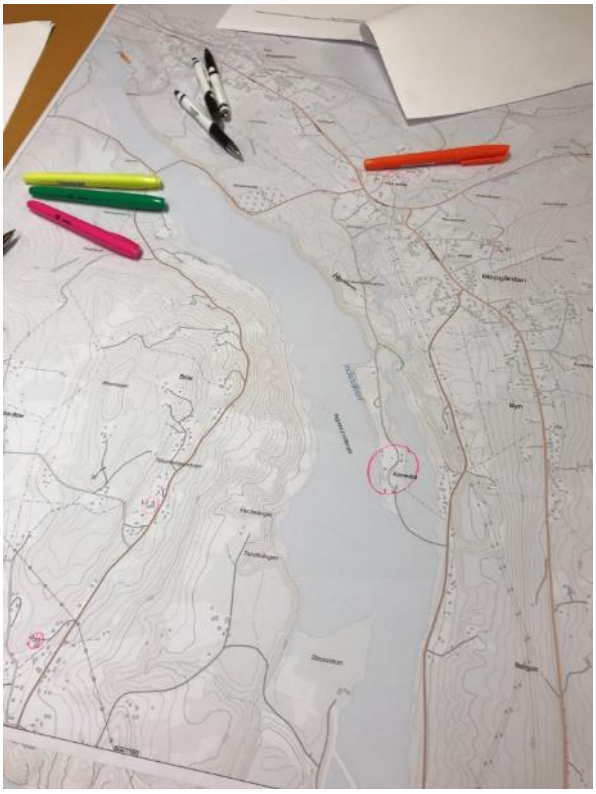

Foto: Sweco, bild tagen vid tidig medborgardialog i Bispgården

Utöver den tidiga medborgardialogen har särskilda kommunikationsinsatser gjorts mot barn och ungdomar vid kommunens grundskolor samt med Jijnevaerie sameby som bedriver renskötsel inom kommunens gränser. Alla berörda samebyar har bjudit in till samtal med kommunen om kommande översiktsplan. Samtal har genomförts tillsammans med företagare och andra berörda som till exempel vägföreningar. En riktad dialog genomfördes för att

diskutera vindkraft specifikt tillsammans med medborgare i Stugun samt markägare och aktuella exploatörer i kommunen.

Digital översiktsplan

Regeringen har beslutat om en digitaliseringsstrategi med visionen *Ett hållbart digitaliserat Sverige*. I strategin finns en målbild kring en obruten digital samhällsbyggnadsprocess vilket skapar nytta för allmänhet, näringsliv och inte minst alla aktörer som är verksamma i samhällsbyggnadsprocessen. En digital översiktsplan utgör en viktig grund i en digital samhälls-byggnadsprocess.

Boverket har tagit fram en nationell ÖP-modell för hur kart- och textredovisning i översiktsplanen kan utformas. Modellen uppfyller de krav som ställs i PBL och kan användas som stöd i översiktsplaneringen. Det kommer att bli nödvändigt att utgå ifrån en gemensam modell när kravet införs i PBL med tillämpningsföreskrifter att informationen i översiktsplaner måste kunna behandlas digitalt. Detsamma gäller för att i framtiden kunna hantera informationen i en gemensam nationell plattform för geodata.

ÖP-modellen omfattar en, för samtliga svenska kommuner, gemensam struktur och en begreppsapparat som kan förenkla både presentation och granskning av översiktsplanen. Boverkets version 2.1 av ÖP-modellen innehåller tre huvudsakliga redovisningsdelar: (1) Utvecklingsstrategi, (2) Mark- och vattenanvändning och (3) Riksintressen, LIS och andra värden.

Ragunda kommun har låtit hela översiktsplanen bli digitalt tillgänglig, i enlighet med Boverkets ÖP-modell. Då kommunens översiktsplan består av flera olika dokument inkorporeras aktuella delar av samtliga översiktsplanedokument till ett gemensamt, digitalt, sådant.

Förutom att, på ett strukturerat sätt, samla olika översiktsplanedokument till ett gemensamt, ser Ragunda kommun flera nyttor med en enhetlig digital översiktsplan. Bland annat underlättas arbetet med att kontinuerligt följa upp översiktsplaneringen och därmed hålla den aktuell, likväl som att framtida revideringar lättare kan göras. En annan viktig anledning till att planen bör finnas digitalt är dess koppling till kommunens styrdokument och strategier. En digital, användarvänlig, översiktsplan underlättar också dialog med kommunens medborgare och andra intressenter. Om varje del av samhällsbyggnadsprocessen blir digitalt tillgänglig bidrar det till minskat dubbelarbete och att information kan återanvändas.

Utgångspunkter

Hållbar utveckling

Genom en strategisk fysisk planering och en medveten utformning kan kommunens översiktsplan skapa förutsättningar för hur den byggda miljön, används, utvecklas och bevaras på ett hållbart sätt.

FAKTA

En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.

- Brundtlandkommissionen.

Världskommissionen för miljö och utveckling presenterade 1987 rapporten *Vår gemensamma framtid*. I samband med rapporten fick begreppet hållbar utveckling stor internationell spridning. Rapporten leddes av Norges dåvarande statsminister Gro Harlem Brundtland och som gjorde rapporten känd som Brundtlandkommissionen. Kommissionen menade att hållbar utveckling inte ska riskera kommande generationers behov samtidigt som det ska vara en utveckling som tillgodoser de behov som finns idag.

Agenda 2030

FN har antagit Agenda 2030 för hållbar utveckling. Syftet med Agenda 2030 är att skapa förutsättningar för en inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt och anständigt arbete för alla. Agendan innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling. Regeringskansliet (2021) anger *Sveriges genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling*. Grundläggande för genomförandet av Agenda 2030 är ett brett ägarskap bland alla aktörer i samhället. I kommuners grunduppdrag ingår samhällsplanering som direkt eller indirekt bedöms kunna omsättas i praktisk handling av Agenda 2030 på lokal nivå. Översiktsplanen ses i detta sammanhang vara ett lämpligt strategiskt dokument för hur en kommun integrerar Agenda 2030 på lokal nivå.

Ragunda kommun deltar i Glokala Sverige, vilket är ett kommunikations- och utbildningsprojekt som syftar till att stärka kunskap och engagemang för Agenda 2030 bland politiker och tjänstepersoner i kommuner och regioner.

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Översiktsplanen har en viktig roll som måldokument och vägvisare mot en mer hållbar framtid. Då översiktsplanen utgör ett strategiskt planeringsverktyg vill kommunen, genom detta dokument, visa på vilket sätt de globala hållbarhetsmålen kan implementeras på lokal nivå. Av Agendans 17 globala målen består dessa i sin tur av 169 delmål. Av dessa delmål har de som bedöms ha störst bäring på fysisk planering och kan sättas i ett perspektiv av Ragundas förutsättningar, valts ut som en konkretisering av de övergripande målen. Genom att bryta ned de globala målen till mer konkreta delmål skapas en större bäring av Agenda 2030 på den lokala kontexten. På nästa sida redovisas de 17 globala delmål som bedöms ha störst relevans för Ragundas översiktsplan.

- Mål 6.1 Säkert dricksvatten för alla
- Mål 6.3 Förbättra vattenkvaliteten och avloppsrening samt öka återanvändningen
- Mål 7.2 Öka andelen förnybar energi i världen
- Mål 7.3 Fördubbla ökningen av energieffektivitet
- Mål 8.1 Hållbar ekonomisk tillväxt
- Mål 8.9 Främja gynnsam och hållbar turism
- Mål 9.1 Skapa hållbara, motståndskraftiga och inkluderande infrastrukturer
- Mål 11.2 Tillgängliggör hållbara transportsystem för alla
- Mål 11.4 Skydda världens kultur- och naturarv
- Mål 11.6 Minska städers miljöpåverkan
- Mål 12.4 Ansvarsfull hantering av kemikalier och avfall
- Mål 12.5 Minska mängden avfall markant
- Mål 13.1 Stärk motståndskraften mot och anpassningsförmågan till klimatrelaterade katastrofer
- Mål 13.2 Integrera åtgärder mot klimatförändringar i politik och planering
- Mål 15.1 Bevara, restaurera och säkerställ hållbart nyttjande av ekosystem på land och på sötvatten
- Mål 15.2 Främja hållbart skogsbruk, stoppa avskogningen och återställ utarmade skogar
- Mål 15.5 Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer

Nationella mål och lagstiftning

Det finns ett flertal nationella och regionala mål och strategier som en kommun behöver ta hänsyn till inom ramen för översiktsplanering. Flera av dem har direkt bäring på en kommuns översiktsplan och presenteras under detta avsnitt.

Gestaltad livsmiljö

I propositionen *Politik för gestaltad livsmiljö* (Kulturdepartementet, 2018) tas ett helhetsgrepp om arbetet med den gestaltade livsmiljön. Propositionen utgör samtidigt en samlad nationell arkitekturpolicy. Ambitionen är ett samhällsbygge som sätter människan i centrum, där fler ska få leva och bo i inkluderande, väl gestaltade och långsiktigt hållbara miljöer.

Nationellt mål för arkitektur-, form- och designpolitiken är att arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Detta ska uppnås genom att:

- Hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden.
- Kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids.
- Det offentliga agerar förebildligt.
- Estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas.
- Miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla.
- Samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

Barnkonventionen

Den 1 januari 2020 blev FN:s konvention om barns rättigheter svensk lag. Det innebär att barns enskilda rättigheter ska tillgodoses. I riksdagens strategi för att förverkliga barnkonventionen (prop. 1997/98:182) ställs tydliga krav på kommunerna att utveckla barns och ungdomars inflytande och delaktighet i samhällsplanering samt tydliggöra barnperspektivet i det kommunala arbetet (Socialdepartementet, 1998). Kommunens fysiska planering styrs genom plan- och bygglagen som vilar på principen om medborgarinflytande och människors delaktighet i samhällsutvecklingen. Alla ska ha möjlighet till insyn och påverkan oavsett social tillhörighet, etnisk bakgrund, kön eller ålder.

Barns livschanser kan förbättras av att växa upp i en god bebyggd miljö och på motsvarande sätt försämras av att växa upp i en bristfällig sådan. Att barn och unga har tillgång till de miljöer de behöver för sin utveckling är därför av största vikt. Det krävs ett inkluderande arbete där barn och unga ges utrymme och inflytande. Barns och ungas bästa bör komma i främsta rummet vid beslut om den gestaltade livsmiljön som rör dem (Kulturdepartementet, 2018). Kommunerna har genom sitt planmonopol en särskild uppgift att fylla för att barnkonventionen införlivas i samhällsplaneringen. Plan- och bygglagen gör ingen skillnad mellan barn och vuxna utan alla ska ha samma rätt att lämna sina synpunkter.

Sveriges miljömål och miljökvalitetsmålen

Sveriges miljömål är riktmärken för det nationella miljöarbetet. Det svenska miljömålssystemet består av generationsmålet och miljökvalitetsmålen med sina preciseringar samt etappmålen.

Generationsmålet innebär att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

De 16 miljökvalitetsmålen är beslutade av riksdagen 1999. Målen beskriver det önskade tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.

Ett av miljökvalitetsmålen är *God bebyggd miljö*, vilken handlar om att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Etappmålen ska göra det lättare att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen och identifierar en önskad omställning av samhället inom olika områden. Ett av dessa områden rör hållbar stadsutveckling bestående av antal indikatorer, bland annat:

Öka andelen gång-, cykel och kollektivtrafik

Handlar om att främja gång, cykling och kollektivtrafik framför personbilstrafik och att hänsynstagande till detta ska tas vid den framtida planeringen av städer. Samtliga aktörer på respektive nivå måste verka för att de trafikslag som är mer energi- och yteffektiva trafikslagen ges företräde i gena sträckningar på väl utvecklad och underhållen infrastruktur.

Hållbar dagvattenhantering i befintlig och ändrad bebyggelse

Handlar om att främja en hållbar dagvattenhantering för att anpassa samhället till ett förändrat klimat, minska spridning av skadliga kemikalier, mikroplaster och andra föroreningar och näringsämnen samt ta tillvara vattnet som en resurs. Ansvaret för en hållbar dagvattenhantering delas av flera aktörer i samhället, bland annat den kommunala VA-huvudmannen, fastighetsägare, verksamhetsutövare som byggföretag, väghållare och andra aktörer.

Integrering samt metod av stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer

Handlar om att ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter. Flera ekosystemtjänster är knutna till träd och därför ses trädtäckning som en viktig indikator på grönytors kvalitet. Länsstyrelserna har tagit fram och uppdaterar regionala planeringsunderlag för grön infrastruktur.

Regional utveckling

17 januari 2021 antogs en ny regional utvecklingsstrategi (RUS) för Jämtland Härjedalens län. Den regionala utvecklingsstrategin tar utblick mot 2050 med visionen om *en nytänkande och hållbar region att leva, verka och utvecklas i*. Ragunda kommun har, tillsammans med länets övriga sju kommuner, deltagit i arbetet med framtagande av den regionala utvecklingsstrategin. Strategin bygger på ett gemensamt regionalt arbete och samhandling mellan kommunerna för att uppnå den regionala visionen.

LÄS MER

Regional utvecklingsstrategi *"Jämtland 2050 – En nytänkande och hållbar region att leva och utvecklas i"*.

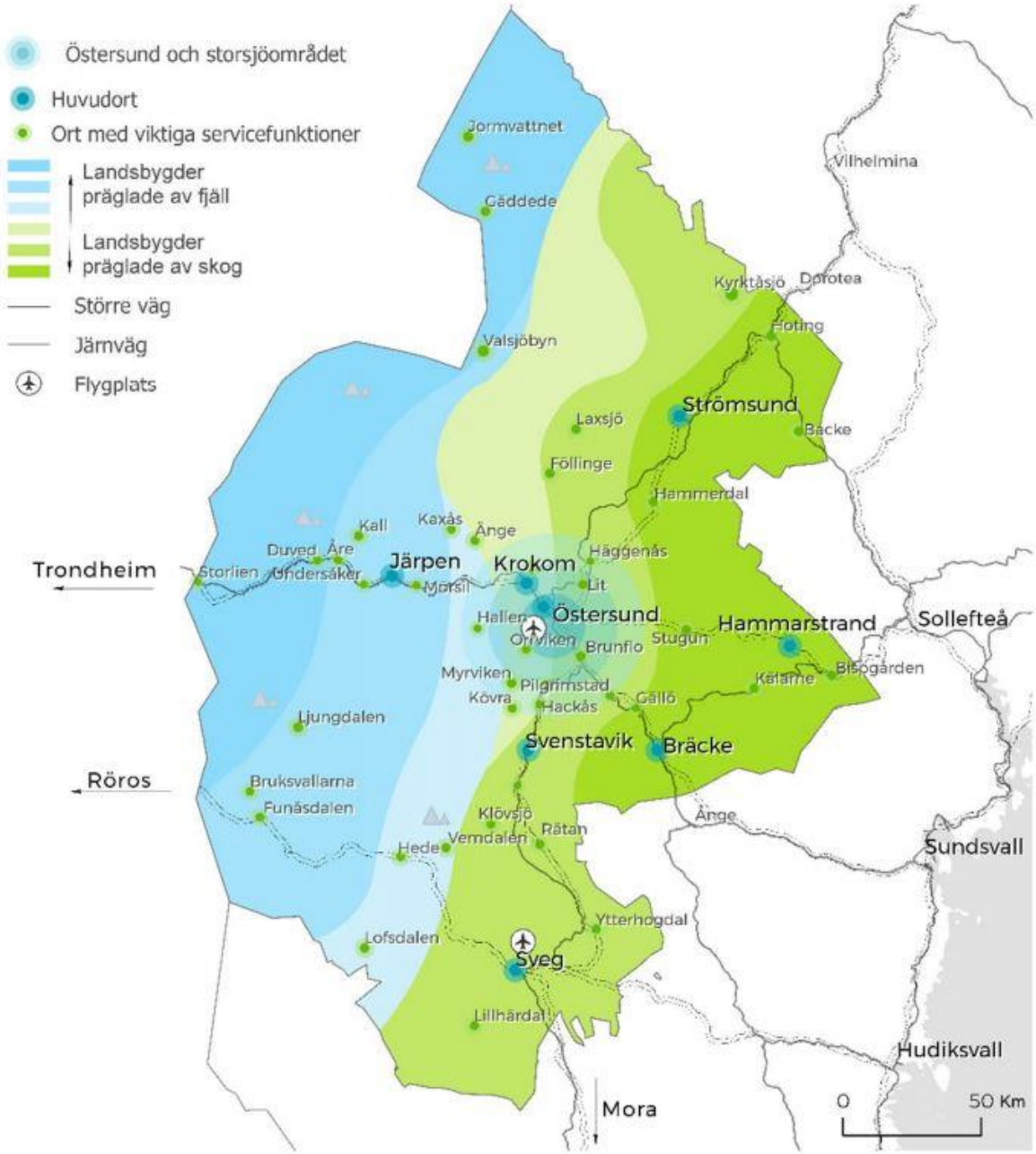
Utgångspunkter i det regionala arbetet är:

- **Ett hållbart län och en del av saepmie**
  Vi ska utvecklas hållbart, såväl ekonomiskt som socialt och miljömässigt. Vi ingår i ett samiskt förvaltningsområde. Det ger oss särskilda förutsättningar och möjligheter, liksom den kultur och natur som finns i vårt län.

- **Befolkningen i centrum**
  Utan människor ingen utveckling. Utan utveckling inga människor. I alla våra insatser ska därför befolkningen vara utgångspunkten, både de som bor här, vill flytta hit och de som vill besöka oss.

- **Platsbunden utveckling**
  Det finns möjligheter i varje by, alla orter och i vår gemensamma stad, men förutsättningarna ser väldigt olika ut. För att hela Jämtlands län ska ges möjlighet att utvecklas vill vi ge alla områden chansen att agera utifrån sina villkor.

Det övergripande målet för den regionala utvecklingspolitiken är *utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av länet*.

Strukturbild för Jämtland Härjedalen – en utveckling i hela länet. Källa: Region Jämtland Härjedalen (2021).

Kommunala mål

Ragunda kommun har tre övergripande mål med varsina två underställda mål. Målen är inte specificerade utan respektive nämnd arbetar fram verksamhetsmål.

Goda livsvillkor	Attraktivt samhälle	Effektiv organisation
God folkhälsa	Växande näringsliv	Attraktiv arbetsgivare
Trygga invånare	Ett hållbart samhälle	Verksamheter som kännetecknas av kvalitet, service och sund ekonomi

Program för näringsliv och utveckling i Ragunda kommun

Ragunda kommun har ett program för näringsliv och utveckling i kommunen. I enlighet med kommunens policy för styrdokument är programmet kommunövergripande och innehåller långsiktiga politiska inriktningar och målsättningar. Till programmet knyts en handlingsplan som innehåller konkreta beskrivningar av aktiviteter som ska genomföras inom ett särskilt område för att bidra till programmets måluppfyllelse.

Programmet tar särskilt avstamp i det kommunövergripande målet ”Attraktivt samhälle” och dess underställda mål ”Växande näringsliv”. Målsättningen om ett växande näringsliv sätter tonen och konkretiseras genom formulerandet av ett antal prioriterade mål för kommunens näringslivsarbete. Dessa prioriterade mål kan ses som fokusområden som ska prioriteras i Ragunda kommuns arbete för att skapa förutsättningar för ett växande näringsliv. I programmet nämns fem prioriterade mål för ett växande näringsliv i Ragunda kommun:

- Mål 1, Öka vår attraktivitet som bostadsort
- Mål 2, Stärka vårt företagsklimat
- Mål 3, Underlätta expansion och etablering
- Mål 4, Öka vår tillgänglighet inom kommunen och till omvärlden
- Mål 5, Stärka kompetens- och arbetskraftsförsörjningen till vårt näringsliv

Att ”uppdatera översiktsplanen” beskrivs som en av åtgärderna i programmets handlingsplan. En uppdatering av kommunens översiktsplan beskrivs vidare ha direkt koppling till mål 1, 3 och 4. En aktuell översiktsplan har bland annat en naturlig koppling till kommunens attraktivitet som bostadsort eftersom den anger ramarna för utveckling av kommunens olika delar och tätorter. Genom en aktuell översiktsplan kan även en god beredskap för expansion och etablering med planlagd mark i strategiska lägen säkerställas. En aktuell översiktsplan bedöms dessutom vara ett viktigt led i att göra kollektivtrafiken mer attraktiv ur ett ”hela-resan-perspektiv” samt utveckling av platser och stråk för att underlätta kollektivtrafikresande.

2. MÅLFORMULERING, VISION OCH STRATEGIER

Målformulering

Målet med översiktsplan Ragunda 2050 är att ge förutsättningar för kommunen att utvecklas med en hållbar inriktning som tar till vara och utvecklar de lokala kvalitéer och utmaningar som finns i Ragunda kommun idag och i framtiden.

Ragunda kommun har under många år haft en vikande befolkningsutveckling och en ojämn fördelning mellan olika åldrar men också geografisk inom kommunen. Översiktsplanen är ett framtidsdokument som skapar förutsättningar för en positiv utveckling av mark- och vattenanvändningen i kommunen. Attraktiva markområden ska möjliggöras för bland annat boendemiljöer och näringsliv. Samtidigt ska natur, friluftsliv och kultur stärka den lokala identiteten och vara en anledning till att man väljer att flytta till Ragunda kommun.

Kommunen ska utifrån sina egna förutsättningar vara med och bidra till uppfyllelse av Agenda 2030. Agenda 2030 innebär att arbeta med en långsiktig hållbar utveckling och ska vara ledordet för Ragunda kommun i frågor som rör framtida mark- och vattenanvändning. Fokus ska vara hela kommunen och inte enbart på kommunens tre tätorter. Varje plats har sin unika karaktär som behöver beaktas för att kunna lyfta det positiva som finns för att få Ragunda att växa. Det stärker den lokala arbetsmarknaden och en positiv befolkningsutveckling.

Ragunda kommun är en förebild för hur man arbetar långsiktigt med boendemiljöer genom exempelvis boende i strandnära lägen och utveckling av det lokala näringslivet. Pågående klimatförändringar ställer högre krav på att mark- och vattenområden anpassas för att minimera skador i den fysiska miljön och negativ påverkan på människors hälsa och säkerhet.

Visionsskapande och backcasting

Processen med att ta fram översiktsplanen har bedrivits i form av en visionsskapande planering genom metoden backcasting. Backcasting utgår från ett önskat framtida tillstånd, en vision, och vilka nödvändiga steg som behövs för att uppnå den satta visionen. Till skillnad från forecasting som strävar efter att förutse en framtid utifrån en tänkt riktning med nuläget som utgångspunkt, utgår backcasting från en tänkt framtid och ställer sig sedan frågan om vilka steg som behöver tas för att kunna nå dit givet nuläget.

För att främja en hållbar samhällsutveckling krävs någon form av paradigmskifte där fysisk planering behöver skapa förutsättningar som exempelvis leder till minskad klimatpåverkan. En backcasting ger, till skillnad från forecasting, kommunen stöd för att kunna ta reda på hur vägen mot en hållbar utveckling i Ragunda kommun skulle kunna se ut. Backcasting bedöms vara en mer lösningsorienterad modell jämfört med forecasting, för att lättare kunna påverka framtiden.

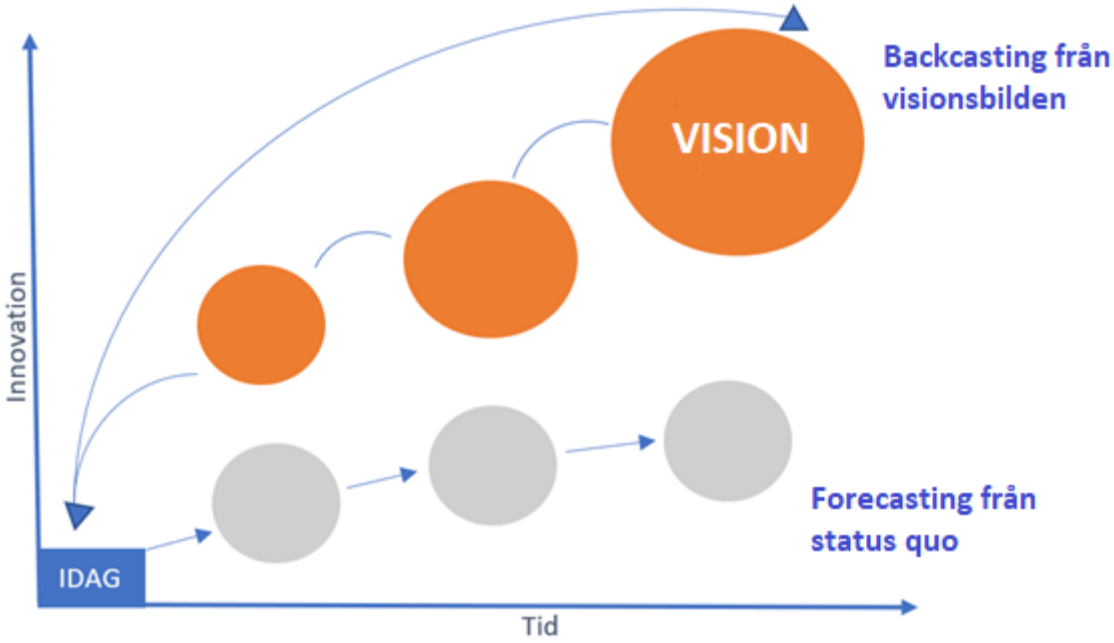
Genom backcastingmetodiken formas planförslaget utifrån en process som, förutom en önskad visionsbild, även bidrar till en nulägesbeskrivning och en genomförandeplan för vad som ska göras, när och av vem. Metoden har inneburit ett ömsesidigt lärande mellan olika kommunala förvaltningar, vilket har resulterat i en samsyn på utvecklingen inom Ragunda kommun. Metoden har också varit användbar vid medborgardialog och uppmuntrat till samtal, vilket har skapat en större förståelse för olika perspektiv och resulterat i förankrade lösningar.

I korthet innebär metoden tre steg:

1. En vision sätts om hur Ragunda kommun ska kännetecknas på sikt. Visionen är ledstjärnan i kommunens arbete för en hållbar utveckling.

2. Identifiera nuläget och se vilka förändringar samt åtgärder som krävs för att nå visionen.

3. Hur vi stegvis går mot visionen och det önskade tillståndet från dagens tillstånd. Konkreta handlingsplaner tas fram för att nå den önskade visionen.

Ett visionsbaserat arbetssätt (backcasting) tenderar att nå större resultat än ett prognostiserat arbetssätt (forecasting). Källa: Sweco AB.

2019 antog kommunfullmäktige Ragunda kommuns vision och övergripande mål som gäller för perioden 2020 - 2030.

Kommunens vision – Ragunda mitt i

”I positiv tro på framtiden bygger vi med medborgarna en välmående och växande kommun genom nytänkande och mod! Ragunda är en kommun som 2030 vänt befolkningsutvecklingen!

Ragunda är med sitt strategiska läge mitt i mellannorrland en kommun där utbildning och företagande är ett nav som också gör kommunen attraktiv för lokalt näringsliv med de gröna näringarna, serviceföretagande och industri. Kommunen och civilsamhället fungerar som oljan i ett maskineri som för allt framåt”.

- Antagen av kommunfullmäktige 2019-12-19.

Strategier

Planförslaget kan sammanfattas i fyra övergripande strategier som ska genomsyra den framtida fysiska planeringen i kommunen med sikte mot 2050.

VÄRDESKAPANDE STRÅK OCH NODER

Stråket längs med Gesunden/ Indalsälven och Ammeråns dalgång har stor potential och utvecklas med en blandning av bostäder, verksamheter och ett friluftsliv för ökad livskvalitet.

En utmaning är att befolkningen är relativt spridd. För att erbjuda alla en så god service som möjligt gäller det att koncentrera och stärka främst de tre tätorterna Stugun, Hammarstrand och Bispgården, men även de lokala noderna. En nod behöver inte alltid vara en bebyggelsenod utan kan också vara en nod för exempelvis besöksnäring, företagande eller kultur.

FAKTA

En nod innebär en koncentration av en viss funktion med ett strategiskt läge.

FÖRTÄTNING INOM BEFINTLIG BEBYGGELSESTRUKTUR

Förtätning inom befintliga bebyggelseområden i kommunens tre tätorter och byar har många positiva effekter som ett mer effektivt markutnyttjande samtidigt som infrastruktur kan nyttjas mer frekvent. Andra positiva effekter är ett ökat underlag för exempelvis kollektivtrafik och annan service.

FÖRÄNDRAD FÄRDMEDELSFÖRDELNING

Stora avstånd inom kommunen innebär utmaningar med att minska beroendet av bilen. Med en prioritering mot hållbara färdmedel för kortare resor ska fokus vara på gång och cykel i tätorterna. Det är viktigt att gatunätet är med och bidrar och skapa möjligheter till det. Idag saknas det på många håll, vilket är en stor brist. I samband med ny exploatering ska gång- och cykelvägar prioriteras inom tätorterna.

På landsbygden ska det finnas goda möjligheter till att åka kollektivt och därmed minska antalet resor med bil.

NATUR-, KULTUR- OCH FRILUFTSLIV FÖR ÖKAD LIVSKVALITET

Natur-, kultur- och friluftsliv bidrar till viktiga resurser för en god folkhälsa som också kan påverka de skillnader som finns mellan olika grupper i befolkningen. Tillgången till vardagsnära natur som inkluderar tillgängliga grön-områden ger möjlighet till regelbundna besök, vilket har betydelse utifrån flera hälsoaspekter. Det utgör också en plats för möten mellan människor och en viktig miljö för barns lek och utveckling.

I Ragunda kommun finns en stor variation av olika naturtyper som binds samman med Indalsälvens dalgång tillsammans med Ammerån och dess kulturlandskap.

3.ALLMÄNNA INTRESSEN

I 2 kapitlet plan- och bygglagen beskrivs allmänna och enskilda intressen. Allmänna intressen är samhällets gemensamma intressen som ska beaktas och tillgodoses i all planläggning. Mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Företräde ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en långsiktigt god hushållning.

Kommunen ska, enligt 3 kapitlet 4 § plan- och bygglagen, i översiktsplanen redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i andra kapitlet kan ha en väsentlig betydelse för sådana beslut som avser hur mark- och vattenområden ska användas, och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Kommunen avgör utifrån sina förutsättningar och behov vilka allmänna intressen som är relevanta för kommunens fysiska planering. Detta kapitel redogör för hur kommunen beaktar berörda allmänna intressen i Ragunda kommun och ska ses som en vägledning för vidare planering. Kommunens syn, i form av strategiska inriktningar, ska tillämpas tillsammans med de rekommendationer som framgår av mark- och vattenanvändningskartan i översiktsplanens kapitel 4. De strategiska inriktningarna nedan är generella och gäller i hela kommunen om inget annat framgår.

Bostadsförsörjning och samhällsservice

En bra boendemiljö och en god samhällsservice är viktiga delar för medborgare i en kommun, samtidigt som företag har möjlighet att utvecklas och växa.

Bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet

FAKTA

Bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet är av allmänt intressen enligt plan- och bygglagen 2 kapitlet, 3 §, punkt 5.

Ragunda kommun är en kommun med stor geografi, stora avstånd och en spridd bebyggelse i hela kommunen. Under de senaste åren har det byggts en del nya bostäder, främst på landsbygden. Det finns en potential av nya bostäder främst utanför kommunens tre tätorter Stugun, Hammarstrand och Bispgården där möjligheterna till större tomter med möjlighet till odling och djurhållning av hobbykaraktär är större. Ny bebyggelse ska i första hand koncentreras till noder och stråk, i lägen med god tillgång till kollektivtrafik. Inom kommunens tre tätorter skapas möjligheter till nya bostäder i centrala och attraktiva lägen med en blandning av både flerfamiljshus och enbostadshus, verksamheter, service och attraktiva offentliga rum.

Ragunda ska kunna erbjuda bostäder för alla så att positiva flyttkedjor skapas där yngre kan flytta in i en villa som inte en äldre har samma behov av längre. Flexibla byggnader är även en fördel, vilket innebär att man snabbt kan ställa om exempelvis en verksamhet till boende eller liknande. Alla invånare ska erbjudas en god bostad till rimlig kostnad i en god boendemiljö med bra boendeservice.

Kommunen kan precis som i övriga Sverige se den omvandling som sker inom fritidshusområden att allt fler blir permanentboende. Det leder till andra behov av till exempel vatten och avlopp samt service för att nämna några utmaningar som uppkommer vid omvandling av fritidshusområden.

Näringsliv och handel

Näringsliv, handel och besöksnäring ska ha goda möjligheter att etableras, verka och expandera i Ragunda kommun. Den långsiktiga planeringen är viktig för att kommunen tillsammans med privata fastighetsägare ska kunna erbjuda mark i attraktiva lägen. I de tre tätorter Stugun, Hammarstrand och Bispgården saknas idag industrimark i bra lägen, men det finns ett behov av ny mark för verksamhetsutveckling i hela kommunen.

Handelsmöjligheterna i Ragunda kommun är främst koncentrerade till Hammarstrand. I övrigt transporterar sig boende till Östersund, Sollefteå eller Sundsvall för att handla. Annars är E-handeln en stark faktor.

I Bispgården föreslås en vidareutveckling av befintligt industriområde invid järnvägen. Inom området skapas förutsättningar för en omlastningsterminal för vidare transporter på järnvägen, vilket på sikt kan ge positiva effekter för regionens stambanor och arbetet med överföring av gods från väg till järnväg. I Stugun ser kommunen en potentiell utbyggnad av ett verksamhetsområde norr om tätorten, ovan befintligt område vid Jämtlamell. Mer om de utpekade verksamhetsområdena går att läsa i avsnittet *utvecklingsinriktning*.

Ragunda kommun ser att elintensiv industri har stor potential att etablera sig i kommunen utifrån den stora mängd el som produceras från vind- och vattenkraften i kommunen. Sådan industri kan med fördel lokaliseras till platser som är belägna i närheten av där elen produceras. Det skapar vidare nya arbetstillfällen.

I kommunens alla delar finns en ryggrad i jord och skogsbruk. Aktivt jord- och skogsbruk finns i kommunens alla delar och utgör ryggraden i kommunens näringsliv. Även blå näring är viktig i Ragunda kommun. I Kälarne finns Vattenbrukscentrum Norr som utvecklar vattenbruk och fiskodling. Ragunda kommun ingår i ett regionalt projekt gällande landbaserad fiskodling i Jämtlands län.

Ragunda kommun ska arbeta aktivt med att ge goda förutsättningar för befintliga och framtida företag att vara verksamma inom kommunen.

Utbildning och barnomsorg

En utredning om hur framtidens skol- och förskoleverksamhet i kommunen ska se ut har tagits fram och presenterats. Utredningen som omfattar en risk- och konsekvensanalys av hela kommunens barn- och utbildningsverksamhet visar på att det finns två alternativ att gå vidare och diskutera kring hur framtidens skol- och förskoleverksamhet ska se ut.

Alternativ 1. Förslaget innebär att förskolan Småfolket och Järåskolan läggs ned och ersätts med en ny förskola och grundskola F – 3 i Bispgården. I Hammarstrand läggs dagens förskolor ned och samlas till Kullstaskolan samtidigt som en nybyggnation och samlokalisering av en grundskola för F – 9 etableras på orten.

Alternativ 2. Förslaget innebär att förskolan Småfolket och Järåskolan läggs med och ersätts med en nybyggnation av förskola och fritidshem i Bispgården. I Hammarstrand läggs dagens förskolor ned och samlas till Kullsta skolan samtidigt som nybyggnation och samlokalisering av en grundskola för F – 9 på orten.

Slutsatser och rekommendationer av utredningen är satsningar i Bispgården på kort sikt och i Hammarstrand på längre sikt. Förslagen innebär möjligheter till samverkan och effektiviseringar mellan rektorer, lärare och övrig personal. Utredningen ser det som viktigt att alla delar av kommunen bibehåller sin attraktivitet och därav innebär förslagen ingen centralisering av utbildning till Hammarstrand. Utredningen visar också att det kommer att innebära stora investeringar på lång sikt för kommunen. Den 17 januari 2023 fick kommundirektören i uppdrag av kommunstyrelsens arbetsutskott att lämna förslag på om hur skolstrukturen ska se ut i framtiden.

Under kapitlet *Ragunda 2050* redovisas var kommunens skolor kan lokaliseras utifrån resultatet av bland annat skolutredningen.

I Bispgården finns kommunens enda gymnasieskola som har en stark koppling till den lokala industrin på orten. Ragunda kommun anser att det är viktigt att fortsatt utveckla gymnasiet som förutom god utbildning även innebär viktig arbetskraft till lokala företag i kommunen och dess närområde.

Hansåkerskolan i Stugun.

Kultur och fritid

Ragunda kommun ska verka för att kultur- och fritidsvärdena skyddas och utvecklas, vilket kan stärka kommunens attraktionskraft för valet av bostads- eller turistort i regionen. Kulturvärden kan exempelvis vara byggnadsminnen, konst eller annat som har ett kulturhistoriskt, estetiskt och socialt hänseende. Fritidsvärdena i kommunen är bland annat vandringsleder, besöksmål och sport- och fritidsanläggningar.

I samhällsplaneringen ska olika gruppers livssituation och behov uppmärksammas genom ökat deltagande och genom ökad kunskap. Barnkonventionens intentioner ska särskilt beaktas. Nya mötesplatser ska vara tillgängliga och attraktiva för alla grupper i samhället. Behovet av att utveckla nya och befintliga idrotts- och fritidsverksamheter ska belysas både vid ny exploatering och i områden som planeras för förtätning. På centrumära platser kan synergieffekter uppstå om kultur- och idrottsanläggningar planeras tillsammans med bostäder och kollektivtrafik, därför bör de prioriteras.

I närheten till friluftsområden, elljusspår, fotbollsplaner och liknande ska ytor för egenorganiserade aktiviteter som till exempel utegym tillgodoses. Samtliga medborgares behov och intressen ska beaktas oavsett ålder, kön, bakgrund eller rörelseförmåga.

Kulturen ska vara en drivkraft i kommunens utveckling och kulturfrågorna behöver komma in

tidigt i samhällsplaneringen. Olika former av kulturella och kreativa mötesplatser, som bidrar till ett varierat kulturutbud och inspirerande miljöer, ska beaktas. Befintliga och nya kulturskapande aktiviteter, som exempelvis aktiviteter i bibliotek, dansaktiviteter, eget skapande och barn- och ungdomsaktiviteter, behöver värnas.

I samhällsplaneringen bör ny offentlig konst planeras och integreras i ett tidigt skede för att kunna skapa en gemensam konst som är till för alla. En god tillgänglighet eftersträvas både vid nybyggnation och planering av befintliga miljöer såsom parker, gator med mera. Skollokaler ska planeras och samnyttjas för att vara tillgängliga efter skoltid av musik- och kultursamordnare och övrigt civilsamhälle.

Vård och omsorg

Översiktsplanen behandlar kommunens egen verksamhet inom vård och omsorg som bland annat innefattar äldre- och LSS-verksamhet (Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade). Särskilt boende, eller äldreboende som det ofta kallas, innebär en full vård i slutet av livet på ett anpassat för äldre personer och dess behov. Det skiljer sig från seniorboende och trygghetsboende, som är boendeformer som innebär vanliga bostäder, oftast i bra läge och med närhet till kommunikationer. Seniorboenden finns idag i Hammarstrand och Bispgården men saknas i Stugun. Vid en etablering av nya seniorboenden i kommunen ska sådana ligga i centrumnära läge med god tillgänglighet och med närhet till olika servicefunktioner som äldre är i behov av, till exempel vård, handel och kollektivtrafik.

Ragunda kommun behöver genomföra en omsorgsutredning för att utreda framtida omsorg i kommunen och undersöka vilka behov som finns, både inom äldreomsorgen med särskilda boenden, hemtjänst och seniorboenden. Utredningen kan ge konkreta förslag som i sin tur kan möjliggöra för en ökad rotation på bostadsmarknaden i kommunen och därmed skapa positiva effekter för ökad inflyttning till kommunen.

Äldreboendet Nyviksvägen i Hammarstrand.

STRATEGISKA INRIKTNINGAR FÖR BOSTADSFÖRSÖRJNING

- Ny bebyggelse ska i första hand koncentreras till noder och stråk, i lägen med god tillgång till gång- och cykelvägar samt kollektivtrafik.
- I kommunens tre tätorter ska bebyggelse koncentreras genom en blandning av bostäder, verksamheter, service och attraktiva offentliga rum.
- Bostadsförsörjningsprogram ska upprättas.
- Kommunen ska ha en planberedskap för revidering av gamla och inaktuella detaljplaner.

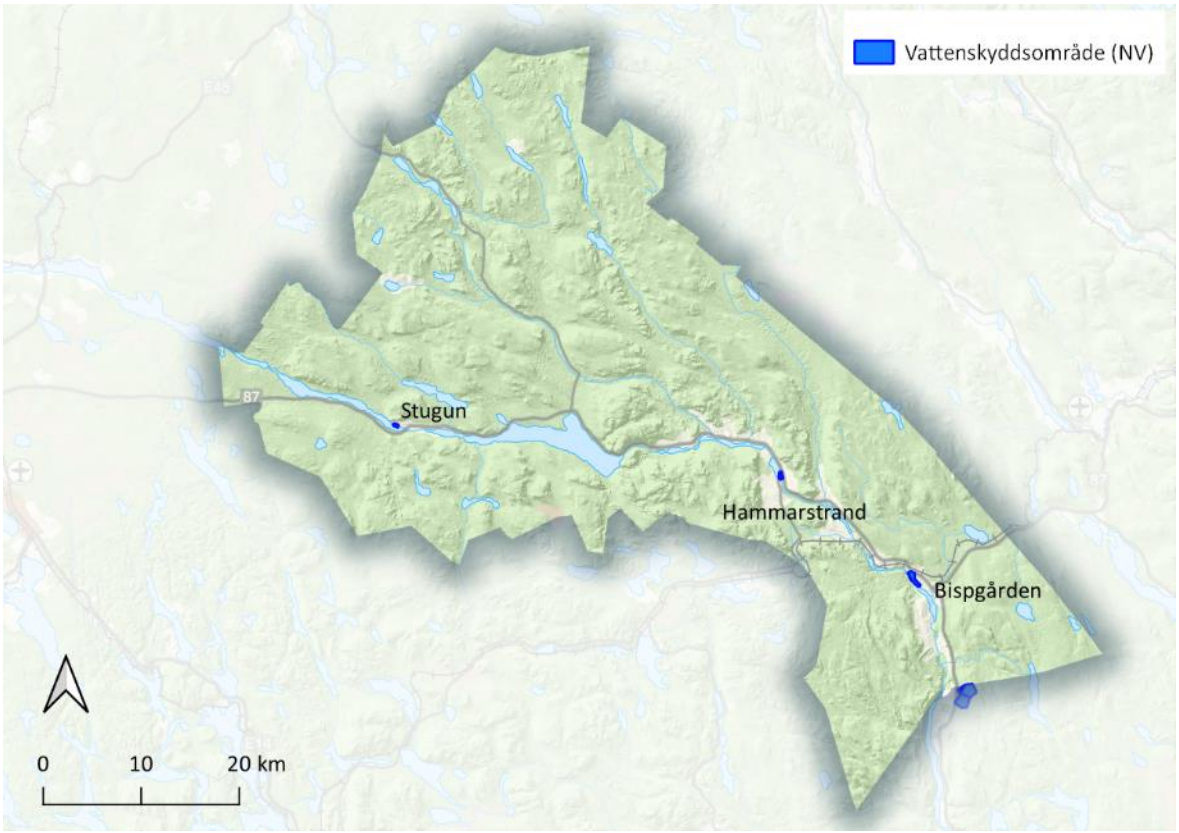
STRATEGISKA INRIKTNINGAR FÖR SAMHÄLLSERVICE

- Seniorboende bör finnas i kommunens tre tätorter och som ligger i centrumnära läge och med närhet till olika servicefunktioner.
- En omsorgsutredning bör genomföras för att utreda framtida omsorg i kommunen.
- Icke störande verksamheter bör i möjligaste mån lokaliseras inom tätorterna.
- Störande verksamheter bör lokaliseras till områden som inte ligger invid befintliga bostadsområden.
- Vid förtätning och ny bebyggelse bör utrymme för lek och spontan idrott finnas.
- Vid beslut som berör barn ska barnkonventionen beaktas.
- Kommunen bör ha medborgarkontor i Stugun och Bispgården.

Teknisk försörjning

För att samhället ska fungera behöver det finnas en god teknisk försörjning i kommunen. Det gäller allt från vatten och avlopp, dagvatten till digital infrastruktur.

Karta över vattenskyddsområden i Ragunda kommun.

Vatten och avlopp (VA)

Vatten är vårt viktigaste livsmedel och kontrollerna av vattnet är viktigt för att säkerställa en god kvalitet. Ragunda kommun kontrollerar vattnet både i vattenverk och ute på ledningsnätet. Det finns tio kommunala vattenverk i kommunen som till största delen utgörs av grundvatten av hög kvalitet. Det finns åtta kommunala avloppsreningsverk som renar spillvatten från tätorterna. Utanför kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp är det den enskilde fastighetsägarens ansvar att lösa vattenförsörjningen och hanteringen av spillvatten. Det kan antingen ske genom enskilda lösningar eller gemensamt med andra fastigheter.

Dagvatten

Dagvatten, det vill säga ytavrinning i bebyggda miljöer, kan bidra till översvämningsproblem. När gamla ledningar i VA-systemet är underdimensionerade behöver dagvattenhanteringen utvecklas. Kraftiga regn och skyfall förekommer redan i dagens klimat och dess intensitet och återkomsttid beräknas öka till följd av ett förändrat klimat.

Där det finns mycket hårdgjorda ytor som inte kan suga upp vatten, exempelvis vägar, industrimark och handelsplatser, behöver en stor del av nederbörden tas om hand i dagvattensystem. Kraftig nederbörd kan då leda till problem med översvämningar och bräddningar av avloppsledningsnätet. Tätbebyggda områden och samhällen är särskilt känsliga för detta, vilket kräver en hållbar hantering av dagvattnet.

Med en hållbar dagvattenhantering avses en hantering som reducerar dagvattenavrinningen i samhället på ett ändamålsenligt sätt. Initialt bör uppkomsten av ytavrinning i bebyggda miljöer förebyggas, exempelvis genom att minska andelen hårdgjorda ytor. Den hållbara hanteringen innebär även att dagvattnet fördröjs med lokal hantering, så nära källan som möjligt, och vid behov även renas. Naturbaserade lösningar som till exempel gröna tak, öppna dagvattendammar eller parkmark bör nyttjas där så är lämpligt för hantering av dagvatten.

Digital infrastruktur

Tillgången till snabb och säker uppkoppling är idag oerhört viktigt för både människor och företag. Ragunda kommun har arbetat aktivt med en utbyggnad av fibernätet och år 2015 driftsatte privata fiberföreningar sina nät. Det finns fortfarande flera områden som saknar tillgången till snabbt bredband och kommunen behöver fortsätta arbetet med en utbyggnad av snabbt bredband.

Vidare är en god och säker mobiltäckning för medborgare och besökare i kommunen viktigt. Bra mobiltäckning är också en förutsättning för mobilt bredband där fiber inte finns tillgängligt eller planeras. Det finns områden i kommunen som idag har en sämre mobiltäckning bland annat runt Sättsjön och de norra delarna av kommunen. En utbyggnad av mobiltelefonnätet sker idag på marknadsmässiga villkor och det är operatören som ansvarar för en sådan utbyggnad.

Avfall

Enligt miljöbalken 15 kapitlet 41 § ska det för varje kommun finnas en renhållningsordning som antas av kommunfullmäktige. Renhållningsordningen ska innehålla en avfallsplan med uppgifter om avfall inom kommunen och redovisa kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet. Gällande avfallsplan för Ragunda kommun antogs av kommunfullmäktige år 1994. Avfallsplanen behöver revideras och uppdateras så att den följer dagens lagstiftning. Kommunen behöver sedan ajourhålla avfallsplanen och vid behov revidera den, exempelvis vid ny lagstiftning.

STRATEGISKA INRIKTNINGAR FÖR TEKNISK FÖRSÖRJNING

- Kommunen ska arbeta aktivt med reservvattentäkter för att säkra tillgång till dricksvatten för framtiden.
- Kommunen ska upprätta en vattenplan med utgångspunkt ur vattendirektivet.
- Kommunen ska ha en aktuell avfallsplan, som revideras vid behov.
- Vid etablering av nya områden för bostads- och industribebyggelse intill befintliga verksamhetsområden bör verksamhetsområde för vatten och avlopp utökas.
- 90 procent av invånare i Ragunda kommun ska ha tillgång till höghastighetsinternet till 2025.

Energi

Sveriges riksdag har beslutat om ett mål på 100 procent förnyelsebar elproduktion år 2040. 2021 låg andelen förnyelsebar energi (vatten-, vind- och solkraft) på 60 procent i Sverige (Energimyndigheten, 2022). För Ragunda kommun handlar det om både vind- och vattenkraft som producerar förnyelsebar el.

Ledningsnät

Inom Ragunda kommun finns ett antal stamledningar med såväl 400 kilovolt som 200 kilovolt som transporterar vidare den el som produceras inom kommunen till andra delar av Sverige. Kommunen följer de försiktighetsprinciper som gäller vid ny bebyggelse i närhet av ledningsgator och skyddsavstånd skall följas. Det finns ett behov av stamnätsförstärkning i kommunen för att kunna transportera den el som produceras i framtiden.

Vattenkraft

Vattenkraften är en viktig energikälla för att nå målet om helt förnybart elsystem i Sverige. I Ragunda kommun finns idag tio kraftverk som tillsammans producerar cirka 6000 GWh per år vilket motsvarar cirka 10 procent av Sveriges vattenkraftsproduktion. Vattenkraftverken är idag Midskog, Näverede, Stugun, Krångede, Gammelänge, Högforsen, Hammarforsen, Svarthålsforsen, Stadsforsen och Hölleforsen. Kraftverken påverkar både arter och ekosystem och det är viktigt att använda den bästa tekniken och genomföra effektiva miljöåtgärder för minsta möjliga påverkan på ekosystem. Det kan till exempel handla om att minska vandringshinder för fisk förbi kraftverken.

Den 25 juni 2020 beslutade Sveriges regering om en nationell helhetssyn när det gäller vattenkraften som ska ges moderna miljövillkor med fokus på en nationell effektiv tillgång på vattenkraftsel och största möjliga nytta för vattenmiljöer. För Indalsälven kommer prövning enligt liggande plan att ske år 2032. Ragunda kommun ser det som viktigt att förbättra vattenmiljön längs med Indalsälven och har under avsnittet *Areella näringar* tagit ställning för att minska vandringshinder för fisk förbi vattenkraftverken.

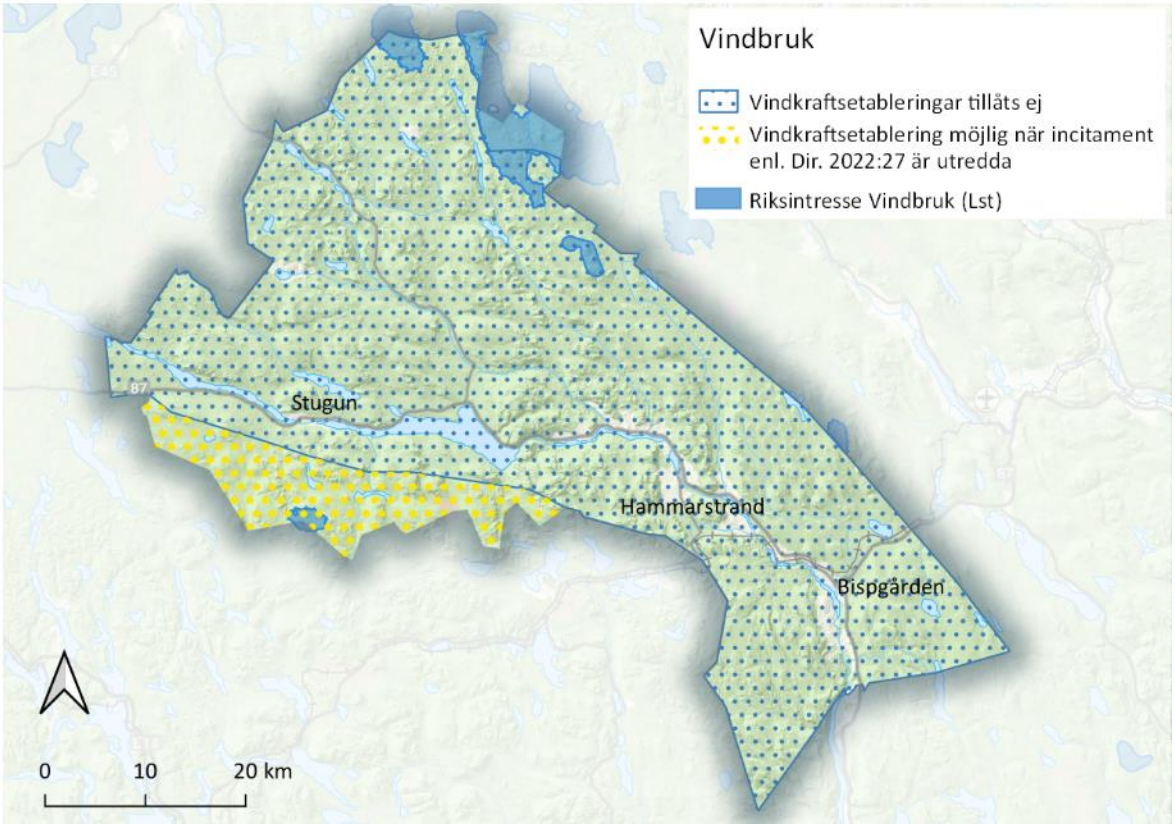

Vindkraft

Vindkraften inom Ragunda kommun har kraftigt byggts ut under de senaste 15 åren, främst i de norra delarna av kommunen. Kommunen antog år 2009 ett tillägg till översiktsplan gällande vindkraft med ställningstagande kring hur vindkraftsutbyggnaden ska hanteras inom kommunens gränser.

I tillägg till översiktsplan finns en riktlinje som säger att ”etableringar som innebär att en hel bys samlade utblickar i söderläge blir väsentligt påverkade bör undvikas”. Kommunen ser att den riktlinjen behöver ändras, då en bys utblickar även kan påverkas i fler väderstreck än söder beroende på hur vindkraftverk placeras i förhållande till en bys läge. Därför ska en bys samlade utblickar prövas i alla väderstreck vid en prövning av vindkraft i Ragunda kommun och där de blir väsentligt påverkade bör nya vindkraftsetableringar undvikas. Vid framtida vindkraftsetableringar kommer kommunen att ställa krav på en landskapsanalys som tydligt redovisar hur utblickar i landskapet påverkar både närområdet och på längre avstånd.

Det finns idag tre riksintresseområden för energiproduktion, vindbruk, i Ragunda kommun, som inte är utbyggda. Två av dessa ligger inom område där Ragunda kommun inte kommer att tillåta någon ny vindkraft. Norr om Indalsälven har trycket på vindkraftsutbyggnad varit hårt. År 2021 var 54 vindkraftverk uppförda (Energimyndigheten 2022) i den norra delen av kommunen. Vindkraften påverkar även andra intressen, till exempel förändrad landskapsbild, buller-/ljudstörningar, ljusreflexer samt negativ påverkan för rennäringen. Efter dialog med Jijnevaerie sameby ser kommunen att ytterligare etableringar skulle innebära allt för stora konsekvenser för rennäringen i området om nya vindkraftverk skulle uppföras inom renbetesland. Rennäringen är redan idag hårt pressad inom dess betesmarker och kommunen ser därför att ytterligare vindkraftsetableringar innebär allt för stora konsekvenser, både för rennäringen och befintlig bostadsbebyggelse.

Karta över vindkraftskraftsområden i kommunen.

Regeringen beslutade i april 2022 att tillsätta en utredning för att stärka kommuners incitament till att medverka till en utbyggnad av vindkraft i syfte att klara klimatomställningen (Regeringen, 2022). Utredningen ska bland annat lämna förslag på system för kompensation till dem vars omgivning påtagligt påverkas av vindkraftsutbyggnad samt utreda och ta ställning till vilka som bör omfattas av systemet och vem som ska svara för kompensationen. I november 2022 gav regeringen ett tilläggsdirektiv om att uppdraget ändras till utbyggnad av vindkraft ska finansieras av verksamhetsutövare (Regeringen, 2022). Utredningen ska presenteras för regeringen senast den 30 mars 2023. Fram till dess att riksdagen har fattat

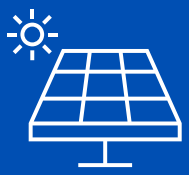
beslut om incitamentfrågan, kommer ingen ny vindkraft söder om Indalsälven (gult punktmarkerat i kartan) att tillåtas. Därefter kommer kommunen att pröva vindkraftsetableringar söder om Indalsälven i varje enskilt fall.

Övriga energikällor

Utveckling av olika energikällor går snabbt framåt och det är avgörande för att vi ska klara omställningen till 100 procent förnybar energiproduktion. Möjligheterna för energikällor som solceller och vätgas ser kommunen som viktigt komplement till vind- och vattenkraften som finns inom kommunens gränser. Vätgas kan framställas från till exempel sol, vind och vatten. Vätgas kan idag användas för lagring av till exempel energi från vindkraft (Vätgas Sverige, 2023).

STRATEGISKA INRIKTNINGAR FÖR ENERGI

- Ingen ny vindkraft kommer att tillåtas inom kommunen till dess att riksdagen fattat beslut i incitamentfrågan. Därefter kan vindkraften prövas i områden enligt kartan ovan.
- Etableringar som innebär att en bys samlade utblickar väsentligt påverkas bör undvikas.
- En ny landskapsanalys ska genomföras innan nya vindkraftsetableringar tillåts. Uppförande av gårdsverk prövas individuellt.
- Vid uppförande av vindkraft skall ett avstånd av 1000 meter från permanent- och fritidsbebyggelse hållas.
- Kommunen ser positivt på effektivisering och modernisering av befintliga vattenkraftsanläggningar.
- Ingen ytterligare utbyggnad av vattenkraft tillåts inom kommunen.
- Kommunen ser positivt på energiproduktion från andra förnyelsebara energikällor som till exempel solenergi och vätgas.

Hållbar mobilitet

Hållbar mobilitet innebär effektiva, hälsosamma och klimatneutrala förflyttningar av gods och människor och som är tillgängligt för alla. Ragunda kommunen är en stor kommun med stora avstånd mellan olika platser. Bilen är förstahandsvalet för många människor men med ökade möjligheter inom framför allt tätorterna och dess närområde kan mer klimatsmarta transportsätt öka.

Statlig infrastruktur

Region Jämtland Härjedalen har regeringens uppdrag att ta fram *Regional transportplan 2022–2033 för Jämtlands län*. Planen ska innehålla förslag till åtgärder och investeringar i den statliga transportinfrastrukturen de närmaste 12 åren. Länstransportplanen styr hur statliga medel till investeringar i transportinfrastruktur i Jämtlands län ska fördelas. Jämtlands län tilldelas en förhållandevis mycket låg tilldelning av infrastrukturmedel för förbättring av länets över 600 mil statlig väg. Det gör att prioriteringarna blir hårda och mycket få objekt blir utförda under planperioden.

Trafikverket har i uppdrag att för samma period ta fram *Nationell plan för transportsystemet 2022–2033* som bland annat innefattar medel till det statliga järnvägsnätet och europavägar (i Jämtland E14 och E45). Drift, underhåll och bärighetsåtgärder av hela statliga transportinfrastrukturen ingår i Nationell plan. De senaste planperioderna har Jämtlands län endast tilldelats medel till ett fåtal planerade nationella objekt, men inget av dessa har realiserats de senaste fyra planperioderna (12 år). Den samlade effekten av detta är försämrad tillgänglighet till länet och till kommunen vilket är allvarligt ur ett utvecklingsperspektiv.

Gemensamt för de bägge planerna är att de revideras vart fjärde år vilket innebär att möjligheter till förändringar och justeringar utifrån nya förhållanden samt inlyftande av nya objekt kan ske efter fyra år.

Trafikverket genomför en upprustning av övre Ådalsbanan som bland annat kommer att resultera i höjd hastighet, vilket skapar nya förutsättningar för uppstart av persontrafik på banan. Stambanan genom övre Norrland sträcker sig från Luleå i norr till Bräcke i söder och utgör huvudstråket för den långväga godstrafiken till och från övre Norrland.

Under 2021 utkom en förstudie kring förutsättningar för uppstart av persontågstrafik på sträckan mellan Umeå-Sollefteå-Östersund (WSP, 2021). Utredningen analyserar hur en tänkbar utveckling kan se ut på både kort och lång sikt, framåt år 2040.

Ragunda och Bispgården i Ragunda kommun är två av flera orter utmed stråket som idag har låg tillgänglighet vad gäller utbud av kollektivtrafik. Båda orterna har gamla sidoplattformar av låg typ. Utöver spårupprustningen behövs därför nya, alternativt upprustade, plattformar i Ragunda och i Bispgården för att möjliggöra resandeuppehåll. Föreslagna plattformsåtgärder finns idag inte med i någon investeringsplan, således föreligger en stor osäkerhet kring när dessa

åtgärder tidigast kan realiseras.

Utredningens förslag på trafikupplägg innebär att busslinje 40 som delvis går parallellt med järnvägen mellan Örnsköldsvik – Östersund kan ersättas med persontågstrafik. Därtill har utredningen identifierat behov av ersättande busstrafik mellan Östersund – Hammarstrand inklusive förlängning till den nya stationen i Bispgården, ersättande busstrafik mellan Bispgården – Sollefteå samt mellan Sollefteå – Örnsköldsvik. Gemensamt för ersättande busslinjer är att turtätheten blir lägre än dagens utbud då även vissa resor från dessa orter bedöms flytta över till tåget.

Gång- och cykel

För att öka andelen som går eller cyklar i kommunen behöver det finnas attraktiva och sammanhängande gång- och cykelstråk. Gång- och cykelvägar behöver finnas längs med viktiga målpunkter som bostadsområden, service, skolor och aktivitetsområden. Vägar behöver utformas med en god trafiksäkerhet och det är viktigt att beakta barnperspektivet vid utformning, då barn är extra utsatta. Ett exempel kan vara att om det finns utrymme bör en trafikseparering mellan bil och gång- och cykel ske för en ökad säkerhet.

I samband med ny exploatering inom tätorterna och dess närområden ska gång- och cykelvägar prioriteras och finnas med som en del av utformningen. Gång- och cykelvägar ska upplevas som ett lika naturligt sätt att transportera sig mellan olika platser som bilen är idag. I kommande arbete bör en gång- och cykelplan upprättas inom kommunen för att identifiera befintliga gång- och cykelbanor samt peka ut en framtida utveckling av cykelnätet i kommunen. Med en gång- och cykelplan tas även en åtgärdsplan fram, som anger vilka vägar som ska prioriteras samt vad åtgärderna kostar.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken är en självklar del i ett hållbart Ragunda. Målet är att öka antalet resande, vilket ställer krav på en mer tillgänglig, utbyggd och attraktiv kollektivtrafik. Ragunda bör därför arbeta för en högre turtäthet och fokus på en fungerande kollektivtrafik längs de större vägarna. Vid framtida planering och lovgivning av etableringar som bostäder, skolor med mera är målet att kollektivtrafik ska vara enkel att nå. Därför ska frågan vid en etablering lyftas i ett tidigt skede, för att uppnå en förbättrad kollektivtrafik. Boende i Ragunda ska ha goda förutsättningar att åka kollektivt och för att uppnå det krävs ett långsiktigt hållbart och trafiksäkert system.

Kollektivtrafiken i kommunen består endast av buss och trafikeras mellan de olika tätorterna i kommunen samt till Östersund, Sollefteå och Sundsvall. Kommunen ska fortsätta verka för utökning av kollektivtrafiken i dialog med kollektivtrafikmyndigheten. Ett arbete pågår också för att undersöka möjligheterna för persontrafik på Stambanan övre Norrland.

Bil

En stor del av Ragunda kommuns bilvägar består av enskilda väghållare och väldigt få är kommunala eller statliga. De kommunala vägarna finns endast i tätorterna Stugun, Bispgården och Hammarstrand. Väg 86 och 87 är båda rekommenderade vägar för farligt gods, vilket innebär att en riskanalys alltid ska göras vid exploatering nära dessa vägar.

Det finns inga statliga rastplatser inom kommunen men två kommunala rastplatser finns vid Hannesforsen och i Stugun. Rastplatsen vid Hannesforsen ligger intill Indalsälven och har ett vindskydd med eldstad och utedass. Stuguns rastplats ligger intill väg 87 vid Indalsälven där grillplats, toaletter, lekplats och en scen finns. Rastplatser är något som kan stärka upplevelsevärdena i Ragunda och ska fortsättningsvis utvecklas inom kommunen. Även rastplatser för husbilar och tunga fordon bör ses över.

Ragunda kommun erbjuder idag ingen bilpool. Laddningsstolpar för el finns i Stugun, Hammarstrand och Bispgården. Målet är att öka antalet laddstolpar i kommunen på strategiskt tilltänkta platser.

Arbetspendlingen med bil är stor inom kommunen och fortsättningsvis ska kommunen arbeta för att arbetspendling ska ske inom rimligt tidsavstånd och vägarna ska hålla en god standard.

Snö- och vattenskoter

För många människor i Ragunda är snöskoter ett viktigt arbetsredskap men även en viktig del av fritiden och en möjlighet under vinterhalvåret att ta sig ut i naturen för till exempel fiske. Inom kommunens gränser finns ett stort antal skoterleder som drivs av lokala skoterklubbar. Med åren har kraven på skoterleders kvalitet och sträckning ökat, bland annat i anslutning till tätorterna. Ragunda kommun har områden där det är förbjudet att köra snöskoter, till exempel inom kommunens tätorter och andra områden med fastställda detaljplaner.

Intresset för vattenskoter har med åren ökat och inom kommunen finns idag inga utpekade områden där vattenskoter tillåts köra. Ragunda behöver utreda och peka ut områden som är lämpliga för vattenskoter i kommunen.

STRATEGISKA INRIKTNINGAR FÖR HÅLLBAR MOBILITET

- Trafiksystemet i Ragunda kommun ska vara effektivt, robust, miljömässigt hållbart och bidra till att förbättra medborgarnas hälsa.
- Ragunda kommun ska arbeta för en rastplats mellan Bispgården och Hammarstrand samt mellan Hammarstrand och Stugun.
- Det ska vara lätt, tryggt och bekvämt för gång- och cykeltrafikanter att ta sig fram i hela Ragunda kommun.
- Gång- och cykeltrafikanter ska så långt som möjligt separeras från övriga trafikslag.
- Gång- och cykeltrafikanter ska särskilt prioriteras vid strategiska noder med ett större flöde av människor, såsom mötesplatser, skolor och förskolor.
- Gång- och cykelvägnätet inom kommunen ska ha tydliga stråk, vara effektivt samt ha en strukturerande betydelse vid ny bebyggelse-utveckling.
- Kommunen bör upprätta en gång- och cykelplan.
- Vägar där staten och kommunen är väghållare ska ha en god vägstandard, för arbetspendling inom rimliga tidsavstånd.
- Ragunda kommun ska tydliggöra de områden som är lämpliga för vattenskoter.
- Laddinfrastruktur för tung trafik bör finnas inom kommunen.
- Vid byggnation eller planering intill en farligt gods led ska en riskbedömning alltid göras.
- Kollektivtrafiken ska tas med i ett tidigt skede i planeringen av ny bebyggelse.
- Kommunen ska fortsätta verka för utökning av kollektivtrafiken i samarbete med kollektivtrafikmyndigheten.

Natur-, kultur- och friluftsvärden

Miljöer med natur- och kulturvärden för människor, djur, växter utgörs av både orörda naturområden och kulturmiljöer som till exempel beskriver en bygds utveckling. Många områden har stor betydelse för människor som rekreationsområden men det kan också vara områden som är viktiga för exempelvis turismen i kommunen.

Geopark Indalsälven

Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) beslutade den 25 januari 2022 att utse Geopark Indalsälven till en svensk geopark. En geopark är kortfattat ett område där man vill skapa hållbar regional tillväxt genom att samordna och koordinera geologiska arbeten med naturvårdsfrågor som rör de geologiska besöksplatserna, stödja forskning och utbildning och sprida kunskap om geologi till allmänheten.

Indalsälven och dess biflöden berättar historier om händelser för hundratals miljoner år sedan fram till och med inlandsisens avsmältning för 10 000 år sedan. Detta har format landskapet och gett förutsättningar för människor, växter och djur. 1796 tömdes Ragundasjön och en förödande flodvåg forsade fram och på endast fyra timmar förändrades landskapet och vattenfallet Storforsen tystnade och bildade Döda Fallet.

Arbetet med geopark Indalsälven sker löpande med att ta fram information- och utbildningsmaterial för respektive besöksmål.

Naturområden

Inom kommunen finns ett antal mindre områden av varierande karaktär med ett starkt lokalt värde. Av hänsyn till områdenas betydelse för naturvård, naturupplevelser och rekreation bör ingen ny bebyggelse tillåtas utanför den redan befintliga bebyggelsen som kan skada naturintresset. I områden av geovetenskapligt värde bör heller ingen täktverksamhet tillåtas.

Inom Ragunda kommun finns ett antal områden viktiga för naturvården som har olika kvaliteter som är värda att bevara och som har betydelse både ur naturvårdssynpunkt och ur rekreation och upplevelse.

- **Kvarnån**

Område av värde för naturvården och det lokala friluftslivet. Kvarnåns ravin och delta är av botaniskt och geologiskt intresse. Vid Edset finns rastplats med regnskydd och badplats.

- **Singsån**

Område av intresse för den vetenskapliga naturvården. Klipparti med isälvsursvarvningar. Geologiskt intressant. Området är skyddat som naturminne enligt 7 kapitlet 10 § Miljöbalken. Inom området råder förbud mot all sprängning eller annan åverkan på ifrågavarande klipparti.

- **Stugun (Bergets och Hålltållns naturminnen**

Två värdefulla naturområden. Fridlysta som naturminnen enligt 13 § Naturvårdslagen för att bereda växtarten smällvedel ett tillfredsställande skydd och garantera dess fortbestånd. Bergets naturminne ligger inom fastställd byggnadsplan och redovisas ej särskilt på kommunöversiktens redovisningskarta. Smällvedel hör till de sällsyntaste arterna i Sverige.

- **Getgrottan**

Ett enormt klippblock uppallat så att en grotta bildats. Getgrottan är ett populärt utflyktsmål och ligger i ett auraktivt område. Singsåns dalgång är här trång och markant med omväxlande skogsvegetation.

- **Forsberget Över-Böle**

Skogsbevuxet område av högt värde för landskapsbilden samt värdefullt naturområde. Området innefattar de skogsklädda sluttningarna som är exponerade mot älven och vägen. Stora hyggen är upptagna på sluttningarna. Överblickbar, rumsavgränsande skogssluttning som är karaktäristisk för trakten. Mäktiga grus- och sandavlagringar i den södra av de båda mynningsdalarna från Gesundenbäckenet. Bildningen är av geovetenskapligt intresse och belyser den senglaciala landskapsutvecklingen. I området ingår ett spännande landskap med små fisketjärnar (Abbortjärnen, Öratjärnen med flera) omgivna av växtlig tallskog.

- **Stadsberget**

Skogsbevuxet område av högt värde för landskapsbilden samt värdefullt naturområde. Utgör del av riksintressant område för det rörliga friluftslivet. Området innefattar de skogsklädda södersluttningarna som är exponerade mot älven och vägen. Stora hyggen är upptagna på sluttningarna. Överblickbar, rumsavgränsande skogssluttning som är karaktäristisk för trakten. Det klimatiskt gynnsamma läget i kombination med god näringstillgång har skapat goda betingelser för uppkomsten av en artrik flora, med ett stort inslag av sydliga, värmekrävande arter. Området är av stort botaniskt intresse.

Ängs- och betesmarker

Inom kommunen finns små områden med värdefulla ängs- och betesmarker som ingår i den riksomfattande inventering som Jordbruksverket genomfört 2002–2004. Flera områden sköts med bidrag från staten.

Med ängs- och betesmarker menas marker som i nuläget uteslutande används som betesmarker eller slåtterängar. Markerna är inte lämpliga att plöja och ingår inte heller i växtföljd. De karakteriseras av att hävden under mycket lång tid har varit bete eller slåtter. Ofta har de ingen eller mycket liten påverkan av gödsling eller andra produktionshöjande åtgärder. Historiskt sett kan dessa marker många gånger ha ett skiftande ursprung som både inäga och utmark. Typiskt för dessa är att dessa olika tidslager genom en god hävd blir synliga och kan berätta om dynamiken i odlingslandskapet.

Urvalet av marker inom Ängs- och betesmarksinventeringen har varit de marker som har en så kallad åtgärdsplan och/eller om de var med i tidigare ängs- och hagmarksinventeringar eller om de på annat sätt uppmärksammats i något regionalt dokumenterat material. Åtgärdsplan upprättas då en brukare söker så kallad tilläggsersättning för vissa marker. Objekt som var med i den förra Ängs- och hagmarksinventeringen finns dokumenterade i redovisningen av det arbetet. Marker med andra kända kvaliteter som uppmärksammats regionalt finns till exempel dokumenterade i fornminnesregistret, fäbodinventeringar eller liknande. Även förut helt okända

marker har tagits med då de påträffats.

Vid eventuell bebyggelse eller andra åtgärder i dessa områden skall stor hänsyn tas till naturintresset. Ny bebyggelse bör inte placeras inom de på kartan angivna områdena.

Friluftsområden

Ragunda har ett varierat friluftsliv med olika områden för olika friluftsaktiviteter. Kommunen har under lång tid haft en stor efterfrågan på vandringsleder där människor kan vandra runt om i kommun. Sedan år 2017 har Ragunda kommun arbetat tillsammans med lokala föreningar, privatpersoner, markägare, företagare och Naturvårdsverket för att markera och skylta vandringsleder. Syftet med projektet har varit att skapa tydligt markerade vandringsleder för att skydda naturen och göra den mer tillgänglig för människor. Under kommande år kommer ytterligare vandringsleder tillkomma i kommunen.

Vandringsleder finns redovisade i den digitala översiktsplanen.

Kulturmiljöer

Med kulturmiljö menas all den miljö som genom tiderna formats av människor i en skala som omfattar allt från enskilda platser till landskap. Kulturmiljöerna berättar samhällets historia, ger en kontinuitet i vardagen och en fördjupad förståelse för människors sätt att leva och verka under olika tidsepoker.

LÄS MER

Kulturmiljöprogram för Ragunda kommun utgör ett strategiskt kunskapsunderlag och vägledning avseende kommunens kulturmiljöer.

Ragunda kommun är präglat av ett skogslandskap. Skogen står tät kring och uppe på bergkullarna som bildar så kallade vågig bergkullerterräng. Genom det kuperade landskapet löper Indalsälven med dess biflöden och bildar ett karaktäristiskt landskap som format kommunen över tid.

Ragunda kommun upprättade år 2018 ett kulturmiljöprogram som utgör ett viktigt strategiskt kunskapsunderlag och vägledning avseende kommunens kulturmiljöer. Kulturmiljöer i hela kommunen finns redovisade tillsammans med förhållningssätt till landskap och bebyggelse.

Inom kommunen finns många lämningar efter människors verksamhet historiskt. Det är både kända och okända fornlämningar som delas in i flera kategorier som till exempel boplatser, ruiner och gravplatser. Fornlämningar är skyddade enligt kulturmiljölagen och ska beaktas i alla skeden från planläggning till exploatering.

Turism och besöksnäring

Ragundas höga natur- och kulturvärden ger goda förutsättningar för en stark turism i kommunen. Besöksmål finns utspridda över hela kommunen och det är allt från vandringsleder till kulturhistoriska byggnader och stora naturupplevelser. De största besöksmålen är idag byggnadsminnet Thailändska paviljongen, Döda fallet och Ammeråns dalgång innehållande platserna Skyttmon och Hammarstrand. Övriga besöksmål som lockar besökare är rodelbanan i Hammarstrand och spökprästgården i Borgvattnet, som även varit med i olika tv-program.

Ragunda kommunen anser det viktigt att fortsätta skapa goda möjligheter för turismen att utvecklas sommar som vinter. Det handlar om att utveckla befintliga besöksmål samt de campingplatser och uthyrningsstugor som finns för att ge goda möjligheter till övernattning. Vidare behöver Ragunda ta tillvara och utveckla befintliga naturupplevelser, som på sikt skulle kunna stärka turismen i kommunen. Kommunen och näringslivet i Ragunda behöver arbeta nära varandra för att stärka besöksnäringen. Det finns även goda möjligheter att samverka med närliggande kommuner och regioner för fortsatt utveckling av turismen.

STRATEGISKA INRIKTNINGAR
FÖR NATUR-, KULTUR- OCH FRILUFTSVÄRDEN

- Kommunens grönstruktur ska ses som en resurs för biologisk mångfald, klimatanpassning, rekreation och ekosystemtjänster samt utveckling av mångfunktionella grönytor.
- Blåa och gröna stråk ska beaktas och vidareutvecklas med rekreativa och biologiska värden genom att stärka sammanhangen mellan tätortsnära natur- och friluftsområden samt andra kopplingar i det omgivande landskapet vad gäller tillgänglighet och utveckling av rekreativa samband.
- Spridningslänkar ska vidareutvecklas för att stärka ekologiska samband.
- Inom lokalt utpekade naturområden bör ingen ny bebyggelse tillåtas som skadar naturintresset.
- Befintliga vandringsleder ska ha en kontinuerlig skötsel och kommunen ska driva arbetet med att vid behov ta fram nya vandringsleder.
- Kulturmiljöprogrammet är en bilaga till översiktsplanen och ska beaktas i samband med planläggning, lovprövning och exploatering.
- Kommunen ska fortsätta skapa förutsättningar för en fortsatt utveckling av besöksnäringen.

Miljö- och klimataspekter

Enligt plan- och bygglagen ska all planläggning ta hänsyn till miljö- och klimataspekter vid beslut om hur mark- och vattenområden ska användas samt hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Begreppet klimataspekter inrymmer såväl klimatpåverkan som klimatanpassning. Av översiktsplanen ska framgå hur kommunen anser att gällande miljökvalitetsnormer enligt 5 kapitlet miljöbalken ska följas.

Buller och vibrationer

Buller är oönskat ljud som påverkar hälsa och livskvalitet. Studier visar att människors hälsa påverkas i större omfattning än vad som tidigare trotts (Boverket, 2022). De vanligaste bullerkällorna är trafik från väg och järnväg. Det kan också vara ljud från industrier och annan verksamhet. Verksamheter som är extra känsliga för buller är bostäder, förskolor, skolor och vårdhem. Bullerfrågan ska inte enbart hanteras vid nybyggnation utan även i den redan bebyggda miljön måste bullerfrågan beaktas. Det är viktigt att arbeta med att skydda tysta områden, om det finns sådana i en kommun, och samtidigt skapa goda ljudmiljöer i tätbebyggda områden.

FAKTA

Enligt 3 kapitlet 2 § miljöbalken ska stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt påverkar områdens karaktär.

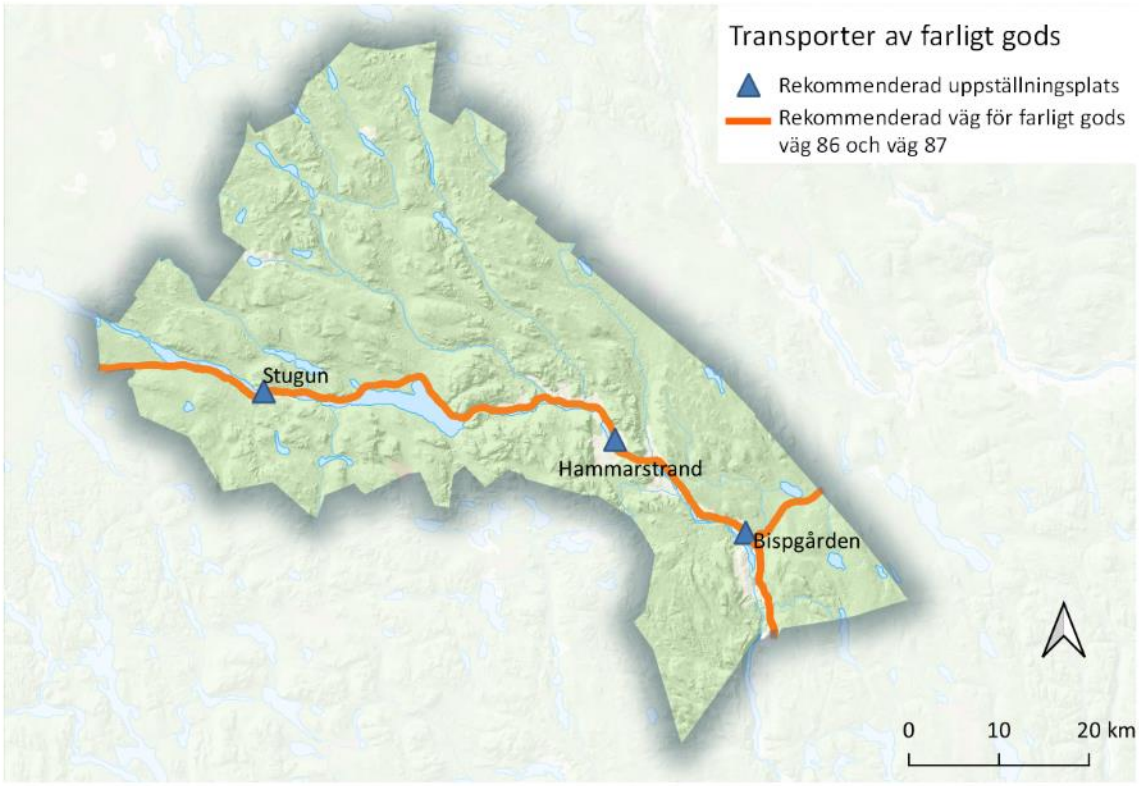
Vibrationer från väg- och järnvägstrafik kan medföra skador på närliggande byggnader. Detta är dock inget större problem i Ragunda kommun men bör beaktas vid nya etableringar.

Elektromagnetiska fält

Kraftfrekventa elektriska och magnetiska fält finns överallt där det finns elektrisk ström, vilka uppstår när elektricitet produceras, transporteras eller används. Radiofrekventa fält kommer till exempel från mobiltelefoni och trådlösa datornätverk. Elektromagnetiska fält avtar snabbt med avståndet från en källa. I bostäder är det ovanligt med förhöjda exponeringsnivåer från kraftfrekventa magnetiska fält men bör ändå beaktas vid till exempel ny planläggning.

Farligt gods

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och föremål som kan orsaka skador på människor, miljö eller egendom om de inte hanteras på rätt sätt under transport. I Ragunda kommun är väg 86 och 87 rekommenderad väg för farligt gods. Uppställningsplatser för farligt gods finns vid industriområdet i Stugun och vid Prästberget i Bispgården samt i Hammarstrand, cirka 300 meter från korsningen till väg 323.

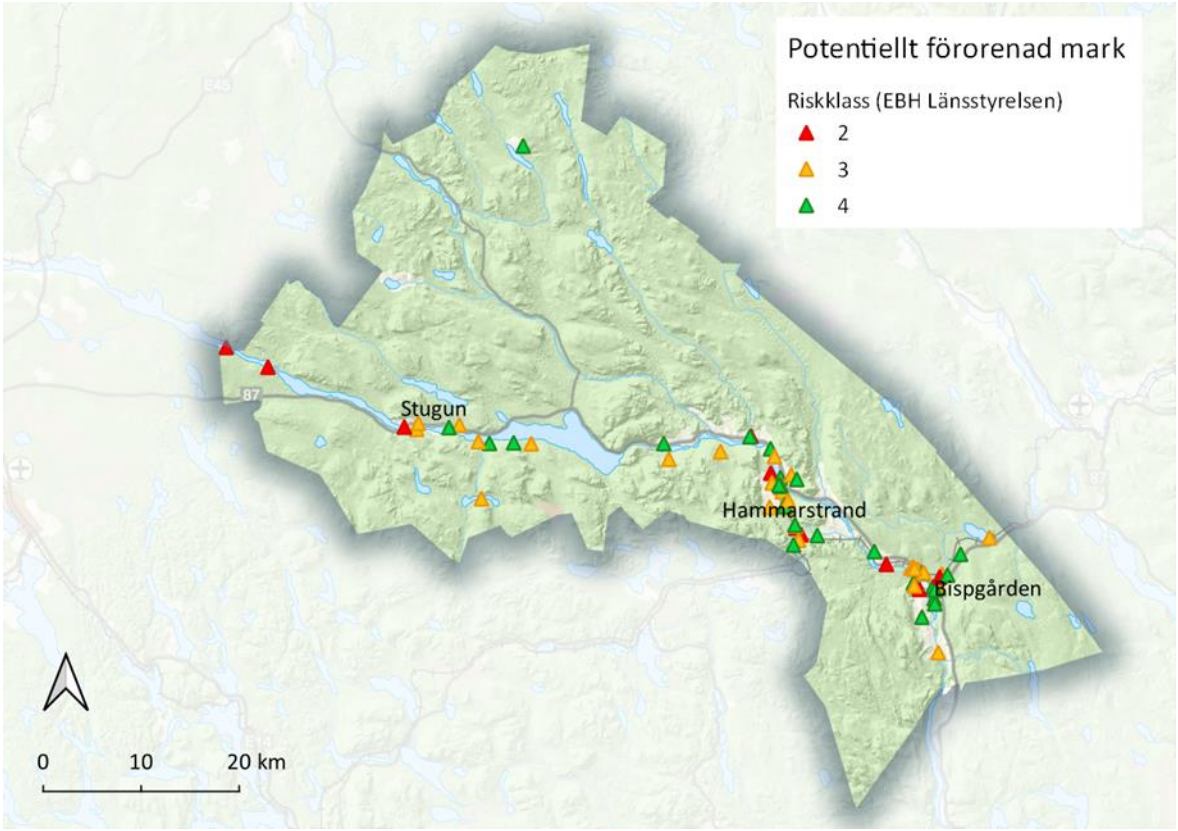

Karta som redovisar rekommenderad väg och uppställningsplats för farligt gods.

Radon

Radon är en osynlig och luktfri gas som bildas när det radioaktiva grundämnet radium sönderfaller. När gasen i sin tur sönderfaller bildas så kallade radondöttrar, som är radioaktiva metallatomer. Radondöttrar fastnar i damm som vi andas in och kommer på så sätt ner i luftrör och lungor. Radon kan orsaka lungcancer. Radon finns överallt, i marken, luften och i vattnet. Radon i bostäder kan komma från tre olika källor: marken under och runt huset, byggnadsmaterial eller vattnet som används i hushållet. Marken är den vanligaste radonkällan. I Ragunda finns det områden både i den östra och västra delen som har en förhöjd risk för radon.

Förorenade områden

Kartan redovisar potentiellt förorenad mark i kommunen. Områdena är identifierade och klassificerade av Länsstyrelserna på uppdrag av Naturvårdsverket.

Förorenade områden är mark- och vattenområden, grundvatten, sediment men också byggnader eller anläggningar som kan medföra olägenhet eller skada på människors hälsa eller miljö. Länsstyrelsen undersöker, samordnar och prioriterar arbetet med förorenade markområden.

LÄS MER

EBH – kartan över misstänkta eller konstaterat förorenade områden, Länsstyrelsen

I kommunen finns det områden med uppmätt höga halter av arsenik i berggrunden och visat sig i vattenprover som tagits på enskilda dricksvattenbrunnar. Kommunen följer de rekommendationer och råd som Livsmedelsverket har kring arsenik i berggrunden och dricksvatten

LÄS MER

SGU (Sveriges Geologiska Undersökning) Biogeokemikarta Arsenik

I Ragunda finns flera förorenade områden främst längs med Indalsälven samt industriområden bland annat Vikbäcken som ligger öster om Hammarstrand. Totalt finns det elva objekt i Ragunda kommun som omfattas av riskklass 2, stor risk för människors hälsa eller miljö. Det

finns inga objekt som omfattas av den högsta riskklassen (riskklass 1) inom kommunen. Det finns äldre, nedlagda deponier som avslutades innan krav på skyddsåtgärder fanns. Dessa behöver tydligt redovisas i kommande avfallsplan som en del av kommunens hantering av avfall och miljöfarlig verksamhet.

Översvämning

Översvämning kan uppkomma både vid kraftiga skyfall och höjda vattennivåer i sjöar och vattendrag. Skador som kan uppkomma är dels på egendom men det kan också innebär risker för hälsa och miljö. Skyfall och höga flöden kan också få konsekvenser på infrastruktur.

LÄS MER

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Översvämningsportalen

Länsstyrelsen i Jämtlands län har tagit fram en översvämningskartering för Indalsälvens 100-års flöde samt högsta beräknade flöde. Det finns ingen kartering för vare sig Ammerån eller mindre sjöar och vattendrag i kommunen.

I Ragunda kommun finns nio vattenkraftverk längs med Indalsälven. Risken för att en damm skulle brista och orsaka översvämning är mycket liten, men om en större damm skulle gå sönder kommer stora områden längs med älven att översvämmas.

Torka och värmebölja

Värmebölja används vanligen som ett begrepp för en längre period med höga dagstemperaturer och är något som kan komma att inträffa oftare i Sverige i framtiden enligt SMHI. Definitionen för en värmebölja är ”en sammanhängande period då dygnets högsta temperatur överstiger 25 grader minst fem dagar i sträck”. En värmebölja kan ha direkta effekter på människors hälsa men även andra effekter kan uppstå som till exempel skogsbränder. Sommaren 2018 härjade flera skogsbränder i Ragunda kommun efter en längre period med värme och knappt någon nederbörd alls. Vid skogsbränder är samverkan mellan olika myndigheter och civilförsvar viktig för att minimera skador som uppkommer.

Långvariga perioder med låg eller ingen nederbörd medför att torka uppkommer och kan innebära att både växtlighet blir sämre och att grundvattennivåer blir lägre.

Skogsbrand år 2018.

Ras, skred och erosion

Både ras och skred är exempel på snabba massrörelser i jord eller i berg. I ett ras rör sig de enskilda delarna fritt i förhållande till varandra under hela förloppet. Ett skred däremot är en massa av jord och block eller en del av en bergsslänt som kommer i rörelse och som till en början är sammanhängande.

Erosion omfattar stranderosion längs kuster, sjöar och vattendrag, samt erosion i slänter. En orsak till stranderosion är att vattnet, genom rörelse, bearbetar stränder och bottnar och transporterar bort löst material som sedan avsätts på andra ställen. Andra orsaker kan vara stormar och isrörelser. Under vissa förutsättningar kan erosion bidra till att ras och skred inträffar. Erosion i ett vattendrag kan påverka slänter så att ett ras eller skred inträffar. Förändringar av vegetation eller vattenmängder, flödesvägar och rinnhastigheter i slänter med kraftiga lutningar kan orsaka erosion och leda till att ras uppstår eller slamströmmar bildas.

Skred, ras och erosion kan uppstå till följd av höga vattenflöden, högt vattentryck i marken i vissa jordarter, främst leror. Tidigare snösmältning och större nederbördsmängder kan ge upphov till höga flöden i bäckar och åar. Detta kan innebära erosion och rasrisker i vattendragens närhet.

På flera platser i Ragunda kommun finns områden där risken för ras och skred är högre än normalt. Jämviktsläget i slänter påverkas dels av belastningsändringar i marken, dels av förändringar i jordens hållfasthet. Underminering av slänter genom vatterosion samt förändringar av vattentrycket påverkar stabiliteten.

Enligt 3 kapitlet. 5 § plan- och bygglagen ska kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följas av bland annat ras, skred och erosion samt hur sådana risker kan minska eller upphöra redovisas i översiktsplanen.

Inom kommunen finns ett antal kända riskområden för skred i närheten av bebyggda områden eller större vägar. Tjärnviksdalen, som omfattar en sidodal söder om Krångede kraftverk med risk för genombrott av vatten vid höga flöden. År 2015 genomförde SGU (Sveriges geologiska undersökning) en jorddjupsbedömning och i samband med den gjordes även en preliminär riskbedömning som går att läsa i faktarutan till höger.

Ragunda kommun har blivit beviljad bidrag från MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) för en fördjupad undersökning av geologin och hydrologin i Tjärnviksdalen och som SGU kommer genomföra. Till dess att resultat och rekommendationer för Tjärnviksdalen har presenterats gäller följande riktlinjer och försiktighetsprinciper:

- Ingen ny bebyggelse tillåts inom det på kartan markerade området.
- Tillbyggnad av befintliga hus ska uppföras med begränsade maskin-ingrepp.
- Inga täkter tillåts inom området.
- Skogsavverkning i området bör utföras med stor försiktighet och med hänsyn till risken för erodering.

FAKTA

SGU´s preliminära riskbedömning 2005 för Tjärnviksdalen:

Någon bergtröskel som skulle stoppa eventuell erosion genom Tjärnviksdalen kunde inte påträffats i samband med undersökning. Information om grundvattennivåer antydde vid undersökning att det kan finnas tätande lager alternativt någon form av dämmande tröskel i trakten av Öratjärn. De jordarter som iakttogs i skärningen inom området var förhållandevis finkorniga. Sand med en växlande halt silt och grus dominerade. Grovt stenigt grus påträffades i de lägre grusbankarna utmed Indalsälven.

Dokumenterade sorterade sediment är relativt lätteroderade, varför ett mycket stort flöde genom Tjärnviksdalen i samband med ett extremt vattenstånd (> cirka 212 meter över havet) i Gesunden sannolikt skulle erodera en ny fåra genom dalen. Utifrån undersökningsresultaten kunde slutsatsen att erosion skulle kunna fortgå till ett djup motsvarande minst 25 meter under Gesundens nuvarande vattenyta. Det under förutsättning att det inte finns en bergtröskel i anslutning till Öratjärn eller möjligen ute i Tjärnviken i Gesunden.

Rekommendationerna för att förhindra ett eventuellt genombrott i samband med extremt vattenflöde är att fördjupa brytning av sand och grus i området, framför allt i anslutning till terrängtröskeln söder om Abborrtjärnens västra del. Likaså stopp för avverkning av den befintliga skogen i branta sluttningen mot Indalsälven.

Ytterligare undersökningar i anslutning till Öratjärn erfordras.

LÄS MER

Mark- och miljö överdomstolen, M 7758 – 20, om avverkningsförbud Tjärnviksdalen

Karta som redovisar riskområde Tjärnviksdalen.

År 1993 genomfördes en översiktlig undersökning av stabilitetsförhållandena vid älvstränder inom bebyggda områden invid Indalsälven. Fem områden identifierades och finns redovisade i kartan nedan.

LÄS MER

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (1993) *Översiktlig stabilitetskartering finkorniga jordarter*

Inom dessa områden gäller följande rekommendationer:

- Vid alla exploateringsåtgärder i områden enligt kartan angivna riskområden ska geoteknisk undersökning genomföras och utgöra underlag inför beslut. Inom övriga strandnära områden bedöms vilket underlag för planläggning och bygglovsprövning som behövs i varje enskilt fall.
- Vegetation vid branta slänter och nipor ska vårdas och eventuell avverkning ska genomföras på ett sådant sätt att inte risken för ras och skred ökar.

Kartan redovisar riskområden för ras och erosion utefter Indalsälven. Karterat efter utredning utförd 1993 av dåvarande VBB VIAK.

Klimatanpassning

Enligt en rapport från SMHI från år 2015, kommer temperaturen att öka med mellan 3 – 5 grader till i slutet av seklet. Den största förändringen kommer att ske vintertid med en ökning med cirka 5 grader. Vegetationsperioden bedöms öka med cirka 30 – 50 dagar per år och antalet varma dagar kommer också öka. Årsmedelbörden kommer att öka med 20 – 30 procent och ökningen sker främst vintertid. Antalet dagar med snö kommer enligt rapporten att minska gentemot dagens antal dagar med snö.

LÄS MER

Handlingsplan för klimatanpassning, Länsstyrelsen i Jämtlands län

Hur utfallet av prognoserna av klimatförändringar faktiskt kommer att vara är svårt att förutse. För Ragunda kommun är bedömningen att högre temperaturer och mer nederbörd kan leda till ökade risker för människor och miljö. Värmeböljor kan leda till stor påverkan på vår miljö med ökade risker för exempelvis skogsbränder och låga grundvattennivåer. Samtidigt som människor kan påverkas negativt och främst de som är mest sårbara och med en ökad energianvändning för att kunna kyla ner byggnader. Kommunen ska upprätta en risk- och sårbarhetsanalys som redovisar vilka risker och sårbarheter som finns inom kommun för att sedan upprätta en klimatanpassningsplan. I den behöver frågor som ras, skred och slamströmmar redovisas djupare liksom översvämning. Samtidigt som kommunen redovisar hur frågor som rör en ökad krisberedskap i ett förändrat klimat.

För de fem samebyar som bedriver renskötsel inom kommunen är klimatförändringarna extra tydliga. Beroende på hur vintrar är med nederbörd och skiftningar i temperatur påverkas de i olika omfattning. I kombination med en övergripande utveckling i konkurrens med annan markanvändning är deras verksamhet mer utsatt för framtida förändringar i klimatet än annan verksamhet i kommunen.

Länsstyrelsen i Jämtland tillsammans med Region Jämtland Härjedalen har arbetat fram regionala mål om hur regionen ska arbetat i ett förändrat klimat. Det innebär att fossila bränslen inte ska användas utan istället drivas av förnybara drivmedel och elektrifiering. Vidare ska utsläppen minskas med 10 procent per år under kommande år för att hålla koldioxidbudget.

LÄS MER

Fossilfritt 2030 Jämtlands län – Energi- och klimatstrategi 2020 – 2030, Länsstyrelsen i Jämtlands län och Region Jämtland Härjedalen

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är de funktioner hos ekosystem som gynnar människor, det vill säga upprätthåller och/eller förbättrar människors välmående och livsvillkor. Dessa tjänster produceras av ekosystem och är gratis. Exempel på ekosystemtjänster är pollinering (som utförs av pollinerande insekter eller andra djur), vattenrening via exempelvis våtmarker eller musslor,

skadebekämpning (som utförs av naturliga fiender, kan vara både insekter, svampar, bakterier eller virus), grönytor för rekreation, reducering av partikelhalter och växthusgaser samt bildande av bördig jord. Ekosystemtjänster definieras och indelas i fyra olika grupper utifrån vilken funktion de har.

Dessa grupper kallas försörjande, reglerande, kulturella och stödjande ekosystem-tjänster:

Försörjande ekosystemtjänster är ekosystem som tillhandahåller råvaror för produktion som exempelvis livsmedelsförsörjning och energi.

Reglerande ekosystemtjänster är ekosystem som refererar till naturens egna system och centrala processer som exempelvis pollinering (grödor och vilda växter) och klimatreglering.

Kulturella ekosystemtjänster är ekosystem som tillhandahåller naturmiljöer som är lämpliga för exempelvis friluftsliv, rekreation och kulturarv.

Stödjande ekosystemtjänster är ekosystem som är nödvändiga för att samtliga andra tjänster ska kunna fungera. Det är exempelvis fotosyntes, biologisk mångfald och jordmånsbildning.

STRATEGISKA INRIKTNINGAR FÖR MILJÖ- OCH HÄLSORISKER

- Vid beslut och planering av ändrad markanvändning ska hänsyn tas till tysta områden.
- Vid planering av bostäder eller verksamheter i närheten av kommunikationsleder bör en bullerberäkning genomföras.
- Gamla och pågående deponier ska redovisas i aktuell avfallsplan.
- Kommunen ska tillämpa försiktighetsprinciper för allmänhetens exponering av elektromagnetiska fält.
- Nya bostäder, för- och grundskolor ska inte placeras i närheten av elanläggningar som ger förhöjda elektromagnetiska fält.
- Vid planläggning inom skyddsavstånd på 150 meter från väg 86 eller väg 87 och järnväg ska en riskanalys genomföras.
- Vid planläggning och bygglovsprövning ska kommunen verka för att radonhalter i inomhusluft inte överskrider Boverkets förskrifter för nybyggnation och Socialstyrelsens riktvärden för befintliga bostäder.
- Vid planläggning och bygglovsprövning ska riskerna för ras, skred och erosion beaktas.
- Riktlinjer och rekommendationer för ras och skred som finns redovisade under rubriken *ras och skred* ska följas, se sida 69 och 71.

STRATEGISKA INRIKTNINGAR FÖR KLIMATRELATERADE RISKER

- Kommunen ska upprätta en risk- och sårbarhetsanalys samt en klimatanpassningsplan.
- Kommunen ska ha en god krisberedskap för framtida klimatförändringar.
- Kommunen ska arbeta för en ökad lokal självförsörjningsgrad av livsmedel.
- Samhällskritisk verksamhet ska lokaliseras med hänsyn till risk för översvämning, ras och skred.
- Kommunen ska planera med hänsyn till risk för översvämningsområden genom översvämningskartering.
- Vid exploatering som kan påverka renskötseln ska expoaleringens påverkan bedöms mot de kumulativa effekterna av ett framtida klimat.
- Ekosystemtjänster ska användas som ett verktyg i den fysiska planeringen och dra nytta av dess funktioner och värden som sociala och ekologiska.

Offentliga rum och livsmiljöer

För att skapa goda förutsättningar för en hållbar utveckling är en av grundpelarna en social och tillgänglig livsmiljö. Det handlar om att alla människor ska ha samma möjligheter till vår fysiska miljö oavsett rörelse- eller orienteringsförmåga.

Utformning och arkitektur

En god utformning och arkitektonisk kvalitet ska bidra till att Ragunda kommun utvecklar hållbara livsmiljöer. Kommunen ska ha samma ambition för gestaltad livsmiljö i hela kommunen, med människan i fokus. Närmiljön har en grundläggande betydelse för människors hälsa och välbefinnande. Det offentliga rummet ska vara tryggt, tillgängligt och upplevelserikt.

FAKTA

Offentliga rum innebär den eller de delar av bebyggelsemiljön som är tillgänglig för alla, till exempel gator, centrum och parker.

Arkitekturen i Ragunda kommun ska inte enbart präglas av en väl gestaltad fasad. Arkitekturen har till uppgift att också beröra människors sinnen, då det är den mest tillgängliga kulturyttringen i samhället som både kan beskriva historiska tidevarv och enskilda individers insatser. Av den anledningen är det minst lika väsentligt att arkitekturen är robust och användbar över längre tid.

Gestaltning handlar såväl om hur vi tar omhand och utvecklar befintliga miljöer som hur den framtida bebyggelse ska placeras och utformas. De kulturhistoriska värdena ska utgöra en viktig resurs i gestaltandet av våra livsmiljöer. Förvaltning av kulturarv och kulturmiljö är lika viktigt som skapandet av nya områden. Estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden har stor betydelse för att förstå historiska sammanhang, men bidrar även till att skapa, stärka och utveckla platsens särdrag och kvaliteter.

Det offentliga byggandet, i kommunens egen regi, ska bestå av miljöer för individ och samhälle som möjliggör lägre förvaltningskostnader på sikt. Kommunens byggande ska gå före och vara ett föredöme i fråga om arkitektonisk kvalitet och ska kunna ingå som ett krav i alla projekt samt vid upphandling av konsulter och entreprenörer. Viktigt är att göra kloka val i tidiga skeden och att arbeta strukturerat med god planering, där samverkan mellan berörda förvaltningar också blir viktigt att utveckla.

Social god livsmiljö

En socialt god livsmiljö handlar om en god miljö att bo och vistas i vilket bidrar till ett hållbart samhälle. En socialt god livsmiljö kan exempelvis handla om att ha god tillgång till service, arbetsplatser, kultur, utbildning, mötesplatser med mera. Det är allt som främjar livet för medborgare och turister och sådant som ger goda förutsättningar för social sammanhållning, integration, trygghet, rekreation och fysisk aktivitet.

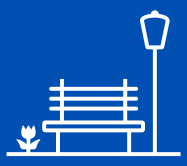
För att uppnå en socialt god livsmiljö i Ragunda ska närheten till naturen och sociala mötesplatser prioriteras. Utgångspunkten gäller både vid befintlig bebyggelse och vid nybyggnation. Grönytor och mötesplatser ska finnas med i planeringen av nya bostadsområde men också befintliga, för att förbättra den goda livsmiljön. Lekplatser ska främja lek och lärande samt uppfylla de krav som ställs i gällande lagstiftning. Att ha nära till mötesplatser skapar inte bara en socialt god livsmiljö, utan bidrar även till att göra vardagen enklare och mer hållbar för boende och besökare i kommunen. Det kan helt enkelt bidra till att förbättra folkhälsan.

Tillgänglig och användbar livsmiljö

Den svenska funktionshinderpolitiken innebär att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Grundläggande för funktionshinderpolitikens genomförande är principen om *universell utformning*, om att utgå från att alla människor är olika med olika förutsättningar och behov. Det handlar om att tillföra universella lösningar i samhällsplaneringen som skapar full tillgänglighet, delaktighet och inkludering för alla i samhället, oavsett ålder eller funktionsnedsättning.

STRATEGISKA INRIKTNINGAR FÖR OFFENTLIGA RUM OCH LIVSMILJÖER

- Ny bostadsbebyggelse bör i första hand ske med trämaterial.
- Nya verksamhetslokaler bör i första hand uppföras med hållbara byggmaterial.
- Nya projekt ska präglas av berörande, robusthet och användbar arkitektur.
- Ny bebyggelse ska samspela med sin närmaste omgivning.
- Det offentliga byggandet ska agera förebildligt.
- All planering och byggande i kommunen ska utgå från principen om universell utformning och skapande av tillgängliga miljöer för alla.

Areella näringar

Areella näringar är ett samlingsbegrepp för näringar som använder biologiska och naturgeografiska resurser på land och i vatten. Hit räknas exempelvis jord- och skogsbruket, rennäring, jakt och fiske. Näringarna är av stort nationellt intresse för Sveriges försörjningsförmåga och även för Ragunda kommun där de areella näringarna är en relativt stor del av näringslivet med många företagare som har sin försörjning här.

Jordbruk

Jordbruksmarken är en unik resurs som ger många olika nyttor och som är nödvändiga för vår överlevnad, till exempel produktion av livsmedel, energiproduktion och ekosystemtjänster. Det är också en livsmiljö för värdefulla arter, kulturmiljövärden samt att den bidrar till arbetstillfällen.

Endast cirka 1,4 % av kommunens yta, cirka 3 500 hektar, består av jordbruksmark (baserat på informationen från Jordbruksverkets blockdatabas 2021). Det är också i dessa områden som den största efterfrågan finns för nybyggnationer inom kommunen. Jordbruket i Ragunda kommun är till största delen koncentrerat till Indalsälvens dalgång samt några byar belägna inom andra delar av kommunen.

Heltidsjordbrukandet minskar medan kombinationsverksamheter generellt ökar i länet. Enligt regional statistik Livsmedelskedjan i Jämtlands län 2020 från Jordbruksverket ökar den totala produktionen. Mjölk och köttproduktion dominerar livsmedelsproduktionen i länet.

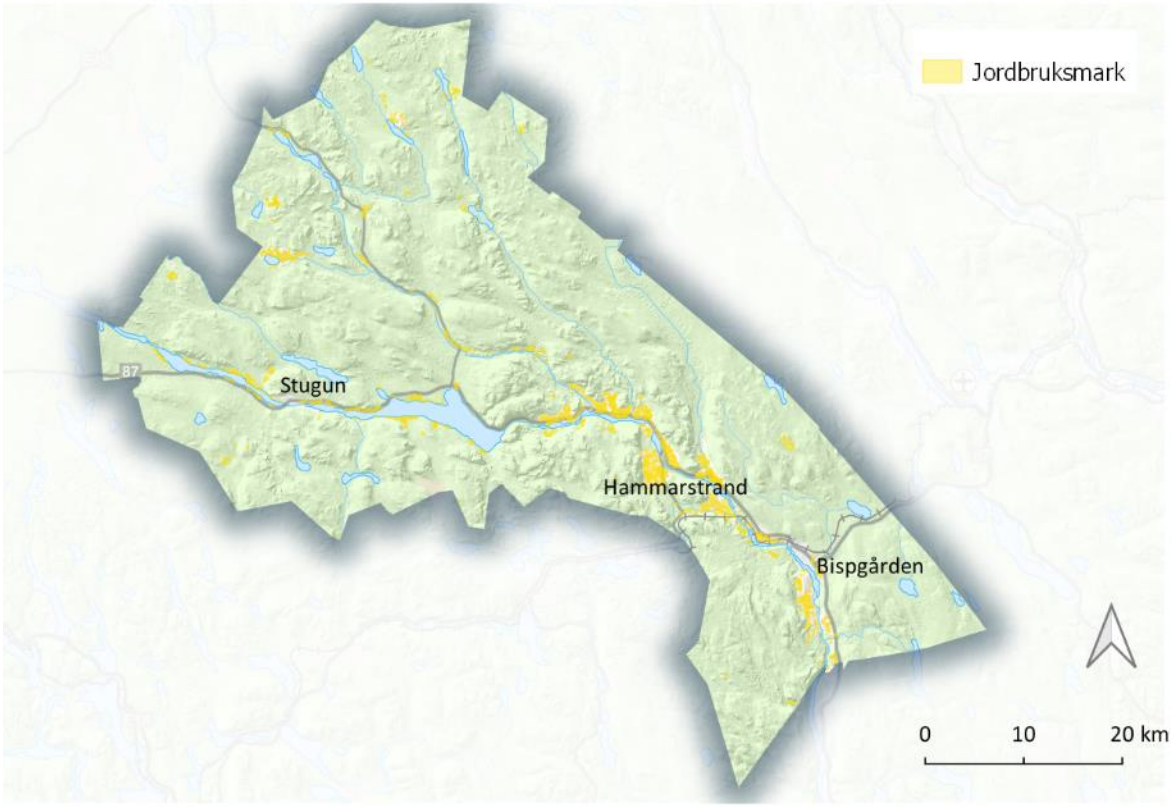
FAKTA

Miljöbalken 3 kapitlet 4 §

Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse.

Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.

Karta som redovisar jordbruksmark i kommunen.

Brukningsvärd jordbruksmark

FAKTA

Jordbruksmark kan grovt delas in i två kategorier; åkermark och betesmark.

Enligt 3 kapitlet 4 § i miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk för exploatering för bebyggelse som utgör väsentligt samhällsintresse och när ingen annan mark utretts och funnits mer lämplig. Enligt Jordbruksverket kan all jordbruksmark som det söks jordbruksstöd för ses som brukningsvärd. Men en jordbruksmark kan vara brukningsvärd trots att det inte söks jordbruksstöd för den. Mark som idag används för bete och därigenom brukas aktivt är också att betrakta som brukningsvärd jordbruksmark.

Vid den kommunala detaljplaneringen måste en avvägning göras mellan olika lokaliseringar som innebär intrång på brukningsvärd jordbruksmark. Den lokalisering som skadar livsmedelsproduktionen och jordbrukets intressen så litet som möjligt bör väljas i första hand. Detta uttrycks tydligt i Sveriges nationella livsmedelsstrategi som betonar att sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska och att landets livsmedelsproduktion och självförsörjning ska öka.

Markägare som önskar ta sin jordbruksmark ur produktion, måste anmäla detta till länsstyrelsen minst åtta månader i förväg enligt 3 § förordning (1998:915) gällande miljöhänsyn i jordbruket. Detta omfattar alla åtgärder på betes- och åkermark som innebär att jordbruksproduktionen minskar eller försvinner. Att jordbruksmarken tas ur produktion betyder dock inte att jordbruksmarken får användas för annat ändamål, till exempel exploateras.

Väsentligt samhällsintresse

I riksintresseutredningen (SOU 2015:99) *Planering och beslut för hållbar utveckling*, gjordes en genomgripande översyn av 3 kapitlet i miljöbalken samt relevanta delar av 4 kapitlet, som också använts som stöd i olika domslut.

Denna listar följande som väsentligt intresse, vilka även används som stöd i domar:

- Bostadsförsörjningsbehov
- Lokalisering av bostäder, arbetsplatser, service och transportsystem nära varandra
- Behovet av välfungerande och lämpliga tekniska försörjningssystem
- Behovet av goda, säkra och klimatsmarta transportmöjligheter
- Säkerställa viktiga sociala aspekter; till exempel arbetstillfällen, sjukvård, näringsverksamheter som bidrar till ekonomisk och innovationsrik tillväxt, kultur- och fritidsaktiviteter.

Uppförande av enskilda enbostadshus anses inte vara av väsentligt samhällsintresse enligt flera vägledande domar (se exempelvis Mark- och miljööverdomstolen domar P 4087–15 och P 4848–16).

Skogsbruk

Skogsbruk är tillsammans med jordbruk av nationell betydelse enligt miljöbalken. Ragunda kommun består till största delen av skogsmark, 91 procent enligt SCB (Statistiska Centralbyrån). För kommunen är skogsbruket tillsammans med efterföljande vidareförädling en viktig näringsgren som bidrar till många arbetstillfällen.

Skogsnäringen har en viktig roll i arbetet mot ett mer hållbart samhälle. Kommunen har identifierat ett mål (15.2) i Agenda 2030 som har direkt koppling till skogsbruket i kommunen. Genom att främja ett hållbart skogsbruk med en kontinuerlig återplantering i samband med avverkning kan ny skog växa på samma plats som tidigare avverkats.

Skogsbruket är också viktigt när samhället ska gå mot mer hållbart byggande och komma ifrån de mer energikrävande materialen som exempelvis betong. Vidare spelar restprodukter från avverkade träd en viktig roll när vi ska ersätta fossila bränslen.

Tätortsnära skogar har en viktig roll för människors hälsa. Tätortsnära skogar används ofta för rekreation och idrott. De spelar också en viktig roll för skolorna i kommunen som ofta använder skogen som en del av sin undervisning.

I takt med att klimat förändras kan intressekonflikter öka. Det kan handla om att bevara skogsområde kontra att avverka och planera ny skog. Konflikterna inom skogsbruket kan till största delen kopplas till friluftsliv, naturvård och rennäring.

STRATEGISKA INRIKTNINGAR FÖR SKOGS- OCH JORDBRUK

- Brukningsbar jordbruksmark ska i största möjliga mån skyddas, genom att i första hand ta annan mark i anspråk.
- Komplettering och förtätning inom befintlig struktur i tätorterna Stugun, Hammarstrand och Bispgården kan vara av väsentligt samhällsintressen där brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar.
- Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada ett rationellt skogsbruk.
- Skogsmark får tas i anspråk i samband med exploatering för bostäder och verksamhetslokaler.
- Tätortsnära skogsområden bör i största möjliga mån bevaras.

Jakt

Jakten i Sverige regleras genom jaktlagstiftning och förordning. Jakten är en viktig del av livskvalitén för både människor som bor i kommunen och som en del av turismen. En av de största jakterna är älgjakten. Jakten är också viktig ur viltvårdförvaltning där länsstyrelsen bland annat ansvarar för att administrera förvaltningen av älg- och kronhjortstammen och rovdjur.

Fiske

I kommunen finns det många sjöar och vattendrag som är av intresse för fisket. Fiske i kommunen är en viktig del av livskvalitén för kommunens invånare. Goda fiskemöjligheter kan vidare bidra till en ökad turism och etableringar av nya verksamheter som exempelvis fiskodlingar. Det kan vara både landbaserad och odling i kassar i öppet vatten. Vidare ser kommunen det viktigt att minska vandringshinder förbi vattenkraftverk och restaurera vattenflöden efter flottning.

Ragunda kommunen har en fiskeplan från 1994 som beskriver hur kommunen ska skydda och tillvarata fiskeresurser i kommunen. Sedan fiskeplanen upprättades har både förutsättningar och regelverk förändrats och det finns ett behov av att se över och uppdatera fiskeplanen med hänsyn till dagens förutsättningar i kommunen.

STRATEGISKA INRIKTNINGAR FÖR JAKT OCH FISKE

- Kommunen ska följa förvaltningsplan för älg.
- Jaktturism inom kommunens gränser bör uppmuntras.
- Kommunen värnar om god viltvård, så att livskraftiga viltstammar kan upprätthållas.
- Kommunen ska verka för etablering av landbaserad fiskodling inom kommunen.
- Kommunen ska ha en aktuell och uppdaterad fiskeplan.
- Kommunen ska verka för att minska vandringshinder för fisk förbi vattenkraftverk inom kommunen och arbeta för ett återställande av vattendrag för att gynna fiske och bidra till den biologiska mångfalden.
- Kommunen ska samverka med fiskevårdsföreningar gällande fiske inom kommunen.
- Fisketurism inom kommunens gränser bör uppmuntras.

Mellankommunala och regionala förhållanden

Planläggning och beslut ska ske med hänsyn till mellankommunala och regionala förhållanden. Kommunen ska inte bara ta hänsyn till förhållandena i angränsande kommuner utan också till behovet av samverkan och samarbete i ett bredare regionalt perspektiv.

De mellankommunala och regionala förhållandena blir alltmer betydelsefulla i en komplex samhällsstruktur. Energifrågor, transporter och infrastruktur, hantering av över- eller underskott av bostäder är exempel på faktorer som kan påverka förutsättningar för utveckling i andra kommuner. Det kan också handla om miljö, klimat och vattenfrågor som måste hanteras och lösas gemensamt över större geografiska områden.

För Ragunda är ett samarbete med både Jämtlands och Västernorrlands län i olika frågor viktigt. Det finns frågor där kommunen ser en större samverkan med Västernorrland och i andra frågor med Jämtlands län. I en del frågor kan ett samarbete med båda länen vara aktuellt. Gemensamma frågor som kommunen har med båda länen rör bland annat bostads- och arbetsmarknad. Ragunda ser det som viktigt att det finns ett fokus på hela regionen och att skapa goda möjligheter även för kommunen och dess invånare.

Rörligheten på arbetsmarknaden för Ragunda kommun ökar med tiden och den funktionella arbetsmarknaden blir allt större. Det beror bland annat på ett effektivare transportsystem, men också en förändring i arbetsmarknaden då fler yrken idag blivit mer specialiserade. Att hitta ett passande arbete i närheten av bostaden har minskat genom åren, och utpendlingen är därför större än inpendlingen. Stigande bostadspriser i större tätorter och städer leder till att människor letar boende i mer glesbefolkade områden.

Det regionala utbytet är störst till Östersund då det finns flest trafikförbindelser dit. Till Sundsvall är förbindelserna färre och det går exempelvis bara en buss om dagen från Ragunda till Sundsvall. Norra stambanan, som går från Östersund till Sollefteå och vidare längs kusten, är en viktig länk för godståg och för en framtida persontrafik. Likaså är väg 86 och 87 mellan Ragunda och Östersund en viktig landsväg, både för biltrafik och militärtransporter mellan Östersund och Sollefteå. För att öka pendlingen och det regionala samarbetet krävs fungerande kommunikationer och robusta system för framtidens klimatutmaningar.

Kommunen är beroende av en fungerande infrastruktur och kollektivtrafik för att ha en god kontakt med grannkommunerna och kunna erbjuda människor goda kommunikations-möjligheter. Utveckling av Ådalsbanan (stambanan övre Norrland) med persontrafik mellan Umeå – Sollefteå – Östersund är viktig för kommunens och regionens utveckling. Likaså gäller utveckling av stambanan för övre Norrland för transporter av gods.

Vattensystemsavrinning berör i många fall flera kommuner både i närområdet och längre bort. Åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten inom ett område behöver i regel ske med andra angränsade kommuner och län. Ett exempel som behöver samarbete över gränserna är att verka för att minska vandringshinder för fisk förbi vattenkraftverk.

Energifrågor berör inte enbart den enskilda kommunen, det krävs att närliggande kommuner har en god dialog och samverkar i frågor som berör områden som ligger nära kommungräns. Samtidigt är det viktigt att ha en god dialog regionalt och ta till vara den kunskap som finns hos respektive kommun.

STRATEGISKA INRIKTNINGAR FÖR MELLANKOMMUNALA OCH REGIONALA FÖRHÅLLANDEN

- Kommunen ska delta aktivt i regionala samverkansgrupper och tillföra kommunens ståndpunkter och tillvarata dess fördelar.
- Kommunen ska verka för att öka den biologiska mångfalden längs med hela Indalsälven och Ammeråns avrinningsområden.
- Kommunen ska ha en god dialog rörande energifrågor, i synnerhet vind- och vattenkraft, med grannkommuner och regionen.
- Kollektivtrafik och godstransporter är ett mellankommunalt intresse där förbindelser till närliggande kommuner och regioner är särskilt viktiga.

4. RAGUNDA 2050

Utvecklingsinriktning

Utvecklingsinriktning syftar till att visa funktioner och funktionella samband avseende tre grundläggande strukturer; bebyggelse, natur och friluftsliv samt kommunikationer. I denna del lyfts de viktigaste strategiska sambanden som påverkar kommunens långsiktiga utveckling. Fokus på utvecklingsinriktningen är således på funktioner och funktionella samband i form av noder och stråk snarare än markanvändning. Kommunens utvecklingsinriktning redovisas i den digitala översiktsplanen.

Bebyggelse

Utvecklingsinriktningen för bebyggelse beskriver utbyggnadsriktningar samt orters funktioner och samband på en övergripande nivå hur kommunen vill prioritera utvecklingsinsatser.

De långsiktiga intentionerna för bebyggelse redovisas i grova drag nedan. Kommunen har pekat ut riktningar och platser där kommunen ser en potential för utveckling av både bostadsbebyggelse och verksamheter. Två viktiga utbyggnadsriktningar har identifierats och totalt sju utbyggnadsområden som redovisas nedan samt i den digitala översiktsplanen.

Utbyggnadsriktning

Kommunen har identifierat två utbyggnadsriktningar som visar på sträckningar som bebyggelse är lämplig att utvecklas inom. Inom områdena finns det möjlighet till att förstärka möjligheterna till kollektiv pendling inom och utanför kommunen.

Indalsälven/Gesunden

Bebyggelsen föreslås utvecklas längs med hela Indalsälven/Gesunden för att skapa attraktiva boendemiljöer och för att stärka kollektivtrafiken längs med väg 87. Sträckningen gäller den del av Indalsälven som löper genom kommunen. Både bostäder och olika typer av verksamheter är av intresse för utbyggnadsinriktningen. Riksintresse för kulturmiljövård är viktigt att beakta vid framtida utveckling runt älven.

Ammerån

Bebyggelsen föreslås utvecklas längs med Ammerån och på de platser där tillgången till infrastruktur är god. Längs med Ammerån gäller främst en bebyggelseutveckling avsedd för småhus. Riksintresse för friluftsliv samt Ammeråns naturreservat ska särskilt beaktas vid en framtida utveckling.

Utbyggnadsområden

U.1 – Utbyggnad kring Näverede - Midskog

Området ligger i den västra delen av kommunen i riktning mot Östersund och är cirka 2 000 hektar stort. I söder finns väg 87 och i norr Indalsälven med olika karaktär på landskap och bebyggelse. Längs med väg 87 finns ytor inom utbyggnadsområdet som har potential för etablering av framtida verksamheter. Längs med vattnet vid Indalsälven lämpar sig en utveckling för bostäder. Det utpekade området ligger i ett strategiskt viktigt läge vid kommungränsen. Närheten till Östersund, väg 87 och sträckningen mot Stugun är en styrka för området. Området har potential att locka boende från bland annat Östersund på grund av en god tillgänglighet. Viktiga intressen att beakta vid en framtida utveckling är rennäringen som bedrivs i området. Framtida utbyggnad ska utformas i nära samarbete med den berörda rennäringsverksamheten.

U.2 – Utbyggnad runt Mörtsjön

Det utpekade området sträcker sig runt västra och östra Mörtsjön och är cirka 1 200 hektar stort. Runt sjön finns idag bebyggelse med mestadels fritidshus. En framtida utveckling av området innebär komplettering av befintlig bebyggelse i form av en småhusutveckling. Viktiga intressen att beakta vid en framtida utveckling är bland annat rennäringen som bedrivs i området. Framtida utbyggnad ska utföras i nära samarbete med den berörda rennäringsverksamheten. Andra intressen i området är natur- och friluftsliv med bland annat skoterleder, vindskydd, badplats och fiske.

U.3 – Framtida verksamhets- och industriområde i Stugun

Området är beläget nordost om centrala Stugun och omfattar cirka 70 hektar. Området är lämpligt att i framtiden utreda för verksamheter och industrier då det är strategiskt beläget intill det befintliga verksamhetsområdet söder om platsen. Väg 87 är även i närheten vilket underlättar exempelvis tunga transporter och farligt gods. Intressen att beakta i samband med en utveckling i området är intilliggande skoterled och elljusspår.

För att skapa de bästa möjliga förutsättningarna för området i framtiden krävs en förstudie innan planläggning kan starta. En förstudie ska undersöka vilka typer av verksamheter som är lämpliga att lokaliseras i området. Vidare behöver vägar och gatustruktur undersökas samt hur eventuell framtida bullersituation kan påverka befintlig bostadsbyggelse som ligger väster om utpekat område.

U.4 – Bostads- och verksamhetsutveckling runt Strömsnäs

Områdets utbredning är cirka 600 hektar stort och ligger cirka 10 kilometer öster om Stugun. Inom området lämpar sig komplettering av befintlig byggelse i form av småhus och verksamheter kopplat till fiskodling. Områdets karaktär är av spridd bebyggelse med lantgårdar i ett skogs- och jordbrukslandskap intill Gesunden. Den västra delen av utpekat område angränsar till ett område som omfattas av riksintresse för kulturmiljövård som behöver beaktas i samband med planläggning, lovprövningen och exploatering. Andra viktiga

intressen att beakta vid en framtida utveckling är rennäringen som bedrivs i området. Framtida utbyggnad ska utföras i nära samarbete med den berörda rennäringsverksamheten. Viktigt att hänsyn också tas till jordbruksmarksområden som finns i området.

U.5 – Kompletterande bostadsutbyggnad i Gisselgård och Pålgård

Området sträcker sig mellan Gisselgård i norr och Pålgård i söder. Västerut ligger Hammarstrand tätort. Platsen karaktäriseras av lantgårdar och glest placerad bebyggelse med jordbrukslandskap och ängar. Mindre skogspartier förekommer även mellan husen och jordbruksmarken. Husen är i trä och fasadfärgerna är ljusa men även rött förekommer.

I utbyggnadsområdet föreslås en komplettering av den befintliga bebyggelsen i form av småhusutbyggnad. Brukningsvärd jordbruksmark ska undvikas vid en framtida utveckling. En majoritet av marken ägs av privatpersoner eller företag. Området omfattas även av riksintresse för kulturmiljövård och riksintresse för rennäring. Hänsyn till dessa ska därför tas vid framtida lovprövning eller planläggning.

U.6 – Kompletterande bostadsutbyggnad i Kullsta, Kånkbacken och Vikbäcken

Området omfattar Kullsta, Kånkbacken och Vikbäcken med omnejd och är beläget väster om Hammarstrands tätort. Ytan sträcker sig från Hammarstrands tätort i norr och söderut. Bebyggelsen karaktäriseras av lantgårdar med lador glest placerade längs vägnätet. Många öppna siktlinjer finns i området som behöver beaktas i samband med lovprövning och exploatering.

Förslaget innebär att området kompletteras med småhusbebyggelse. Ingen del av markområdet ägs av kommunen och därför sker en stor del av initiativet för kompletteringen av privatpersoner eller företag. Området omfattas av riksintresset för kulturmiljövård samt brukningsvärd jordbruksmark. Detta ska beaktas vid framtida planläggning och lovprövning.

U.7 – Framtida bangård och verksamhetsområde i Bispgården

Utbyggnadsområdet är beläget nordost om Bispgårdens tätort och är cirka 180 hektar stort. I den södra delen korsar Stambanan området, vilket gör platsen strategiskt betydelsefull för verksamheter kopplat till järnvägen.

För att skapa de bästa möjliga förutsättningarna för området i framtiden krävs att en förstudie tas fram innan detaljplanearbetet kan påbörjas. En förstudie ska undersöka vilka typer av verksamheter som är lämpliga att lokaliseras i området och om det finns behov av en omlastningsterminal för övergång till mer godstransporter på järnväg. Arbetet behöver ske i nära samarbete med lokala företag och andra intressenter. I samband med vidare utredningar behöver intressen som friluftsliv och rekreationsområden beaktas.

Centralort

Hammarstrand är centralort i kommunen och har en stor betydelse för omkringliggande områden när det kommer till sjukvård, service, handel och offentlig förvaltning.

Kommundelscentrum

I kommun finns två kommundelscentrum, Stugun i väster och Bispgården i öster. På båda orterna finns många av centralortens funktioner så som service och handel. Båda orterna är ett centrum för sin del av kommunen och för en del av angränsande kommuner.

Serviceort

Borgvattnet som ligger i den norra delen av kommunen är serviceort och försörjer en del av den norra kommundelen. En serviceort kan vara betydelsefull för förmedling av service på landsbygden och bidrar till att det finns en levande landsbygd.

Större besöksmål

Med större besöksmål menas en plats eller ställe som genererar omfattande trafik och som utgör regionala målpunkter under antingen en hel eller delar av en säsong. I Ragunda finns två större besöksmål och det är Thailändska paviljongen och Döda fallet.

Thailändska paviljongen

Thailändska paviljongen är ett unikt besöksmål som ligger i den östra delen av Ragunda kommun. Paviljongen är en minnesbyggnad över den thailändska kungen Chulalongkorns besök vid platsen år 1897.

Döda fallet

Döda fallet är en unik plats som bildades genom tömning av Ragundasjön 1796 då en förödande flodvåg forsade fram och som blev Döda fallet. Området är idag ett populärt och omtyckt utflyktsmål i kommunen. Här finns också en vridscen där olika uppsättningar av scenframträdanden anordnas.

Kommunen arbetar för närvarande med en detaljplan för Döda fallet och området som ligger precis norr som naturreservatet. Kommunen vill därigenom fastställa markanvändningen och skapa möjligheter för en fortsatt utveckling av området.

Natur och friluftsliv

Ragunda kommun ska skydda och utveckla kommunens områden för natur och friluftsliv. Det kommer att bidra till att stärka kommunens attraktionskraft sett till boende och turism i regionen. Att värna om naturen och den biologiska mångfalden stärker även människans livsmiljöer i form av ekosystemtjänster som exempelvis gröna tak eller pollinering av grödor. Hanteras naturen på rätt sätt skapas en hållbar och attraktiv kommun att leva i. Naturen behövs i alla delar av kommunen, inklusive i tätorterna som grönstråk, parker eller liknande. Vid planering och lovgivning är det därför viktigt att beakta värdena av natur och friluftsliv i de olika områdena.

I Ragunda kommun finns det många bra natur- och friluftsområden som inte är utpekade konkret under mark- och vattenanvändningskartan eller utvecklingsinriktningen. De finns däremot redovisade under *Allmänna intressen* som till exempel Ammeråns dalgång. Området har många användningar och skyddsbestämmelser samtidigt som det har ett högt natur- och friluftslivsvärde för både kommunens medborgare och besökare. Längs med dalgången finns ett bebyggelsestråk som dessutom är utpekat som utbyggnadsriktning. Samtidigt är området skyddat genom bland annat Natura 2000 och riksintresse för friluftsliv.

Det finns också vandrings- och skoterleder runtom i kommunen samt naturområden som finns redovisade under *Allmänna intressen.*

Natur- och friluftslivsvärden finns redovisade i den digitala översiktsplanen.

Kommunikationer

Utvecklingsinriktningen för kommunikationer ska visa de viktigaste förbindelserna och brytpunkter för så väl människor som gods. Kommunen ser ett större behov av utbyggnad av gång- och cykelvägar inom kommunens tre tätorter samt en fortsatt bibehållen och utvecklad kollektivtrafik.

Förbindelser kollektivtrafik

En välfungerande och utbyggd kollektivtrafik är en grundförutsättning för att kommunen ska klara en omställning till mer hållbara transporter mot dagens där bilen är normen för många medborgare i kommunen. Med en turtäthet som är anpassad efter människors behov och som gör det möjligt att arbetspendla med buss och i framtiden tåg om persontrafik startar på sträckan Umeå – Sollefteå – Östersund skapas bättre förutsättningar för mer hållbara färdmedel i kommunen. För att sammankoppla bebyggelseutvecklingen längs med stråket Indalsälven/Gesunden och Ammeråns dalgång utökas underlaget för kollektivtrafik och en fortsatt utveckling i framtiden.

Förbindelser gång- och cykeltrafik

Kommunen har som mål att öka antalet kortare resor mot mer hållbara färdmedel där fokus är på gång- och cykel inom tätorterna och dess närområde. Kommunen har inventerat och undersökt behovet av en utbyggnad av gång- och cykelvägar i kommunens tre tätorter och ser ett större utbyggnadsbehov i Stugun och Hammarstrand. Målpunkter som är viktiga vid en utbyggnad är service, besöksanläggningar och bostadsområden. Vid en utbyggnad för gång- och cykel ska fokus vara på de mest utsatta i trafiken, barn och unga. De mest prioriterade sträckningarna utgår dels utifrån aktuellt behov, dels trafiksäkerhet för främst barn och unga. Nedan listas de tre sträckningar som har högsta prioritet hos kommunen och som borde åtgärdas först.

- Stugun, Stugubron till rastplatsen vid andra sidan Indalsälven. Idag finns det inget säkert gång- och cykelstråk från Stugun över Indalsälven och vidare längs med väg 87. Området är utpekat som utbyggnadsriktning med potential för ny bostadsbebyggelse

längs med vägen. Området har ingen som helst säker trafikmiljö för oskyddade trafikanter och befintlig bro för fordonstrafik är smal och saknar vägren. Sammantaget bedöms trafiksäkerheten för gång- och cykeltrafikanter som mycket låg.

- Hammarstrand, Centralgatan till Ragunda stationssamhälle. Idag saknas gång- och cykelstråk mellan Hammarstrand och Ragunda stationssamhälle. Syftet med en utbyggnad av gång- och cykelväg mellan orterna är att öka antalet resor med gång- och cykel och därmed bidra till ett hållbart samhälle. Vidare är syftet att ansluta gång- och cykelstråket till den framtida persontrafiken på järnvägen där målet är en hållplats i Ragunda. Sammantaget bedöms trafiksäkerheten för gång- och cykeltrafikanter som låg.
- Bispgården, längs med väg 87 till Geråbadet. Idag finns det inget säkert gång- och cykelstråk från Bispgården till Geråbadet. Området saknar en säker trafikmiljö för oskyddade trafikanter, främst barn och unga som är hänvisad till vägrenen när de ska transportera sig till Geråbadet. Person- och tung trafik passerar väg 87 vilket innebär en låg trafiksäkerhet för gång- och cykeltrafikanter.

En god dialog mellan kommunen, regionen och Trafikverket är viktigt för att kunna genomföra och bygga ut dessa gång- och cykelstråk och därmed öka trafiksäkerheten för kommunens medborgare. De tre nämnda sträckningarna ovan har högst prioritet hos kommunen.

Behovet och förslaget på nya gång- och cykelvägar finns redovisade i den digitala översiktsplanen under rubriken *Utvecklingsinriktning*.

Mark- och vattenanvändning

I mark- och vattenanvändningskartan ska grunddragen av den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen redovisas. Varje yta kan, vid behov, preciseras. Kommunens olika mark- och vattenanvändningar finns redovisade i den digitala översiktsplanen.

Mångfunktionell bebyggelse

Med mångfunktionell bebyggelse menas områden som har tätortsmässig karaktär och innehåller många olika servicefunktioner som centrum, verksamheter, skola, vård och besöksanläggningar tillsammans med bostäder. Viktigt är att användningarna är förenlig med bostäder.

Mångfunktionell bebyggelse är redovisad i kommunens tre tätorter Stugun, Hammarstrand och Bispgården. Inom de utpekade tätorterna finns idag flera lucktomter för bostadsändamål som ännu inte är bebyggda i gällande detaljplaner.

I Stugun finns det en tomt i centrala delarna som med fördel skulle kunna bebyggas med till exempel seniorboende som uppfyller de krav med närhet till service såsom handel, mötesplatser och vård samtidigt som det ligger i närheten av hållplats för kollektivtrafiken.

I Hammarstrand finns ett förslag om ett nytt bostadsområde intill Koppelhällan som ligger med närhet till Indalsälven och övriga servicefunktioner på orten. Vid Kullstaskolan föreslås en vidare utredning om en utökning av skolverksamhet på platsen med tillhörande utemiljöer.

I Vikbäcken föreslås en vidare utveckling av befintligt verksamhetsområde för olika typer av verksamheter. En förstudie av området behöver genomföras innan en detaljplan kan påbörjas för området.

I Bispgården finns goda möjligheter att skapa ett kommunalt centrum med skola och vård i de centrala delarna. En kommunal service med vård och skola i samma område ger förutsättningar för en bättre samverkan mellan olika förvaltningar. I samma område finns ett stort sammanhängande grönstråk som är värdefullt för rekreation, för både unga och gamla.

Sammanhängande bostadsområden

Områden för samhängande bostadsbebyggelse är områden som ligger i närhet till kommunens tätorter. Områdena består i huvudsak av bostadsbebyggelse men ett fåtal servicefunktioner kan förkomma. I områdena finns en övervägande andel nattbefolkning och fler som är utpendlare än inpendlare.

Landsbygd

Majoriteten av kommunens yta är definierad som landsbygd. Undantagen är kommunens tre tätorter samt sammanhängande bostadsområden som finns intill tätorterna. Användningen landsbygd är möjlig för flera användningar men där det inte alltid är nödvändigt eller möjligt att ange vilka markområden som det bör användas för. Inom dessa områden handlar det om

avvägningar mellan olika intressen.

Natur och friluftsliv

Natur och friluftsliv innefattar större samhängande områden där värden för friluftsliv, natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald och ekosystemtjänster är prioriterade. Områdena ska vara tillgängliga och kan innehålla exempelvis vandringsleder och motionsspår. Områden kan ha olika karaktär och användning beroende på årstid.

I mark- och vattenanvändningskartan finns mindre tätortsnära natur och friluftsområden som har betydelse för kommunens medborgare.

Verksamheter och industri

Verksamheter och industri är användningar som kan vara störande för omgivningen. Därför är det viktigt att de placeras på platser där bostadsbebyggelse inte finns. Användningarna är oftast ytkrävande, genererar tung trafik eller påverkar omgivningen med buller och/eller lukt.

Riksintressen, LIS och andra värden

I översiktsplanen ska kommunen redovisa de riksintressen som finns inom kommunen och hur kommunen avser att tillgodose dem. Kommunen ska också i översiktsplanen peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) samt andra värdefulla miljöer som kommunen anser sig vilja skydda, alternativt beakta vid exploatering.

Riksintressen

Riksintressen omfattar geografiska områden som har utpekats därför att de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Riksintressen regleras av miljöbalkens tredje och fjärde kapitel. Områden som är riksintressen enligt tredje kapitlet miljöbalken pekas ut i form av anspråk från nationella myndigheter, medan områden som är riksintressen enligt fjärde kapitlet. miljöbalken utgörs av områden som riksdagen har fattat beslut om.

Riksintressena ska skyddas mot åtgärder som innebär påtaglig skada på intresset eller avsevärt kan försvåra möjligheterna att nyttja intresset. Skyddsbehovet ska kontinuerligt ses över och avvägningar och bedömningar i varje enskilt fall ska utgå från de behov som finns.

Miljöbalken 3 kapitel	Miljöbalken 4 kapitel
Rennäring	Skyddade vattendrag
Friluftsliv	Natura 2000
Naturvård	
Kulturmiljövård	
Energiproduktion	
Kommunikationer	
Totalförsvaret	

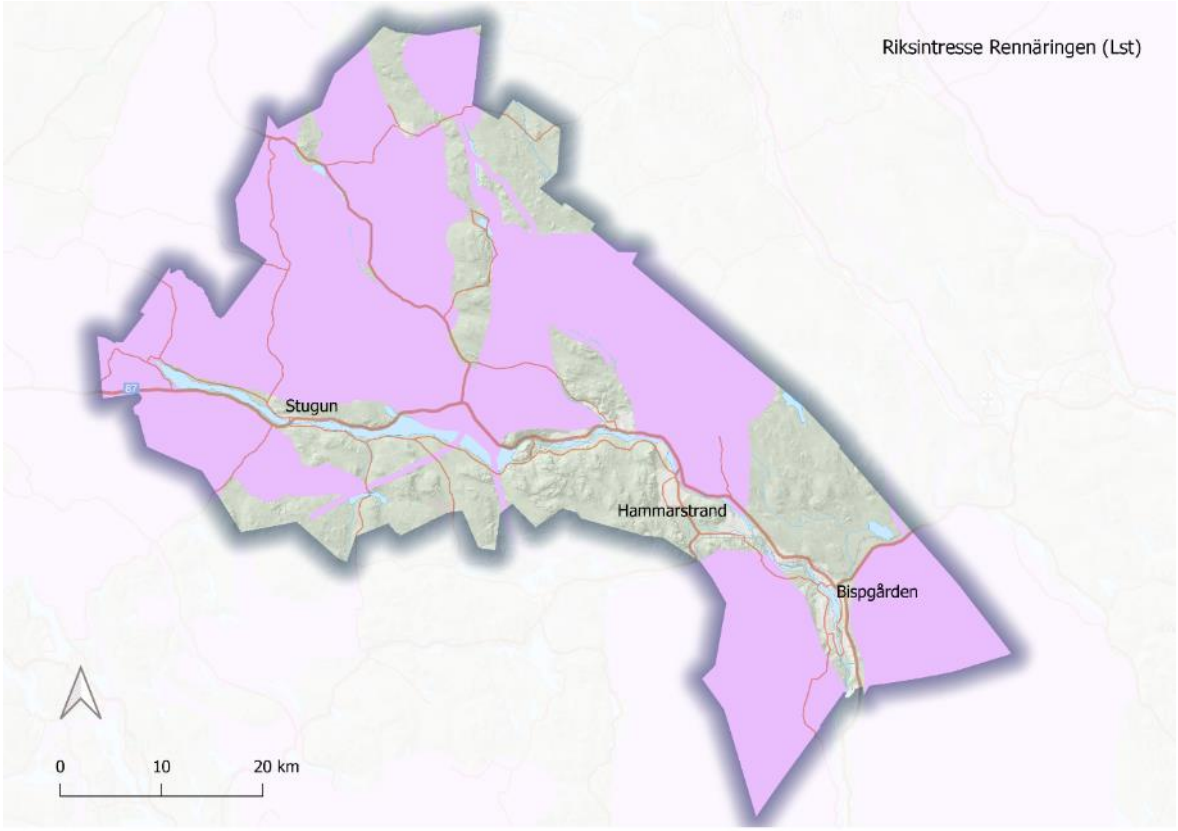
Aktuella riksintressen i Ragunda kommun.

Kommunens ställningstagande gällande riksintressen

Kommunens generella syn är att inom områden med riksintressen bör en restriktiv hållning tillämpas vad avser förändringar som kan anses påverka aktuella riksintressevärden. Vissa riksintressen omfattar stora områden med en schablonmässig yttre gräns. Inom sådana områden kan det finnas både byar och befintliga bebyggelseområden där förändringar mycket väl går att förena med riksintresset utan att detta påtagligt påverkas.

För varje redovisat riksintresse ges en beskrivning av dess riksintressanta värde samt hur kommunen avser hantera det aktuella riksintresset vid planläggning och bygglovsprövning.

Rennäring (3 kapitlet. 5 § miljöbalken)

Områden för riksintresse rennäring i Ragunda kommun.

Rennäring är ett utpekat riksintresse enligt miljöbalken. Det är Sametinget som beslutar om områden av riksintresse för rennäringen för vissa samebyar. Riksintresset omfattar kärnområden och funktionella samband. Därmed avses funktionskrav som måste ställas för att renskötsel ska kunna bedrivas inom olika säsongsbetesområden i en sammanhållen årscykel och som inte är möjliga att redovisa i förväg.

I Ragunda kommun utgör delar av kommunens skogs- och myrmark vinterbete för rennäringen. Renskötseln bedrivs av samebyarna Ohredahke (Frostviken mellersta), Jijnevaerie (Hotagen), Jovnevaerie (Offerdal), Raedtievaerie (Frostviken södra) och Voernese (Frostviken norra). Voernese sameby har till skillnad från de andra samebyarna inga riksintresse anspråk i kommunen. Rennäringslagen reglerar renskötselrätten och enligt lagen är renskötsel förbehållna samer som, via renskötselrätten, har möjlighet att använd mark och vatten till underhåll för sig och sina renar. För att flyttningar av renar ska kunna företas mellan olika betesområden fordras att framkomliga flyttningsleder finns mellan främst vår/höst- och vinterbeteslanden.

Berörda samebyar har tidigt i planeringsprocessen givits möjlighet till inflytande på framtagandet

av översiktsplanen. Kommunens dialog tillsammans med Jijnevaerie sameby har bland annat inneburit en kunskapsinhämtning och en ökad förståelse för dess verksamhet som bedrivs inom kommunens gränser och hela deras renbetesområden.

Den 26 januari 2022 beslutade riksdagen om en konsultationsordning för frågor som berör samer i Sverige. Konsultationsordningen började gälla från 1 mars 2022 och i ett första skede gällde det förvaltningsmyndigheter. Från den 1 mars 2024 ansluts kommuner och regioner. Syftet med konsultationsordningen är att säkerställa samernas rätt till delaktighet i beslutsprocesser på alla nivåer i samhället och att stärka samernas inflytande i frågor som särskilt berör dem. Detta ökar även samernas möjlighet att bidra med kunskap i frågor och visa på beslutens konsekvenser för samernas del. Konsultationer kan även bidra till att förbättra beslutsunderlag och belysa de handlingsalternativ som finns.

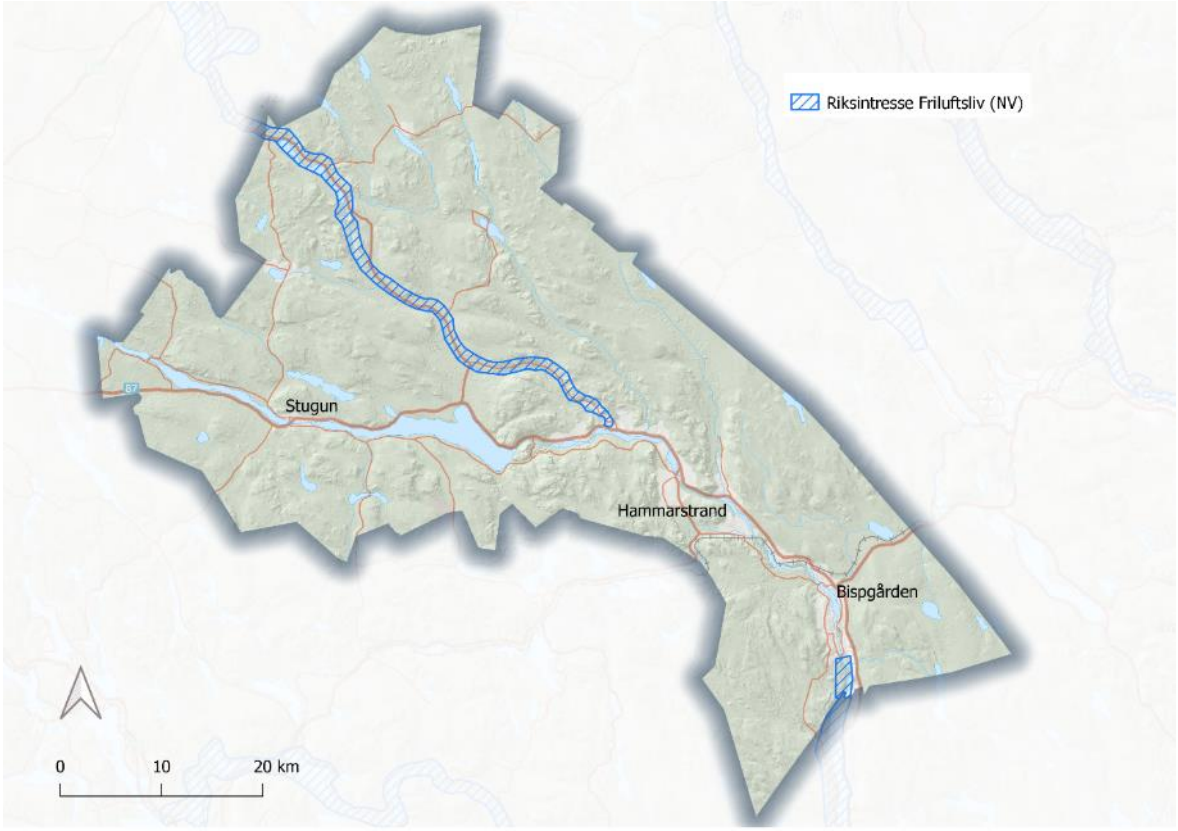
Urfolket samerna har en lång historia och tradition i geografin Sápmi. Samerna, den samiska kulturen och dess verksamhet med renskötsel har under lång tid tryckts tillbaka på grund av exempelvis ökad besöksnäring med fler människor i rörelse och uppförande av nya verksamheter som till exempel uppförande av vindkraftsparker. Detta i kombination med ett förändrat klimat gör att förutsättningarna för fortsatt renskötsel ständigt försämras. Kommunen ser det som viktigt att belysa de kumulativa effekterna i samband med ny etablering eller en utökning av befintliga verksamheter inom renskötselområden. Det innebär att de långsiktiga konsekvenserna för renskötsel ska belysas och samernas möjligheter till att fortsatt bedriva renskötsel.

STÄLLNINGSTAGANDE FÖR RIKSINTRESSE RENNÄRING

- Ragunda kommun anser att rennäringen utgör en viktig del av kommunens identitet och bedömer att riksintressets anspråk har en rimlig omfattning.
- Utpekade riksintresseområden för rennäring ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra rennäringens bedrivande.
- Innan samråd enligt Plan- och bygglagen sker ska berörd sameby/berörda samebyar få möjlighet till konsultation och dialog om åtgärder som planeras kan påverka samebyns rättigheter och dess renskötsel.
- Samråd ska ske när ny bebyggelse och/eller nya anläggningar planeras eller prövas. Det gäller varje exploatering eller utvidgning av befintlig verksamhet som berör eller påverkar samebyns rättigheter och riksintresset rennäringen som exempelvis vindkraft eller bostads-bebyggelse som tillkommer utanför befintlig detaljplan eller samman-hållen bebyggelse.
- Samråd ska generellt ske inför åtgärder som planeras genomföras inom en radie av 600 meter runt rennäringens flyttleder.
- I de fall bygglovsprövning gäller komplementbyggnad inom tomtplats sker inte samråd.
- Vid etablering av nya verksamheter eller utökning av befintliga verksamheter ska kumulativa effekter för berörd sameby/berörda samebyar belysas.

Friluftsliv (3 kapitlet 6 § miljöbalken)

Områden för riksintresse friluftsliv i Ragunda kommun.

I Ragunda kommun finns två utpekade riksintressen för friluftsliv (Ammerån och del av Indalsälven). Naturvårdsverket är ansvarig myndighet för att peka ut områden av riksintresse för friluftsliv. Kommunen anser att Naturvårdsverkets riksintresseanspråk för friluftslivet är rimliga och avser tillgodose riksintressena genom hänsynstagande vid planläggning och lovprövning.

- **Ammerån (FZ 03)**

Hela Ammeråns dalgång är av riksintresse för friluftslivet. Friluftsliv inom riksintresset innefattar såväl upplevelsevärden som aktiviteter. Ammerån inbjuder till ett variationsrikt friluftsliv med betoning på fiske och färder på ån i båt, kanot eller gummiflotte (forsränning). Området har en mycket utpräglad vildmarkskaraktär.

Sommarturismen har en växande betydelse för de bofasta inom planområdet men också för turismen inom kommunen i övrigt.

Ammerån utgör även naturreservat samt Natura 2000-område.

- **Indalsälven (FZ 16)**

Området är en mindre utlöpare av område av riksintresse för friluftsliv i Västernorrlands län och består av dalgång med storslagen landskapsbild som utgör attraktiv turistväg. Älven omges av berg och skogar samt kulturbygder belägna på älvterasser.

Med hänsyn till områdets värde för friluftsliv är det särskilt viktigt att skogsvårdslagens hänsynsregler iakttas vid avverkning. Vid prövning av bygglov som berör område av värde för det rörliga friluftslivet bör stor hänsyn tas till områdets friluftsliv vid lokalisering av ny bebyggelse. Inom de mest utnyttjade områdena bör endast byggnader och anläggningar för friluftslivet och de areella näringarna tillkomma.

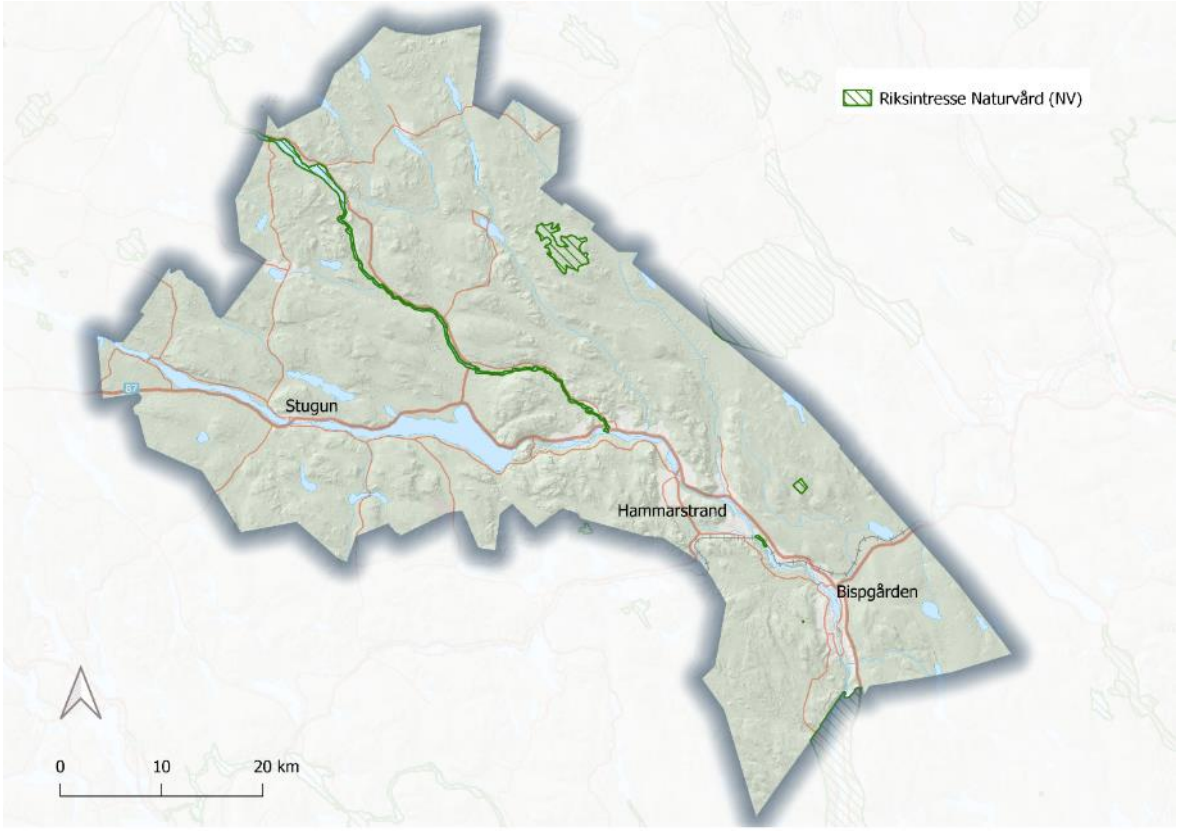
Närområdet längs vattendragen omfattas av strandskyddsbestämmelserna. Vid eventuella dispenser (i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar) bör friluftslivsintressen särskilt beaktas.

STÄLLNINGSTAGANDE FÖR RIKSINTRESSE FRILUFTSLIV

- Kommunen anser att riksintresseanspråk för friluftsliv är av rimlig omfattning.
- Kommunen ska verka för en förbättrad tillgänglighet till Ammerån och Indalsälven som stärker den lokala naturturismen.
- Vid prövning av bygglov som berör områden för det rörliga friluftslivet ska stor hänsyn tas till riksintresset.
- Inom de mest utnyttjade områdena bör endast byggnader för friluftslivet och de areella näringarna tillåtas.

Naturvård (3 kapitlet 6 § miljöbalken)

Områden för riksintresse naturvård i Ragunda kommun.

I Ragunda kommun finns fem utpekade riksintressen för naturvård (Ammerån, Stor-Harrsjöflon, Billtjärn, Döda fallet och Sörbäckskällan). Naturvårdsverket är ansvarig myndighet för att peka ut områden av riksintresse för naturvård. Kommunen anser att Naturvårdsverkets riksintresseanspråk för naturvården är rimliga och avser tillgodose riksintressena genom hänsynstagande vid planläggning och lovprövning.

- **Ammerån**

Ammeråns vattensystem omfattar ett väsentligt opåverkat naturområde. Ån tillhör ett av landets få kvarvarande vattendrag med hög buffertkapacitet. Storån och Öjån dränerar ett antal vildmarkssjöar, passerar den centraljämtländska kambrosilurslätten och fortsätter utan några egentliga sjömagasin fram till Hammerdalssjön.

- **Stor-Harrsjöflon**

Stor-Harrsjöflon ligger inom ett högländ och kuperat skogs- och myrlandskap. Myren är ett blandmyrkomplex med sluttande kärr som har väl utvecklade strängflarksystem. Objektet är ett av de största inom denna region. Berggrunden i området består av granit, gnejs, gråvacka och glimmerskiffrar, omgivande jordart är normalblockig morän.

- **Billtjärn urskog**

Området Billtjärn urskog domineras av gran, med i allmänhet ganska rikligt inslag av äldre tallöverståndare. Granskog i åldern 100–200 år dominerar, men 250-åriga granar och upp till 350-åriga tallar finns också. Flera bränder har härjat i området under de senaste århundradena och detta har gett upphov till flera olika successionsstadier. Lågor, torrakor och ibland toppbrutna äldre granar ger på flera håll en stark urskogsprägel. Området visar stor variationsrikedom och lång skoglig kontinuitet.

- **Döda fallet**

Fram till år 1796 var nuvarande Döda fallet det största vattenfallet i Indalsälven. Därefter ändrades älvens lopp genom människans ingrepp under mycket dramatiska omständigheter där hela ovanliggande Ragundasjön tömdes. Den gamla älvsträckan vid Döda fallet är cirka två kilometer lång. Här finns också exempel på mindre erosionsformationer som jättegrytor.

- **Sörbäckskällan**

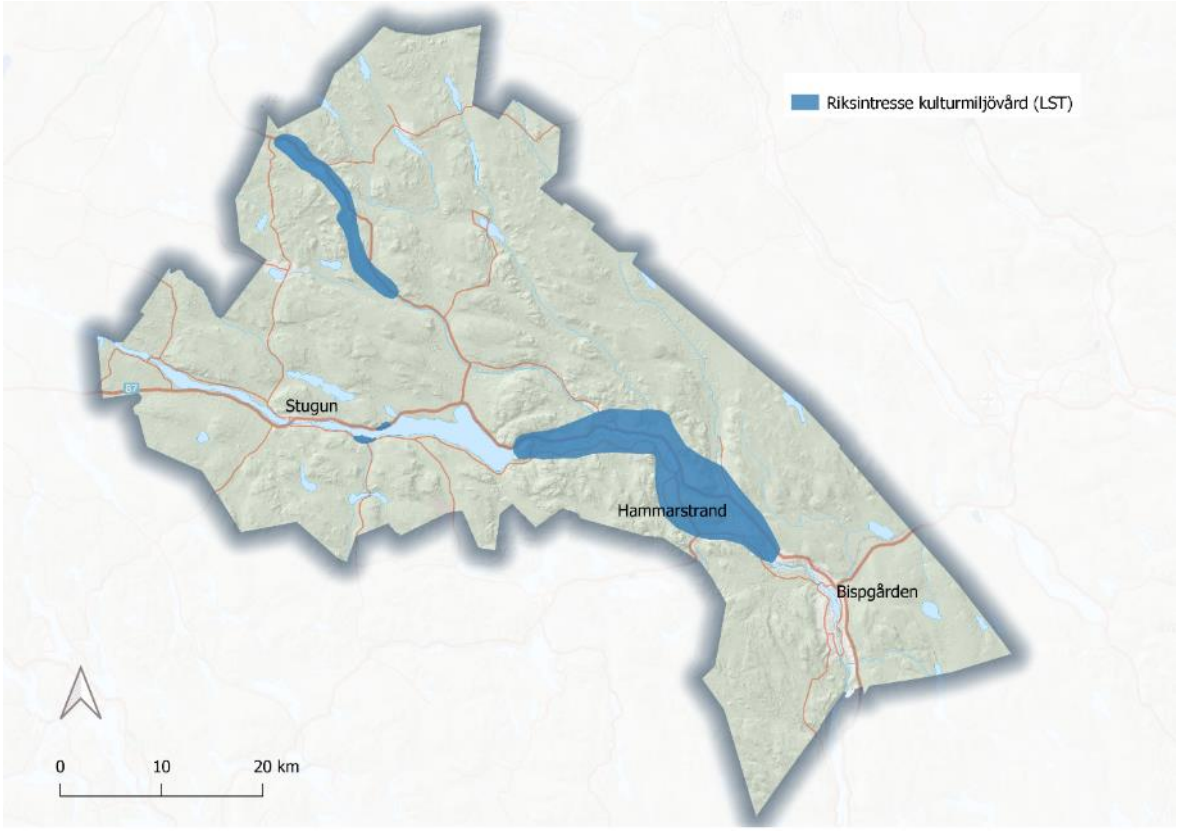
En cirka 1 hektar stor värdefull källa.

STÄLLNINGSTAGANDE FÖR RIKSINTRESSE NATURVÅRD

- Kommunen anser att riksintresseanspråk för naturvård är av rimlig omfattning.
- Naturvårdsområden ska så långt som möjligt skyddas och bevaras.
- Hänsyn till riksintresse för naturvård ska tas vid planläggning och bygglovsprövning.

Kulturmiljövård (3 kapitlet 6 § miljöbalken)

Områden för riksintresse kulturmiljövård i Ragunda kommun.

I Ragunda kommun finns fyra utpekade riksintressen för kulturmiljövård (Bomsund, Indalsälven i Östjämtland, Skyttmon – Ammerån, Stränäset). Riksantikvarieämbetet är den myndighet som fattar beslut om kulturmiljövårdens riksintressen. Kommunen anser att kulturmiljövårdens riksintresseanspråk är rimliga och avser tillgodose riksintressena genom hänsynstagande vid planläggning och lovprövning.

- **Bomsund (Z 18)**

  Två gårdsmiljöer från sekelskiftet där den västra gården tillhör flottledsföreningen med förvaltarbostad, en mindre ladugård, förrådsbyggnader, matsalsbyggnad, verkstad och smedja samt kajanläggning för upptagning av båtar. Den andra gården har ett femtontal byggnader, där bland annat mangårdsbyggnaden är rikt utsmyckad med snickarglädje.

<u>Kommunens förhållningssätt gentemot riksintresset</u>

- Bebyggelsens struktur inom respektive del och i landskapet är viktig för förståelsen av miljön.
- Vägsträckningar genom miljön utgör en central del av miljöns karaktär. Vägnära träd och alléer utgör viktiga delar av vägmiljön och bör värnas.
- Visuella utblickar och perspektiv mellan landskapets delar och mot bebyggelse bör värnas.
- Trädrader, buskar och bryn som förstärker perspektiv och skapar rumslighet bör värnas.
- Bebyggelsens tidstypiska karaktärsdrag och materialval ska respekteras.
- Ny bebyggelse bör ansluta till befintlig bebyggelse i färgsättning, materialval och volym.
- Ny bebyggelse placeras i anslutning till befintlig bebyggelse.

- **Indalsälven i Östjämtland (Z 16)**

Järnåldersgrav i närheten av Ragunda gamla kyrka från senmedeltid. Nya kyrkan från 1840, prästgård, sockenstuga och stora 1800-talsgårdar. Byn Ammer med 1800-talsgårdar, torp och länets äldsta frikyrkobyggnad. Byn Lien med äldre gårdar och Libottnarna med en mängd torp och lador på den uppodlade sjöbottnen. Döda fallet, det vid Ragundasjöns tömning torr-lagda vattenfallet. Stationsbyggnader, tingshus, skola, pensionat och villor från tiden omkring 1900 vid Ragunda stationssamhälle. Hammarforsens kraftverk från 1928, ett av funktionalismens pionjärverk, och Krångede kraftverk från 1936 med tillhörande bostadsbebyggelse. Utpekad kulturmiljö ligger inom Döda fallets naturreservat.

<u>Kommunens förhållningssätt gentemot riksintresset</u>

- Åtgärder inom naturreservatet kan vara dispens- eller tillståndspliktiga och samrådas därför med länsstyrelsen.
- Ny bebyggelse i naturreservatet är tillståndspliktig, samt kan även medföra påtaglig skala på riksintresset för kulturmiljövård. Åtgärder i miljön ska därför samrådas med länsstyrelsen.

- **Skyttmon – Ammerån (Z 15)**

Stora gårdar på den begränsade men välhävdade inägomarken med timmerbyggnader från tidigt 1800-tal, påkostade boningshus, stall och ladugårdar från 1880 - 1910-tal, samfällt ägd såg och kvarn, före detta skola.

Ett sextiotal fångstboplatser koncentrerade till sandiga uddar och stränder utmed Ammerån samt fångstgropar och fångstgropssystem. Gården Aspnäset utgör byggnadsminne enligt 3 kapitlet kulturmiljölagen.

Kommunens förhållningssätt gentemot riksintresset

- Befintliga utpekanden i form av riksintresse för kulturmiljö och byggnadsminne ska utgöra utgångspunkt för förhållningssätt till miljön.
- Särskilt kulturhistoriskt värdefull bebyggelse är all bebyggelse äldre än 1920, vilket innefattar större delen av Skyttmon och Aspnäset.
- Vägsträckningar genom miljön utgör en central del av miljöns karaktär. Vägnära träd, alléer och grindstolpar utgör viktiga delar av vägmiljön och bör värnas.
- Kulturlandskapet bör fortsatt hävdas med dess olika markslag för att kunna uppleva och förstå landskapets tidsdjup.
- Visuella utblickar och perspektiv mellan landskapets delar och mot bebyggelse bör värnas.
- Trädrader, buskar, bryn och åkerholmar som förstärker perspektiv och skapar rumslighet bör värnas.
- Trädgårdar med odlingar, buskar, häckar och staket samt uppväxta lövträd och äldre fruktträd bör värnas.
- Bebyggelsens volym ska respekteras och tillbyggnader till befintliga byggnader undvikas.
- Ny bebyggelse bör ansluta till befintlig bebyggelse i färgsättning, materialval och volym.
- Ny bebyggelse bör inte förläggas inom befintlig samlad gårdsmiljö.
- Tillkommande byggnader bör inte skymma viktiga vyer mot befintlig äldre bebyggelse.
- De viktigaste vyerna från vägarna mot gårdsmiljöerna bör värnas och hållas fri från ny bebyggelse.

- **Strånäset (Z 17)**

Två intill varandra liggande gårdar med rikt smyckade boningshus och ekonomibyggnader. De tidstypiska gårdsplanerna omges av en huvudbyggnad flankerad av flygelbyggnader. Boningshusen har flervånings glasverandor i snickarglädje vända mot dalgången. Alléer ned mot Indalsälvens strand. En del av miljön är byggnadsminne enligt 3 kapitlet kulturmiljölagen.

Kommunens förhållningssätt gentemot riksintresset

- Vägsträckningar genom miljön utgör en central del av miljöns karaktär. Vägnära träd, alléer och grindstolpar utgör viktiga delar av vägmiljön och bör värnas.
- Kulturlandskapet bör fortsatt hävdas med dess olika markslag för att kunna uppleva och förstå landskapets tidsdjup.
- Visuella utblickar och perspektiv mellan landskapets delar och mot bebyggelse bör värnas. Trädrader, buskar, bryn och åkerholmar som förstärker perspektiv och skapar rumslighet bör värnas.
- Trädgårdar med odlingar, buskar, häckar och staket samt uppväxta lövträd och äldre

fruktträd bör värnas.

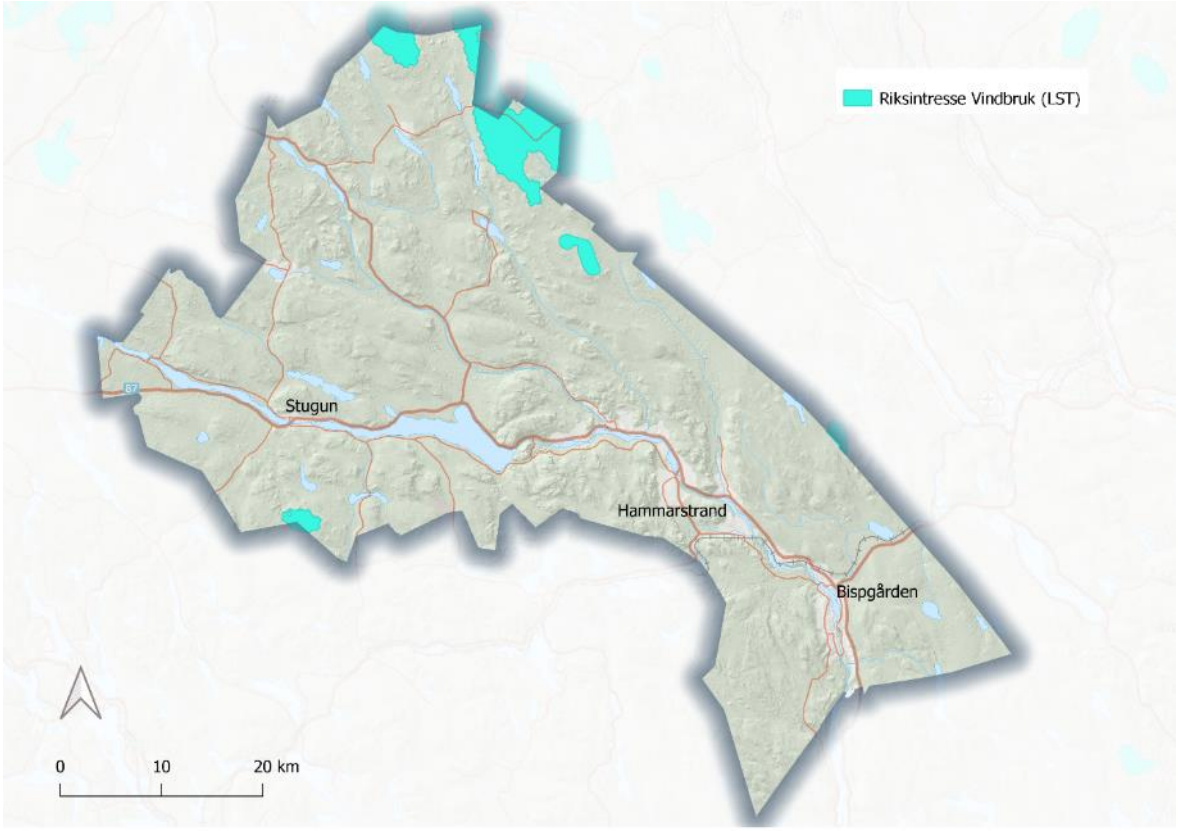
- Bebyggelsens volym ska respekteras och tillbyggnader till befintliga byggnader undvikas.
- Ny bebyggelse bör ansluta till befintlig bebyggelse i färgsättning, materialval och volym.
- Ny bebyggelse bör inte förläggas inom befintlig samlad gårdsmiljö.
- Tillkommande byggnader bör inte skymma viktiga vyer mot befintlig äldre bebyggelse.
- Vyer från vägarna mot gårdsmiljöerna värnas och hålls fria från ny bebyggelse.

STÄLLNINGSTAGANDE FÖR RIKSINTRESSE KULTURMILJÖVÅRD

- Kommunens ställningstagande redovisas under respektive utpekat riksintresse.

Energiproduktion (3 kapitlet 8 § miljöbalken)

Områden för riksintresse energiproduktion - vindbruk i Ragunda kommun.

I Ragunda kommun finns fyra utpekade riksintressen för energiproduktion, vindbruk. Energimyndigheten är ansvarig myndighet för att peka ut områden av riksintresse för energiproduktion.

Kommunen anser inte att områden som omfattas av riksintresse för vindbruk i de norra delarna av kommunen bör kvarstå som riksintresse. Detta beror på att intresset kan försvåra för rennäringen. Det finns även höga naturvärden på platsen. Den plats i kommunen som anses vara lämplig för vindbruk är Kilbohöjden, som ligger i de södra delarna av kommunen. Inga beslut ska tas angående Kilbohöjden förrän uppdraget om Stärkta incitament för utbyggd vindkraft har redovisats (Dir. 2022/27).

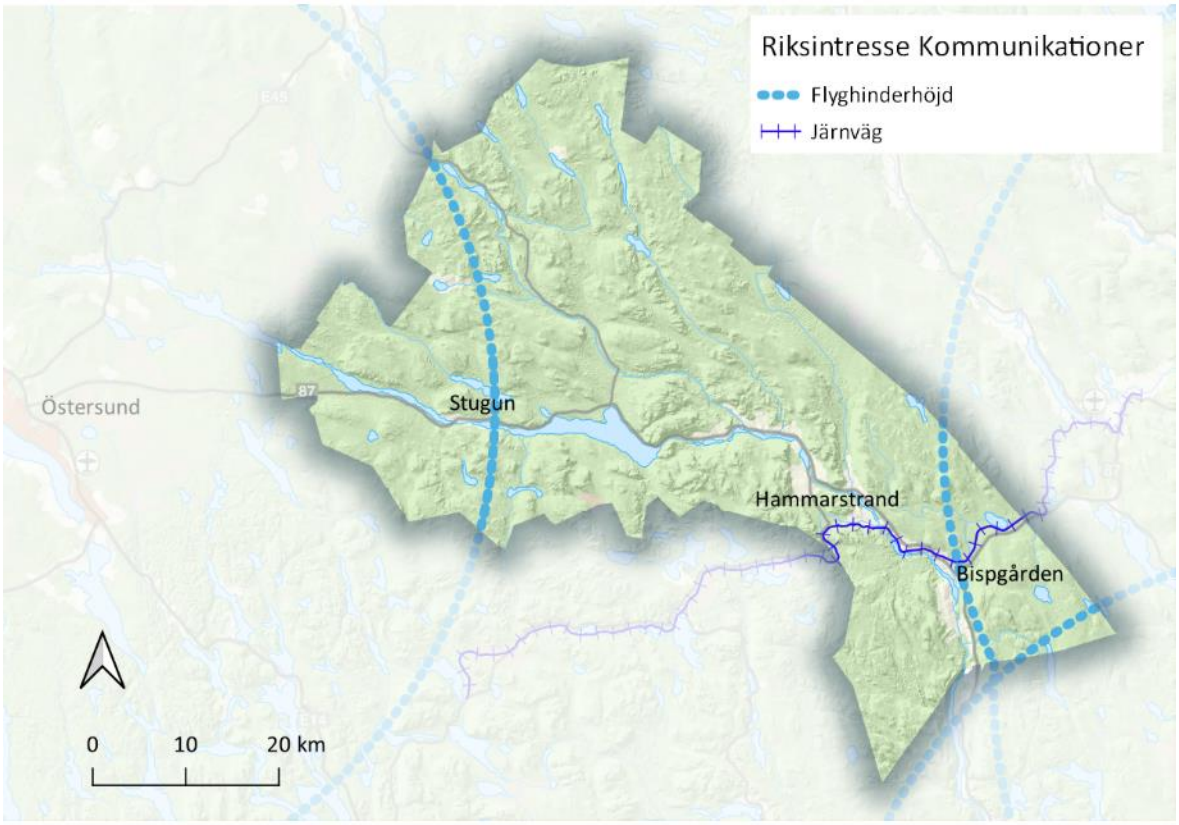
Mer om kommunens ställningstagande gällande energiproduktion, vindbruk går att läsa under rubriken *Energi*.

STÄLLNINGSTAGANDE FÖR RIKSINTRESSE ENERGIPRODUKTION

- Ingen ny vindkraft tillåts inom riksintresseområden för vindbruk i den norra delen av kommunen.
- Vindkraft tillåts endast inom riksintresseområde Kilbodhöjden efter att incitamentfrågan är beslutad i riksdagen.

Kommunikationer (3 kapitlet 8 § miljöbalken)

Områden för riksintresse kommunikationer i Ragunda kommun.

I Ragunda kommun finns riksintressen för kommunikation utpekade för två transportslag, järnväg och flyg. Trafikverket är den myndighet som bedömer vilka områden som är av riksintresse för trafikslagens anläggningar. Kommunen anser att Trafikverkets riksintresseanspråk för stambanan och flyghinderområde är rimliga.

- **Järnväg**

Stambanan mellan Bräcke-Långsele ingår i det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) och är av internationell betydelse. Järnvägen, som dessutom ingår i det strategiska godsnätet, är av mycket stor betydelse, främst för godstrafiken men även för persontrafiken. Inom ett observationsavstånd av minst 50 meter från järnvägen, räknat från spårmitt på närmaste spår, gäller att nya bebyggelselokaliseringar eller fastighetsbildningar särskilt bör prövas. Det bör säkerställas att sådan nyetablering inte kan komma att störa eller störas av järnvägstrafiken. Ett sådant avstånd ger utrymme för räddningsinsatser om det skulle ske en olycka, och det möjliggör även en viss utveckling av järnvägsanläggningen. Undantag är redan befintlig bebyggelse där kraven enligt fastighetsbildningslagen bedöms uppfyllda. Betydligt större avstånd kan dock

erfordras med hänsyn till vibrationer och/eller buller.

- **Flyg**

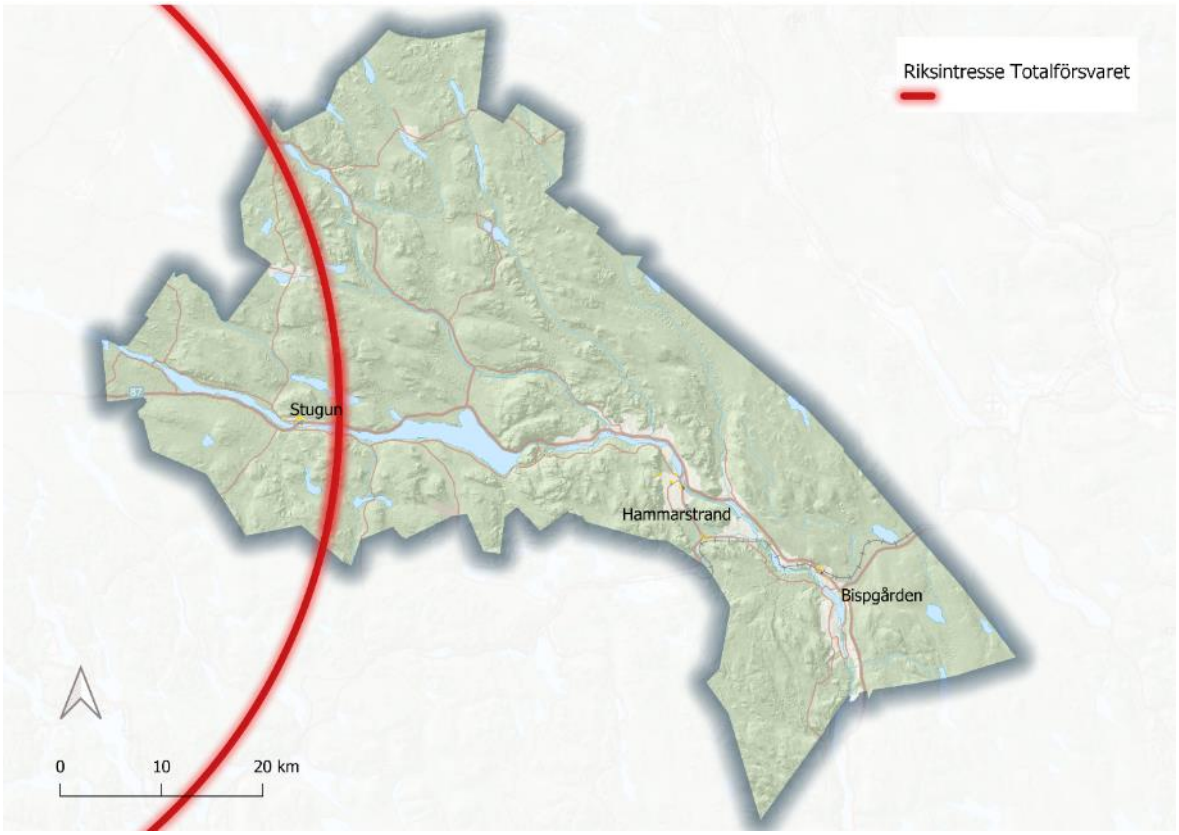
Flyghinderområden, så kallade MSA-ytor (Minimum Sector Altitude), omfattar delar av kommunen både från väster (Åre/Östersunds flygplats) och från öster (Kramfors/Sollefteå flygplats). I planering och bygglovgivning av höga byggnader eller objekt, till exempel vindkraftverk, ska samråd ske med berörd flygplats.

STÄLLNINGSTAGANDE FÖR RIKSINTRESSE KOMMUNIKATIONER

- Riksintressena ska tillgodoses i samband med planläggning och lovprövning som anses beröra dessa.
- För detaljplaner som kan påverka eller påverkas av riksintressena ska Trafikverket remitteras.
- För de bygglov där Trafikverket är sakägare ska samråd ske med Trafikverket.
- Exploatering nära transportanläggningarna får inte påverka möjligheterna till drift, underhåll och framtida utveckling.

Totalförsvaret (3 kapitlet 9 § miljöbalken)

Områden för riksintresse Totalförsvarets civila del i Ragunda kommun.

Med totalförsvar avses alla myndigheter som deltar i Sveriges försvar och som var och en har särskilda uppgifter för att möta och avhjälpa de faror som uppstår då nationen ställs inför hot. Vissa delar står alltid redo medan andra är beredda att bidra då samhället måste ställa om sig vid kriser, konflikter och ett eventuellt krig.

Totalförsvaret består av två delar – en civil och en militär del. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har ett bemyndigande om att identifiera riksintresseanspråk för totalförsvarets civila del, medan Försvarsmakten ansvarar för utpekande av områden av betydelse för totalförsvarets militära del. Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Det finns idag skyddsvärd meteorologisk infrastruktur på flera platser och inom viktiga funktioner som ägs av SMHI men kravställs av Försvarsmakten. I Östersund finns en av totalt 13 nationella väderradarsystem. Riksintresset väderradar riskerar framför allt att skadas av vindkraftsetableringar som uppförs för nära väderradaranläggningarna. Störningarna på väderinformationen blir då för stora för att säkra prognoser ska kunna tas fram. Därför finns

en internationell överenskommelse om att inga vindkraftverk ska uppföras inom fem kilometers radie och i Sverige används en bortre maxgräns på cirka 50 kilometer där särskilda analyser i sådana fall måste genomföras. Delar av påverkansområdet för väderradar omfattar Ragunda kommun. Vilka åtgärder inom påverkansområdena som kan innebära risk för påtaglig skada på riksintresset kan inte i detalj anges på förhand. Risken bedöms i varje enskilt fall utifrån de lokala förutsättningarna. Kommunen anser att totalförsvarets riksintresseanspråk är rimliga och avser att tillgodose riksintressena genom hänsynstagande vid planläggning och lovprövning.

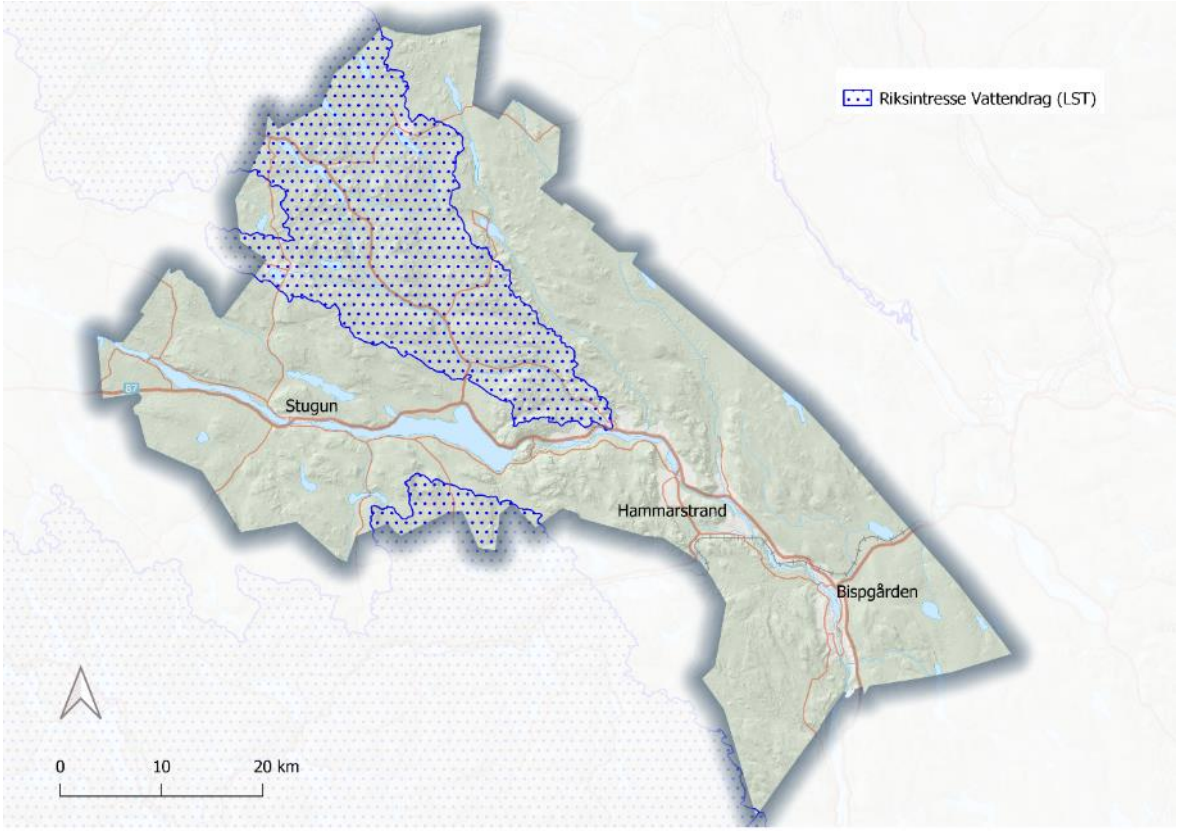
Då vissa anläggningar omfattas av försvarssekretess, vilka har en omgivningspåverkan och kan påverkas av exempelvis höga objekt, ska samtliga ärenden som rör höga objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse samt samtliga objekt högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse remitteras till Försvarsmakten. Detta omfattar hela kommunens yta.

STÄLLNINGSTAGANDE FÖR RIKSINTRESSE TOTALFÖRSVARET

- Samtliga ärenden som rör etablering av höga objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse i hela kommunens ska remitteras till Försvarsmakten.
- Inom påverkansområde för väderradar ska alla plan- och lovärenden remitteras till Försvarsmakten oavsett byggnadshöjd.
- Riksintresse för totalförsvaret ska beaktas vid prövning av vindkraftsetablering.

Skyddade vattendrag (4 kapitlet 6 § miljöbalken)

Områden för riksintresse skyddade vattendrag i Ragunda kommun.

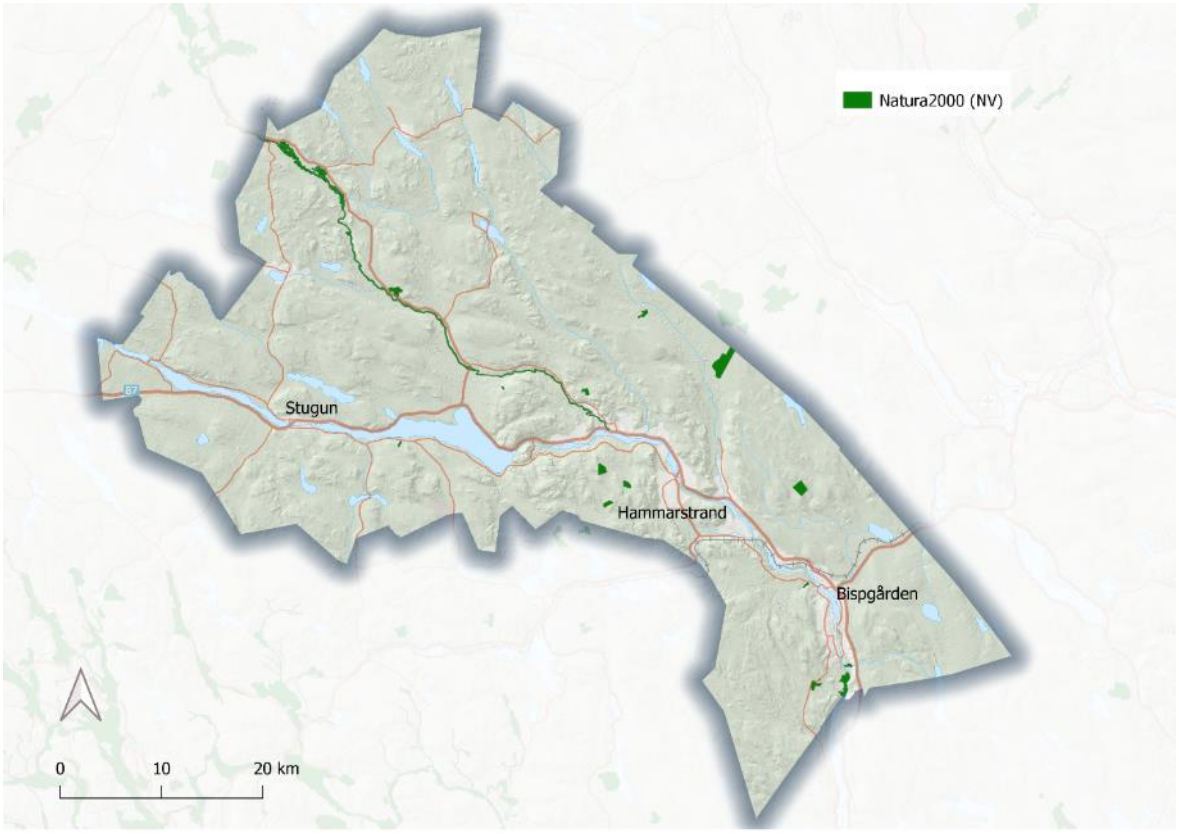
I Ragunda kommun finns två utpekade riksintressen för skyddade vattendrag med tillhörande vattenområden (Ammerån och Gimån med tillhörande käll- och biflöden). Inom dessa vattendrag som är namngivna i miljöbalken får inte vattenkraft, vattenreglering eller vattenföring för kraftändamål utföras. Kommunen anser att riksintresseanspråk för skyddade vattendrag är rimliga och avser tillgodose riksintressena genom hänsynstagande vid planläggning och lovprövning.

STÄLLNINGSTAGANDE FÖR RIKSINTRESSE SKYDDADE VATTENDRAG

- Kommunen anser att riksintresseanspråken för skyddade vattendrag är rimliga i dess nuvarande form.

Natura 2000 (4 kapitlet 8 § miljöbalken)

Natura 2000 - områden i Ragunda kommun.

Natura 2000 är ett nätverk av EU:s mest skyddsvärda naturområden. Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden. Områdena omfattar någon av de hotade livsmiljöer eller något av de habitat för de hotade arter som finns i EU:s art- och habitatdirektiv. I Sverige är dessa områden skyddade med stöd av miljöbalken mot verksamheter som kan skada områdets livsmiljöer eller bevarandet av de utpekade arterna. Sedan den 1 juli 2001 är samtliga Natura 2000-områden klassade som riksintressen. Naturvårdsverket samordnar arbetet kring Natura 2000 medan varje länsstyrelse ansvarar för skötsel, skydd och tillsyn av områdena.

För de områden som omfattas av Natura 2000 har länsstyrelsen tagit fram bevarandeplaner som bland annat beskriver områdets värden, vad som kan utgöra ett hot samt vilka bevarandemål som finns för de olika arterna och livsmiljöerna. Det krävs tillstånd av länsstyrelsen om någon vill bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför området om det kan påverka miljön inne i Natura 2000-området. I Ragunda kommun finns 16 Natura 2000-områden, samtliga utpekade

i enlighet med art- och habitatdirektivet. Av dessa är flertalet även skyddade som naturreservat. Dessa områden säkerställs och skyddas genom precisering av mark-användningen och rekommendationer för bygglovsprövning. Flera av Natura 2000-områdena sträcker sig över kommun- och länsgränsen. Kommunen anser att områdena för riksintresse Natura 2000 är rimliga och avser tillgodose riksintressena genom hänsynstagande vid planläggning och lovprövning.

LÄS MER

Art- och habitatdirektivet (1992/43/EEG).

Artskyddsförordningen (SFS 2007:845).

Natura 2000-område	Arter	Naturreservat
Ammerån	Flodpärlmussla, stensimpa, utter	X
Billtjärns urskog	-	X
Grånmyran	Kalkkärrsgrynsnäcka, myrbräcka, otandad grynsnäcka	X
Jansmyrberget	-	X
Knösen Höglunda	-	
Kvarnån Utanede	Skogsrör	X
Långstrandberget	Lappranunkel, skogsrör	X
Meån	-	X
Revaberget	Skogsrör	X
Snedmyran	Käppkrokmossa, myrbräcka	X
Starrmyran Ammer	Käppkrokmossa, lappranunkel, myrbräcka	
Storbäcken, Fors Böle	-	
Sättmyrberget	-	X
Traneflobäcken	Örtrik granskog	
Villmyran	-	
Västra Nyhemsbäcken	-	

De 16 Natura 2000-områdena i Ragunda kommun.

STÄLLNINGSTAGANDE FÖR RIKSINTRESSE NATURA 2000

- Kommunen anser att riksintresseanspråken för Natura 2000 är rimliga i dess nuvarande form.
- Områden som omfattas av Natura 2000 ska så långt som möjligt skyddas från ingrepp i dess miljö.
- Hänsyn ska tas till Natura 2000-områden i samband med planläggning och lovprövning.

LIS (Landsbygdsutveckling i strandnära lägen)

Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningar för allmänrättslig tillgång till strandområdena och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Generellt strandskydd omfattar land- och vattenområden intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd (strandskyddsområde). Länsstyrelsen kan besluta om utökat strandskydd om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Strandskydd finns reglerat i 7 kapitlet miljöbalken.

Sedan 2009 finns det möjligheter för kommuner att peka ut särskilda områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden). Dessa områden ska pekas ut i översiktsplanen och innebär ökade möjligheter att ge strandskyddsdispens för att bygga hus eller anläggningar som gynnar utvecklingen av landsbygden.

Med en gles bebyggelse med relativ små tätorter, i kombination med en mycket stor tillgång till sjöar och vattendrag, finns i Ragunda kommun goda möjligheter till strandnära bebyggelse utan att allmänhetens tillgång till stränder eller bevarande av den biologiska mångfalden försvåras.

Ragunda kommun har i flera årtionden verkat för möjligheterna till en nyanserad tillämpning av strandskyddsbestämmelserna och pekat på att ett strandnära boende kan bidra till bättre underlag för befintlig service, skapa inflyttning, medföra ökad sysselsättning för småföretagare och sammantaget vara positivt för landsbygdsutvecklingen.

Ragunda är rikt på mindre sjöar och vattendrag som dessutom är spridda över i stort sett hela kommunens yta. Tätorterna och majoriteten av byarna, men även många gårdar, är placerade i anslutning till sjöar. Längs Indalsälven finns ett visst båtliv och Ammerån utgör ett populärt besöksområde sommartid med attraktivt fiske och friluftsliv. I övrigt finns ett antal populära badplatser och utflyktsmål spridda över kommunen.

I samband med framtagande av T*illägg till översiktsplan, Landsbygdsutveckling i strandnära lägen, LIS- områden i Ragunda kommun* 2013, hade man ett nära samarbete med lokala representanter. Vid utpekande av LIS – områden togs hänsyn till innehållet i kommunens fiskeplan genom att inga LIS – områden pekades ut vid sjöar.

Bebyggelse och anläggningar av betydelse för landsbygdsutveckling

Nedanstående anläggningar och byggnader bedöms kunna vara av betydelse för landsbygdsutveckling inom kommunen. Genom möjligheterna till strandnära lokalisering bedöms bebyggelsen och anläggningarna bli attraktivare och därmed i högre grad bidra till en positiv utveckling.

- Större turistanläggningar
- Anläggningar för småskalig turism som till exempel jakt- och fiskecamper, stugbyar, bad- och båtplatser
- Mindre grupper av uthyrningsstugor samt enstaka uthyrningsstugor som utgör komplement till annan verksamhet, till exempel jord- och skogsbruk och matentreprenörer.
- Småskalig livsmedelsproduktion (till exempel fiskodling)
- Enskilt permanentboende
- Enskilt fritidshusboende
- Planlagda strandnära områden för permanent- och/ eller fritidshusboende.

Kommunen gör bedömningen att utpekade LIS – områden har en god tålighet för ytterligare bebyggelse då de i huvudsak är lokaliserade till byar och bebyggelsestråk med befintlig bebyggelse. I de fall LIS – områden berör kulturhistoriskt intressanta område ska det förutom enskild strandskyddsprövning även bedömas huruvida bebyggelsen är förenlig med kulturmiljön på platsen. Därutöver ska alltid en prövning av platsens lämplighet göras enligt reglerna i plan- och bygglagen och en bedömning i det enskilda fallet av påverkan på strandskyddets syften samt djur- och växtlivet på platsen.

Inom områden av riksintresse för kulturmiljövård ska alltid hänsyn tas till kulturmiljövärdet vid prövning av ny bebyggelse.

Genom att tidigare framtagen LIS – plan föreslog LIS – områden vid befintliga byar och bebyggelsestråk påverkas inte stränder inom obebyggda skogsområden inom kommunen

annat än av enstaka mindre turistiska microanläggningar.

Undantagna områden

Utifrån ovanstående förutsättningar, statliga anvisningar om strandskyddsreglerna, befintliga planeringsunderlag och lokala kunskaper har kommunen tagit fram kriterier för urval av LIS – områden som kommunen bedömer kan medföra att strandskyddslagstiftningens syfte allmänt kan tillgodoses samtidigt som ett strandnära byggande kan bidra till landsbygdsutveckling.

Följande typer av strandområden undantas som möjliga LIS – områden:

- Stränderna längs med strömmande partier av riksintresse för Ammerån.
- Riksintressen för naturvård och friluftsliv förutom byar och befintliga bebyggelsestråk längs med Ammerån.
- Naturreservat och andra skyddade områden inklusive planerade reservat.
- Värdefulla ängs- och betesmarker.
- Badplatser.
- Tätortsnära strandområden.
- Värdefulla natur- och friluftsområden.
- Områden utpekade i våtmarksinventeringen.
- In- och utloppsområden till större åar och bäckar.
- För fisket viktiga sjöar och vattendrag som pekats ut i kommunens fiskeplan,
- Större opåverkade vildmarksområden av betydelse för nuvarande och framtida upplevelseturism.
- Vattenskyddsområden.
- Natura 2000 områden.
- Sjöar och vattendrag inom utbyggnadsområde för vindkraftsparker.

Viktiga stråk

Vid urvalet av LIS – områden har följande utgångspunkter prioriterats:

Samhällsgeografiskt viktiga stråk/områden

I Ragunda bildar kommunens tre tätorter tillsammans med de mindre byarna sammanhållande stråk med tillhörande influensområden som har större förutsättningar för att bidra till en lokal landsbygdsutveckling. En utveckling inom alla delar av kommunen ur ett kommunalt perspektiv utvecklade för hela kommunen, men för att optimera förutsättningar för att skapa en lokal och regional hållbar utveckling bör den översiktliga planeringen sträva efter flera samverkande faktorer så att synergieffekter kan uppstå.

De identifierade LIS – områdena följer översiktsplanens övergripande strategier om utveckling längs med noder och stråk inom kommunen.

Kommunikationseffektiva stråk/ noder

Med en utspridd befolkning i Ragunda bidrar det till att kommunen har en relativt hög andel bilar per invånare. Tillgången till kollektiva färdmedel är begränsad till vissa stråk där zonen kring väg 87 har en bättre tillgång till kollektivtrafik än andra delar av kommunen. Den inomkommunala kollektivtrafiken är väsentligt glesare och i princip uppbyggd kring behovet av skolskjutsar. En ökning av boende på landsbygden kan dock bidra till att säkerställa befintlig kollektivtrafik, men knappast bli i den omfattningen att en mer utökad kollektivtrafik blir verklighet. Även i framtiden kommer det enskilda bilåkandet utgöra det huvudsakliga kommunikationsmedlet för människor som bor på landsbygden. Längs med och i anslutning till de samhällsgeografiskt intressanta stråken och de kommunikationseffektiva stråken finns attraktiva områden med goda förutsättningar för landsbygdsutveckling. Till dessa hör också angränsande zoner och områden belägna fem till tio kilometer från stråken. Huvuddelen av de utpekade LIS- områdena är belägna inom dessa zoner.

Redan ianspråktagna sjöar och stränder

Huvuddelen av de förslagna LIS - områdena är belägna i eller i nära anslutning till redan befintlig bebyggelse. Den planeringsprincipen innebär att huvuddelen av de idag obebyggda stränderna också i framtiden kommer att förbli tillgängliga för det rörliga friluftslivet eller opåverkade vad gäller växt- och djurlivet. Endast enstaka småskaliga jakt- och fiskecamper eller uthyrningsstugor som utgör komplement till jord- och skogsbruksföretag kan komma i fråga inom sådana områden.

Ammerån utgör både riksintresse för friluftsliv, naturvård, skyddade vattendrag, Natura 2000 och kulturmiljövård (del av), naturreservat omfattar själva vattendraget men inte landområden. En begränsad tillkommande bebyggelse i och i anslutning till befintliga byar bedöms inte påverka riksintressena. De grundläggande bestämmelserna i miljöbalken medger överhuvudtaget ingen ytterligare bebyggelse närmare stranden än 25 meter. Dessutom bör i varje enskilt fall särskilt beaktas att avloppsfrågan löses så på ett sätt som innebär att ingen ytterligare påverkan sker på vattensystemet. Inga LIS – områden har tillåtits i anslutning till vattensystemets strömmande delar.

Geografiska landsbygdsutvecklingsområden

I den digitala översiktsplanekartan redovisas vilka strandområden kommunen bedömer att strandnära bebyggelse kan bidra till landsbygdsutveckling. Inom de angivna LIS – områdena gäller att dispens kan ges om området tas i anspråk för en byggnad, anläggning eller verksamhet eller åtgärd som bidrar till utveckling av landsbygden.

Om prövningen gäller en dispens för att uppföra enstaka en- eller tvåbostadshus (permanent- eller fritidshusbebyggelse) med tillhörande komplementbyggnader och andra åtgärder, får man istället beakta om huset eller husen avses att uppföras i anslutning till befintliga bostadshus. I de glesbebyggda delarna kan ett hus anses ligga i anslutning till ett befintligt bostadshus om avståndet är mindre än 200 meter.

De angivna LIS – områdena omfattar cirka 310 kilometer strand, vilket utgör cirka 20 procent av kommunens totala strandlinje för sjöar och vattendrag som är bredare än sex meter. Om även mindre vattendrag inkluderas utgör LIS-områdena cirka åtta procent av kommunens totala strandlinje. Utpekade LIS – områden bedöms med råge uppfylla kraven på att endast en begränsad andel av kommunens sjöar och vattendrag för utgöra LIS – områden.

De på den digitala översiktsplanekartan angivna områdena som bedöms vara lämpliga för landsbygdsutveckling utifrån följande kriterier:

- områden är belägna i anslutning till befintliga byar och bebyggelsestråk
- områdena bedöms ha möjlighet att förstärka underlag för service i berörd bygd som till exempel handel, skola/förskola, kollektivtrafik eller annan service.
- områden som bedöms ge möjlighet att etablera eller utöka verksamheter som skapar arbetstillfällen samt vara belägna inom acceptabelt pendlingsavstånd till kommunens och angränsande kommuners tätorter.

Stråket längs med Indalsälven bedöms extra intressant med sitt läge intill väg 87, där det finns ett flertal större arbetsplatser. Byar och bebyggelsestråken ligger ofta vackert på sluttningarna mot älven samt omgivande sjöar med omgivande skogsklädda höjder. Landskapsbilden är attraktiv och bedöms tillsammans med det strategiska läget kunna attrahera till inflyttning av permanentboende, särskilt om ett strandnära byggande är möjligt.

Verksamhetsanknuten landsbygdsutveckling

Att peka ut områden i strandnära lägen som kan vara intressanta för etablering av småskalig turistverksamhet eller annan näringslivskomplettering kan vara svårt i en stor glesbefolkad kommun. I kommunen kan det finnas en mängd områden lämpliga för sådan verksamhet, men i planarbete är det inte möjligt att förutsäga var det i framtiden kommer att finnas människor som är beredda att satsa och markägare som är villiga att upplåta mark för detta. Att enbart medge strandnära bebyggelse inom de geografiskt utpekade områdena kan därför hämma en eftersträvansvärd landsbygdsutveckling.

Kommunen anser därför att även utanför de utpekade LIS – områdena bör det vara möjligt att pröva dispens från strandskyddet för microanläggningar för småskalig turism (jakt- och fiskecamper, uthyrningsstugor med mera) som kan utgörs stöd för fastboende, markägare och andra näringsidkare som vill bredda sin inkomstbas och därmed förbättra förutsättningarna för fortsatt boende eller inflyttning i bygden. Vid ärendeprövning säkerställs att sökanden bedriver jord- och skogsbruksföretag eller annan kommersiell verksamhet med sådan inriktning att dispensen medverkar till en förstärkning av verksamheten. Vid nystart av företag säkerställs att sökanden verkligen har för avsikt att starta ett företag som för sin utveckling är beroende av dispens från strandskyddsbestämmelserna.

Detta bör vara möjligt att pröva inom hela kommunen utom inom de på plankartan utpekade särskilt värdefulla strandområden (Ammerån, lokala områden värdefulla för friluftsliv och fiske enligt lokala representanter och fiskeplanen, naturreservat inklusive planerade reservat samt områden för vindkraftsparker). För de små vattendragen och vattenansamlingarna kan dock ett modifierat strandskydd tillämpas enligt tabell nedan.

Verksamhetsanknuten landsbygdsutveckling

Idag finns inget stöd i strandskyddslagstiftningen för att tillämpa ett modifierat strandskydd kring små vattendrag och vattenansamlingar. Detta har lagts fast i en prejudicerande dom i mark- och miljööverdomstolen (20212-02-27, M5458-11).

Enligt domen får strandskyddsdispens endast medges om det är förenligt med strandskyddets syften och om det finns särskilda skäl. Dessa anges i 7 kapitlet 18 c § miljöbalken och utgör ett uttömmande uppräkning av de skäl som kan beaktas vid prövning. Det förhållandet om att det är en fråga om ett mindre vattendrag innebär inte i sig att det finns skäl för dispens.

Ovanstående dom innebär att det fodras en lagändring genom riksdagsbeslut för att mer generellt kunna tillämpa ett modifierat strandskydd kring alla små vattendrag och vattenansamlingar. Det fanns ett förslag om en ökad differentiering av strandskyddet, men som avslogs av riksdagen den 1 juni 2022.

Ärenden som berör mindre vattendrag får därför prövas utifrån förhållanden i det enskilda fallet och mot gällande lagstiftning.

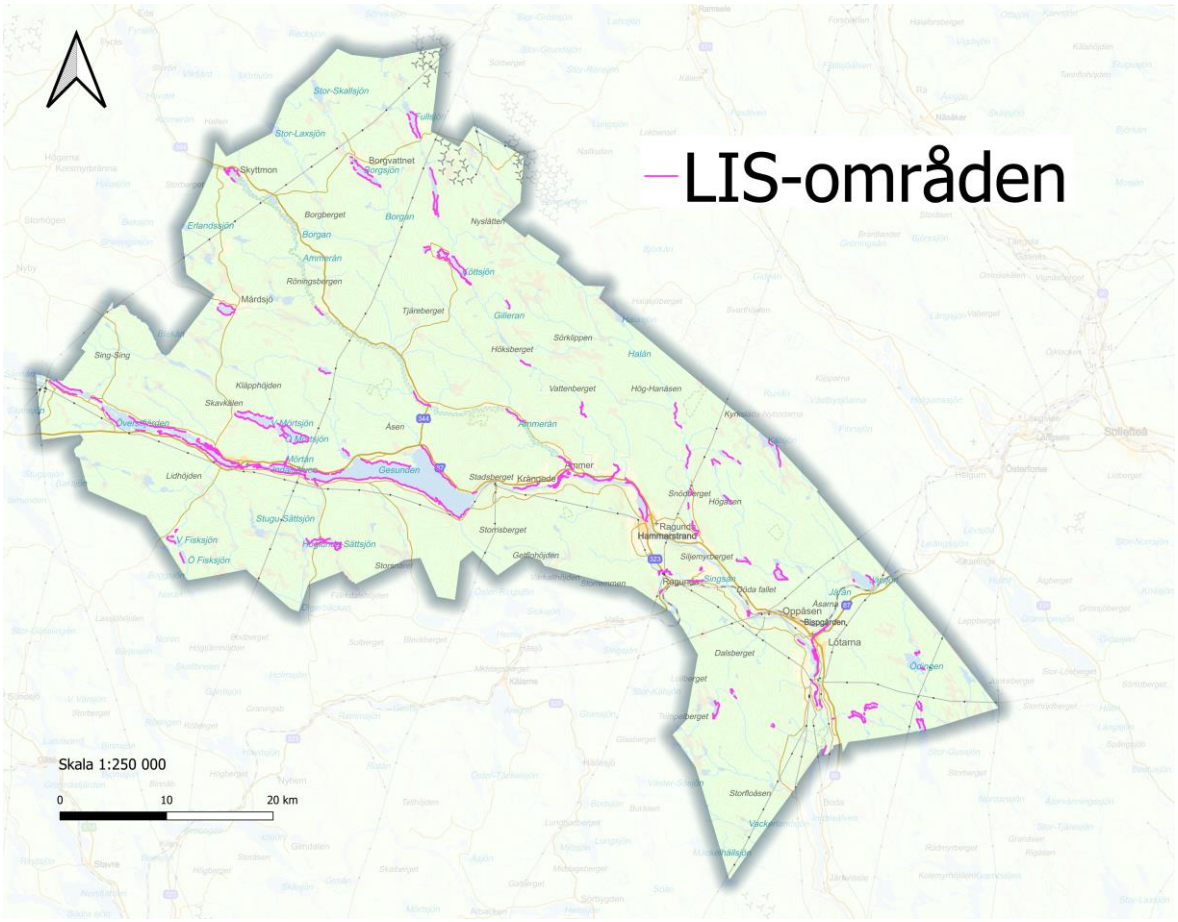

Slutgiltig prövning

Den slutgiltiga prövningen av lämpligheten av ett strandskyddsupphävande /dispens sker alltid genom en särskild ansökan om bygglov, där LIS-områden är utpekade i översiktsplanen och kommer vara ett av flera särskilda skäl som kan åberopas. I den slutgiltiga prövningen skall det kunna visa att strandskyddets syften tillgodoses långsiktigt och att det sökta området är lämpligt. Översiktsplanen är inte detaljerad på så vis att det kan ge en slutgiltig bedömning av lämpligheten i det enskilda ärendet. Den bedömningen måste alltid göras tillsammans med övriga hänsynstaganden.

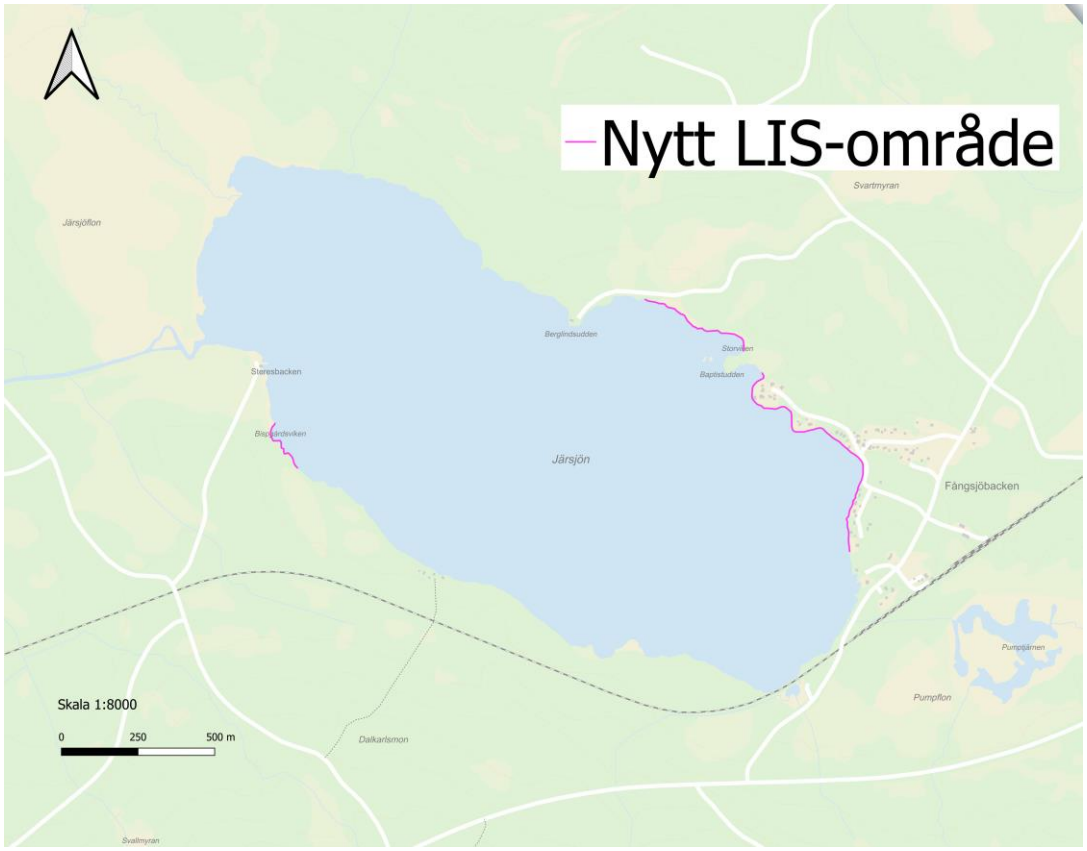
Enligt reglerna i miljöbalken 7 kapitlet 18 f § skall det alltid säkerställas en fri passage mellan strandlinjen och byggnader eller anläggningar för att trygga allmänhetens tillgång till fria stränder och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Den skall uppgå till minst några tiotals meter (enligt förarbeten alltid minst 25 meter). Kravet på fri passage gäller inte om en sådan användning av området närmast strandlinjen är omöjlig med hänsyn till de planerade byggnadernas eller anläggningarnas funktion (båthamn, brygga, badplats etc). Kravet på fri passage gäller inte hellre då området närmast stranden redan utgör ianspråktagen tomtplats och hemfridszon. Det förutsätter dock att de befintliga husen är belägna inom 20 – 30 meter från stranden. Vid längre avstånd kan alltid kravet på fri passage hävdas. Ett beslut om att upphäva strandskyddet i detaljplan eller ge dispens från strandskyddet får inte omfatta den fria passagen.

För att säkerställa den fria passagen kan kommunen som villkor för dispens kräva staket kring tomten mot den fria passagen, grind i befintligt staket, rivning av gammal byggnad eller andra åtgärder för att säkerställa allmänheten verkligen upplever passagen som tillgänglig. I den enskilda prövningen skall alltid säkerställas att den tilltänkta byggnaden eller anläggningen eller verksamheten inte negativt påverkar livsvillkoren för djur- och växtlivet i området. Besök på platsen samt avstämning mot det digitala planeringsunderlaget (riksintressen, skyddade områden, skogens pärlor, våtmarksinventering, riks-, regionala- och lokala natur, kultur- och friluftsintressen, Artskyddsförordningen, Artportalen etc) skall alltid göras i det enskilda ärendet. Besök på platsen får också avgöra om ytterligare kunskap krävs för att avgöra ärendet. I planärenden eller känsliga naturområden kan en separat

LIS – områden i Ragunda kommun.

Kompletterande LIS område – Järsjön, Bispgården

Karta med förslag på kompletterande LIS – område i Järlsjön.

I samband med kommunens arbete med *Tillägg till översiktsplan, Landsbygdsutveckling i strandnära lägen,* 2013 pekades ett område vid Järsjön, Bispgården ut. Detta gick vid den tiden inte igenom på grund av militära intressen i området. Kort efter planens antagande togs dessa intressen bort.

I kommande översiktsplan gör kommunen bedömningen att två områden vid Järsjön kan pekas ut som ett område där strandskyddet går upphäva med hänvisning till kriterierna för landsbygdsutveckling i strandnära lägen i miljöbalken 7 kapitel. Kommunen har i avvägningar för utpekande i området tagit hänsyn till sumpskogar som kan ha höga naturvärden samt nyckelbiotoper på den norra sidan av sjön. I den sydvästra är det ett mindre område som pekas ut som ligger med närheten av en befintlig väg och ett bostadshus. I den nordöstra är det ett större område där majoriteten av området redan idag är ianspråktaget och bebyggt med bostadsbebyggelse. Det finns inget kommunalt vatten och avlopp i området utan det löses genom enskild lösning. Vid prövning av upphävande av strandskydd i området behöver eventuella naturvärden och fornlämningar beaktas. Inom området i den nordöstra delen finns ett antal fornlämningar redovisade.

STÄLLNINGSTAGANDE FÖR LANDSBYGDSUTVECKLING I STRANDNÄRA LÄGEN

- Två områden vid Järsjön pekas ut som LIS – områden, landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer är bestämmelser om kvaliteten på mark, vatten och luft eller miljön i övrigt. Miljökvalitetsnormer finns idag för buller, luft och vatten och regleras i femte kapitlet i miljöbalken.

Beskrivning av miljökvalitetsnormer för luft har utvecklats utifrån den senaste förordningen om luftkvalitet (2010:477) och har kompletterats med ytterligare normer för partiklar (PM_{10} och $PM_{2,5}$), bensen, kolmonoxid, ozon, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren sedan senaste översiktsplanen.

EU:s vattendirektiv (2000/60/EG) har tagits fram av EU med syfte att skydda och förbättra EU:s alla vatten och för att skapa en enhetlig förvaltning av medlemsländernas vatten. I Sverige har vattendirektivet införts i svensk lagstiftning genom miljöbalkens (1998:808) femte kapitel och Vattenförvaltningsförordning (2004:660). I december 2009 beslutades om miljökvalitetsnormer för vatten, varpå översiktsplanen har uppdaterats vad gäller miljökvalitetsnormer för yt- och grundvattenförekomster. I december 2021 beslutades om nya miljökvalitetsnormer för vatten.

Det är vattenmyndigheterna som bedömer grund- och ytvattenstatus i Sverige. Statusklassificeringen ligger till grund för bestämmandet av miljökvalitetsnorm för varje vattenförekomst. Miljökvalitetsnormen anger målet med arbetet för varje vattenförekomst, vilken status vattnet ska ha i framtiden och när målet ska vara uppnått. Utifrån nuläget och vad som behövs för att förbättra vattnet beslutar vattendelegationerna vilka miljökvalitetsnormer som gäller.

Miljökvalitetsnormerna syftar till att säkra Sveriges vattenkvalitet.
Illustration: Vattenmyndigheterna.

Enligt 5 kapitlet 4 § miljöbalken får en kommun inte tillåta att en verksamhet eller en åtgärd påbörjas eller ändras om detta, trots åtgärder för att minska föroreningar eller störningar från andra verksamheter, ger upphov till en sådan ökad förorening eller störning som innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller som har sådan betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm. Förbudet att vattenkvaliteten inte får försämras har även tydliggjorts i den så kallade

Weserdomen, som innebär att det endast räcker med en försämring av en kvalitetsfaktor för att en försämring av status ska ha skett.

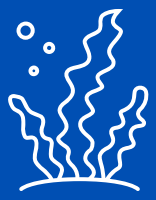
I både vattenmyndigheternas nuvarande åtgärdsprogram från 2016–2021 som förlängts samt det nya åtgärdsprogrammet som håller på att prövas av regeringen finns ett antal åtgärder som riktar sig till kommunernas översiktsplanering. Bland annat finns åtgärder i nuvarande åtgärdsprogram om att säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen, upprätta och utveckla vatten- och avloppsvattenplaner för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas och hur dagvatten ska hanteras inom kommunen avseende kvantitet och kvalitet. Förslag till nytt åtgärdsprogram innebär ytterligare åtgärder för en kommuns översiktsplan, då exempelvis förvaltningsövergripande vattenplanering utifrån ett avrinningsområdesperspektiv ska tas fram.

I Ragunda kommun finns Indalsälven som är ett huvudavrinningsområde till mindre sjöar och vattendrag i kommunen. Indalsälven innehar inom kommungränsen god ekologisk status och god kemisk ytvattenstatus. Kvaliteten på vattnet kan komma att ändras beroende på faktorer längs med älven och därför är det viktigt att ta med frågan i ett tidigt skede vid planering av bebyggelse, lovgivning eller tillståndsansökningar. Vattenkvaliteten i Indalsälven är sämre längre västerut, vilket bland annat kan bero på utsläppen av PFAS från F4 Östersund.

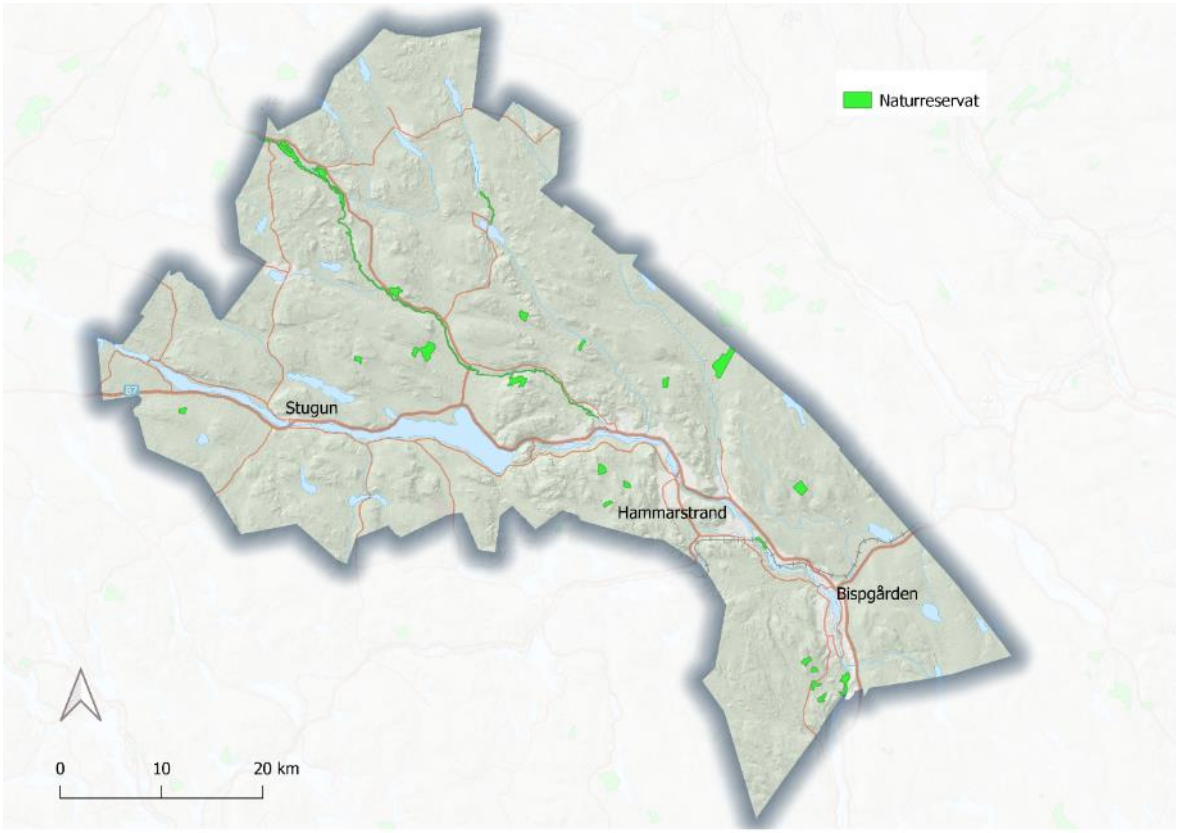
Miljökvalitetsnormer för buller omfattar omgivningsbuller från större vägar, järnvägar och flygplatser i hela Sverige. I förordningen om omgivningsbuller (2004:675) ställs krav på att Trafikverket och kommuner med mer än 100 000 invånare ska kartlägga buller och upprätta åtgärdsprogram vart femte år. Trots att Ragunda kommun inte berörs direkt av miljökvalitetsnormer för buller, eftersträvar kommunen en begränsning av buller, vilket bland annat styrs av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken.

STÄLLNINGSTAGANDE FÖR MILJÖKVALITETSNORMER

- Kommunen ska verka för att miljökvalitetsnormerna ska följas i samband med planläggning, bygglovsprövning och tillståndsansökan.
- Framtida fiskodlingar ska inte bidra till övergödning av sjöar och vattendrag och därmed negativ påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten.

Naturreservat

Områden för naturreservat i Ragunda kommun.

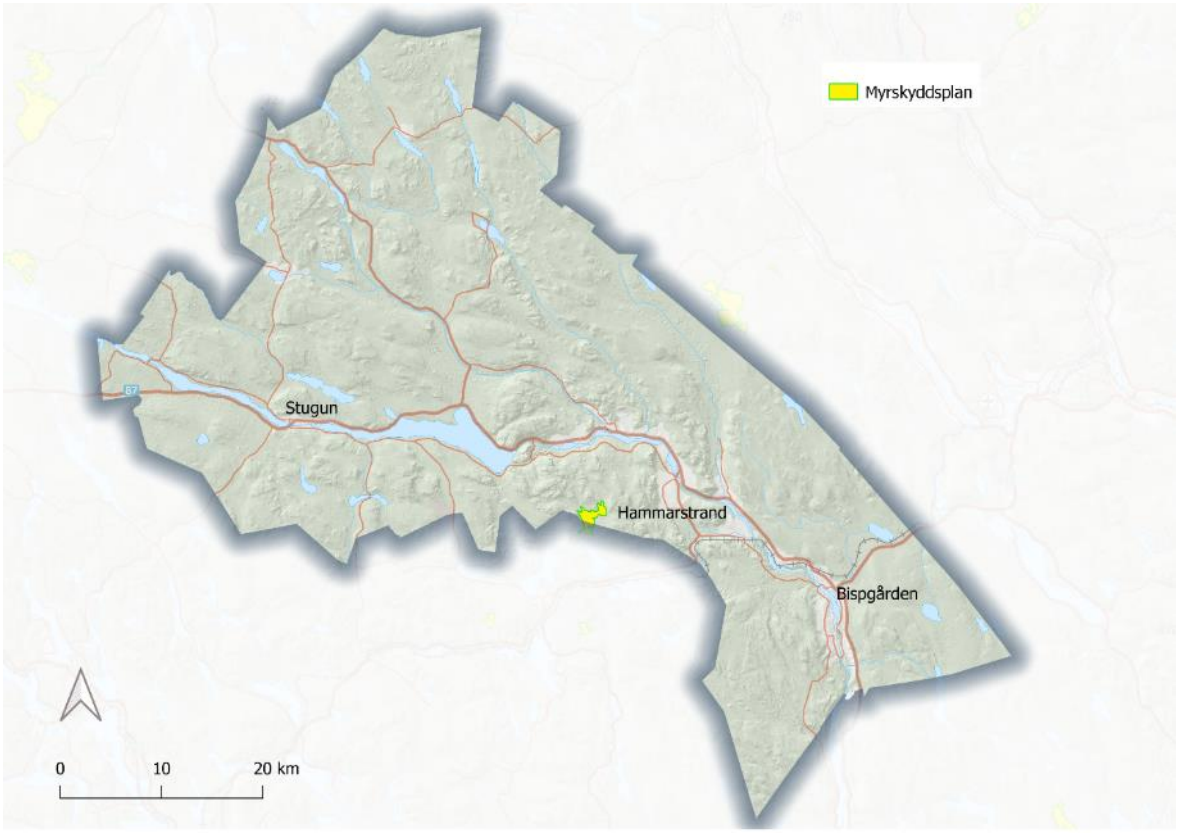
Naturreservat inrättas för att skydda värdefulla naturmiljöer och sällsynta arter för den biologiska mångfalden. Det kan också vara ett sätt att säkra människors tillgång till attraktiva områden för rekreation, friluftsliv och fågelskådning. Naturreservat består ofta av sammanhängande naturområden som exempelvis kan vara naturskog eller öppna kulturlandskap. I Ragunda kommun finns totalt 22 naturreservat och flera av dem är också Natura 2000 område.

Naturreservat	Vad	Natura 2000
Ammerån	Vattendrag, våtmark	X
Billtjärn	Sjö och vattendrag, skogsmark	X
Grånmyran	Skogsmark, våtmark	X
Jansmyrberget	Skogsmark	X
Eldsjöbäcken	Skogsmark	
Gårsjöhöjden	Skogsmark	

Döda fallet	**Skogsmark, sjö och vattendrag**	
Höksberget	**Skogsmark**	
Kvarnån Utanede	**Skogsmark, sjö och vattendrag**	**X**
Långstrandberget	**Skogsmark**	**X**
Länglingsån	**Sjö och vattendrag**	
Märatjärnberget	**Skogsmark, sjö och vattendrag**	
Meån	**Skogsmark, sjö och vattendrag**	**X**
Orrmyrberget	**Skogsmark**	
Revaberget	**Skogsmark, sjö och vattendrag**	**X**
Snedmyran	**Skogsmark, våtmark**	**X**
Ygeltjärn	**Skogsmark, sjö och vattendrag**	
Vattenberget	**Skogsmark**	
Sättmyrberget	**Skogsmark**	**X**
Vårvsberget	**Skogsmark**	
Storflohöjden	**Skogsmark**	
Sälgedalsberget	**Skogsmark**	

De 22 naturreservaten i Ragunda kommun.

Våtmarker

Våtmarksområden i Ragunda kommun som ingår i nationell Myrskyddsplan.

Våtmarker är artrika och värdefulla för den biologiska mångfalden. Våtmarker kan vara med och bidra till ekosystemtjänster och kan binda koldioxid, vilket hjälper till med att bromsa pågående klimatförändringar.

LÄS MER

Myrskyddsplan, 2007 Jämtlands län

Naturvårdsverket

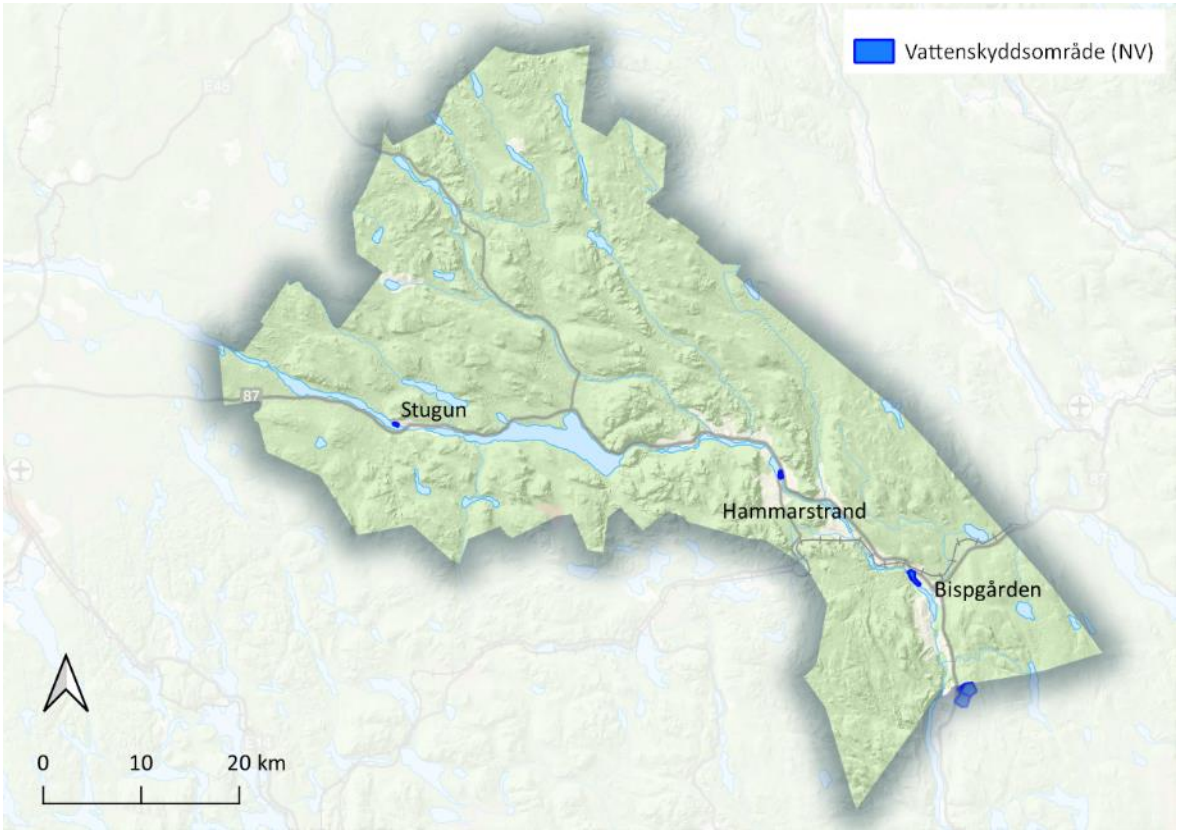
I Ragunda kommun finns ett våtmarksområde som ingår i nationell Myrskyddsplan, Flärkarna – Stormyrorna. Området ligger i den sydöstra delen av kommunen och norra delen av Bräcke kommun. Flärkarna ligger i en sänka mellan Flärkmon och Sjöberget nordost om Håsjö i Bräcke kommun. Myren är ett tydligt sluttande kallkärr med både blötare och mestadels fastare karaktär. I området finns många rödlistade arter bland annat käppkrockmossa.

STÄLLNINGSTAGANDE FÖR VÅTMARKER

- Miljöbalkens försiktighetsprinciper ska beaktas i närheten av våtmarker. Det gäller både områden som är utpekade enligt myrskyddsplan men även övriga våtmarker.
- I samband med ingrepp i närheten av våtmarker rekommenderas att naturvärdesinventering genomförs.

Vattenskyddsområden

Karta som redovisar kommunens vattenskyddsområden.

Dricksvatten är människans viktigaste livsmedel och något som ibland tas för givet. Vattnet behöver skyddas för att vi i framtiden ska behålla den kvalitet på vattnet som finns idag. För att skydda grund- och ytvattentillgångar har kommun eller länsstyrelse möjlighet att förklara vattenskyddsområden. Det kan vara vattentillgångar som nyttjas eller som kan komma att utnyttjas som vattentäkt i framtiden. Till varje vattenskyddsområde finns skyddsföreskrifterna talar om vad man inte får göra inom vattenskyddsområdet och när det krävs tillstånd eller anmälan.

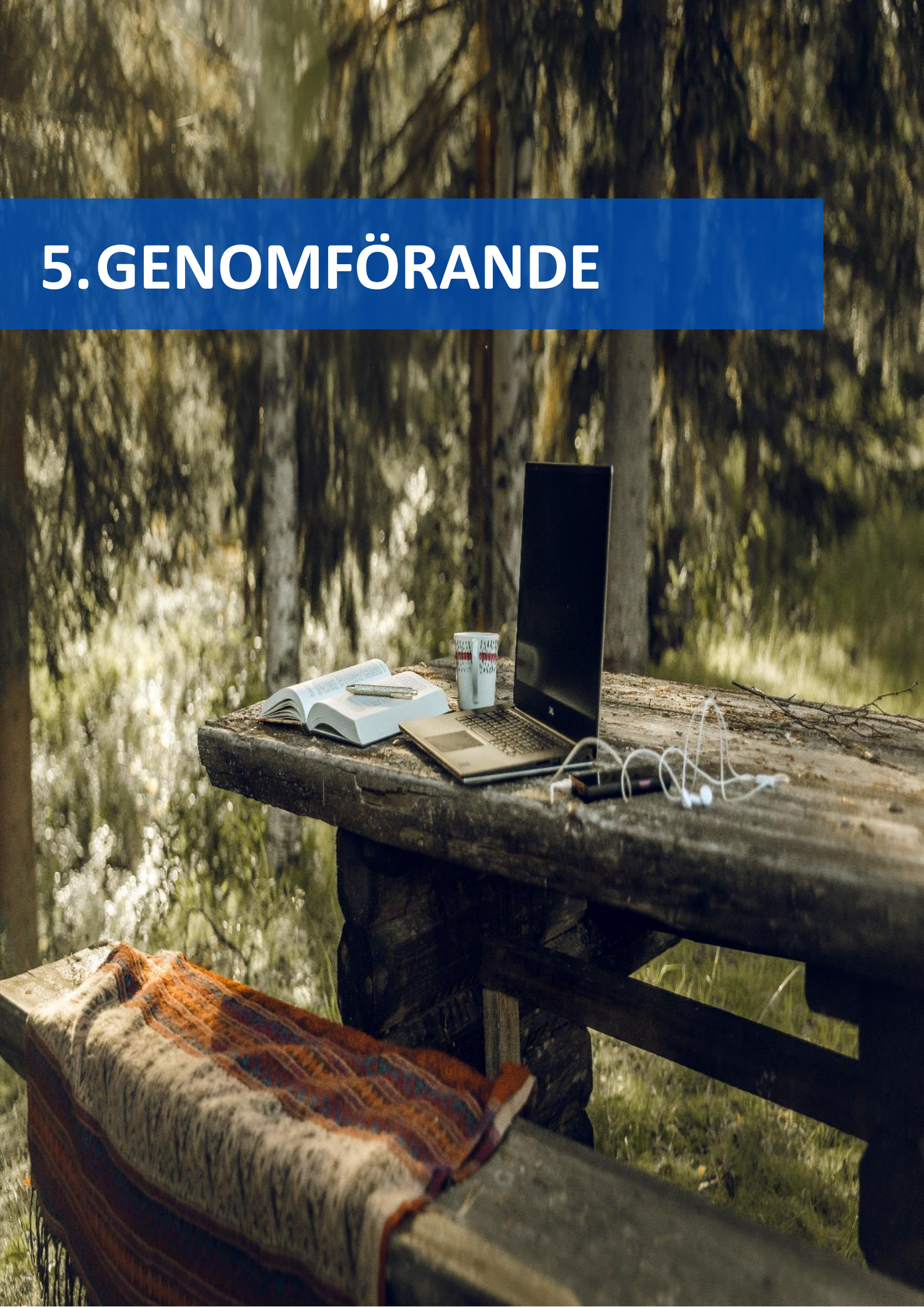
I Ragunda kommun finns vattenskyddsområden för kommunens tre tätorter. Kommunen arbetar med en revidering av vattenskyddsområden och inväntar att länsstyrelsen ska fastställa förskrifter.

STÄLLNINGSTAGANDE FÖR VATTENSKYDDSOMRÅDEN

- Kommunen har tre vattenskyddsområden. Fastställda förskrifter ska följas.
- Kommunen ska arbeta aktivt med reservvattentäkter för att säkra tillgång till dricksvatten för framtiden.

5. GENOMFÖRANDE

Stegvis utveckling, prioritering och samordning

För att nå översiktsplanens övergripande mål samt kommunens vision behöver utvecklingen för Ragunda kommun ske stegvis med tydliga prioriteringar och integrering av gemensamma insatser. När, var och hur ny bebyggelse tar form påverkar såväl kapacitetsbehov, möjligheten att samordna och bära investeringar samt vilka mervärden som kan tillskapas.

Utveckling

Kommunen har i översiktsplanen pekat ut sju utbyggnadsområden för bebyggelse som redovisas under avsnittet *Utvecklingsinriktning*. Efter att kommunen genomfört samråd, medborgardialoger samt fördjupade politiska diskussioner kommer en prioritering av utbyggnadsområden att redovisas i samband med granskningen av översiktsplanen.

När det gäller utpekat behov av gång- och cykelvägar ser kommunen följande utbyggnad och prioriteringsordning för respektive ort:

Stugun

Plats	Väghållare	Prioritering
Stugubron till rastplatsen på andra sidan Indalsälven	Trafikverket	1
Från Jämtlamell längs med väg 87 till Mörtsjövägaskälet	Trafikverket	2
Åtegården, Gjurdsväg fram till väg 87	Trafikverket	3
Åtegården, Gjurdsväg till Kompani	Trafikverket	3
Industrivägen fram till Klockar Mildesväg	Vägförening	Redovisas i kommande gång- och cykelplan
Granmyrsvägen fram till förskolan och vidare till idrottsplatsen	Vägförening	Redovisas i kommande gång- och cykelplan
Ängevägen	Vägföreningen	Redovisas i kommande gång- och cykelplan
Från Jämtlamell längs med väg 87 till Stugubron	Trafikverket	Vägplan upprättad och godkänd. Planerad byggstart 2026.

Hammarstrand

Plats	Väghållare	Prioritering
Hammarstrand, Centralgatan till Ragunda stationssamhälle	Trafikverket	1
Väg 87 till fyrvägskorsning Pålgård	Trafikverket	2
Längs med väg 87 till Gevåg	Trafikverket	2
Kullstavägen från Centralgatan	Trafikverket	3
Bölevägen/Södra Krångedevägen till Gullbacksvägen	Trafikverket	3
Kullstavägen och vidare längs med Idrottsvägen och Ljungvägen	Vägförening	Redovisas i kommande gång- och cykelplan

Bispgården

Plats	Väghållare	Prioritering
Forsvägen vid väg 87 upp till Geråbadet	Trafikverket	1
Sundsvallsvägen	Trafikverket	2
Väg 87 ner till Skogskyrkogården	Trafikverket	3

Prioritering

Under arbetet med översiktsplanen har behoven av kunskap- och beslutsunderlag kopplat till kommunens fysiska planering inventerats. Följande styrdokument och planeringsunderlag bedöms vara av vikt för kontinuerlig översiktsplanering:

Bostadsförsörjningsplan

Enligt bostadsförsörjningslagen ska kommunen upprätta och anta riktlinjer för bostadsförsörjning minst en gång varje mandatperiod. Ragunda kommun saknar riktlinjer för bostadsförsörjning. Bostadsförsörjningsprogram ska utgå från utvecklingsinriktning och strategier och utbyggnadsområden i översiktsplan Ragunda 2050. Fokus för bostadsförsörjningsprogrammet ska vara bland annat prioriteringar och inriktning för detaljplaner och kunna tillgodose behovet av olika typer av bostäder för medborgare. Arbetet med bostadsförsörjningsprogram har högsta prioritet hos kommunen och ska vara färdigt senast 2026.

Omsorgsutredning

Ragunda kommun behöver genomföra en omsorgsutredning för att utreda framtida omsorgsbehov i kommunen där både behoven inom äldreomsorgen med särskilda boenden,

hemtjänst och seniorboenden utreds. Utredningen kan ge konkreta förslag som i sin tur kan möjliggöra för en ökad rotation på bostadsmarknaden i kommunen och därmed på sikt frigöra hus och skapa positiva effekter på ökad inflyttning. Omsorgsutredningen är också ett viktigt underlag till bostadsförsörjningsplan då båda har en viktig koppling mellan varandra. Arbetet med en omsorgsutredning har högsta prioritet hos kommunen.

Avfallsplan

Kommunens avfallsplan är från 1994 och behöver revideras och uppdateras utifrån dagens förutsättningar och lagstiftning inom respektive område. Kommunen har ett lagstadgat ansvar att ha en aktuell avfallsplan som ska fungera som ett aktivt planinstrument med ambitioner för kommunens avfallshantering. Idag är det ett helt annat fokus på hur avfallshantering ska skötas och ett ökat fokus på cirkulär ekonomi och hur avfall ska hanteras på ett miljösäkert sätt. Arbetet med avfallsplanen har prioritet två hos kommunen.

Gång- och cykelplan

Kommunen saknar idag en gång- och cykelplan för arbetet med utbyggnaden av gång- och cykelvägar. I planen ska kommunen redovisa befintliga gång- och cykelvägar samt utifrån utpekat behov av nya. Planen ska vidare förbättra samhängande stråk för underlättande av gång- och cykel samt redovisa ekonomiska konsekvenser. Arbetet med en gång- och cykelplan har prioritet två hos kommunen

Utredning om var vattenskoter ska tillåtas

Kommunen behöver genomföra en utredning om det finns lämpliga platser för vattenskoter i kommun och i så fall peka ut dessa.

Risk- och sårbarhetsanalys och klimatanpassningsplan

Kommunen behöver upprätta en risk- och sårbarhetsanalys som sedan ska ligga till grund för efterföljande klimatanpassningsplan. Risk- och sårbarhetsanalys syftar till att identifiera och reducera risker och minska sårbarheten vid exempelvis skogsbränder. Kommunen får då en bra bild över hur det ser ut specifikt i Ragunda. Klimatanpassningsplanen ska redovisa de lokala åtgärder som berör olika verksamheter och rutiner för kommunen ska arbetat med klimatanpassning i ett förändrat klimat. Vidare ska planen redovisa hur kommunen arbetar med krisberedskap. Risk- och sårbarhetsanalys samt klimatanpassningsplan har prioritet två hos kommunen.

Utredning av reservvattentäkter

Kommunen har idag kommunala vattenskyddsområden i Stugun, Hammarstrand och Bispgården. Det saknas dock reservvattentäkter och är något som kommunen behöver om det skulle ske något med befintliga vattentäkter, till exempel en förorening. Kommunen behöver starta en utredning om lämpliga platser, främst i kommunens tre tätorter, och därefter besluta om att upprätta reservvattenområden. Utredning av reservvattentäkter har prioritet ett hos kommunen.

Utredning av geotekniska förhållande längs med Indalsälven

Det finns flera platser längs Indalsälven som har en ökad risk för ras och skred och som finns redovisat under kapitel 3 Allmänna intressen, avsnittet M*iljö- och klimataspekter*. I samband med lovprövning och exploatering behöver fördjupad geoteknisk undersökning av geotekniska förhållanden på platser som finns nämnda under rubriken *ras och skred och erosion,* genomföras.

Fiskeplan

Ragunda kommun har en fiskeplan från 1994. Sedan planen upprättades har både förutsättningar och lagstiftning förändrats och det finns därför ett behov av att uppdatera fiskeplanen med hänsyn till dagens förutsättningar. Arbetet med en uppdatering av fiskeplanen har prioritet tre hos kommunen.

Samordning

Samordning mellan kommunstyrelsen, dess utskott och bygg- och miljönämnden är av särskild betydelse för att genomföra översiktsplanens förslag. Översiktsplanen är vägledande och arbetet leds av kommunstyrelsen medan verkställandet av översiktsplanens intentioner fördelas mellan utskott och bygg- och miljönämnden. Bygg- och miljönämnden ansvarar för bygglov, förhandsbesked, planbesked och detaljplaner.

En tydlighet i kommunens vilja att bevara, förvalta och utveckla den bebyggda miljön, natur- och kulturmiljön samt kontinuerlig dialog tillsammans med kommunens invånare är både viktigt och ger ett bra beslutsunderlag som kan underlätta i samband med beslut och genomförande. Genomförande av översiktsplanens intentioner påverkar både mark som ägs av kommunen som mark som ägs av privata markägare. I många utvecklingsfrågor är därför ett nära samarbete med exploatörer, markägare och företag viktigt. Enskilda intressen inom kommunen kan vara med och bidra till att utvecklingsinriktningen för Ragunda uppfylls. Hur ett sådant samarbete ska ske behöver det finnas organiserat exempelvis genom befintliga forum som kommunen idag medverkar i exempelvis Näringslivsrådet.

Vidare kommer det att krävas ett nära samarbete med angränsande kommuner samt regionala och statliga organ för att lösa flera långsiktiga frågor gemensamt. De statliga och nationella intressena företräds bland annat av Trafikverket, Naturvårdsverket, Energimyndigheten, Riksantikvarieämbetet, Sametinget och Havs- och vattenmyndigheten. Länsstyrelsen har här en samordnade roll i arbetet. När det gäller kollektivtrafik är Ragunda kommun beroende av Region Jämtland Härjedalen och Länstrafiken Jämtlands län samt Länstrafiken Västernorrland för en god kollektivtrafik i kommunen. I Ragunda finns viktiga vägar som Trafikverket är ansvarig för och där översiktsplanen förslagit åtgärder inom infrastrukturen. För Ragunda är ett samarbete med både Jämtlands och Västernorrlands län i olika frågor viktigt. Det finns frågor där

kommunen ser en större samverkan med Västernorrland och i andra frågor med Jämtlands län. Gemensamt med både länen rör bostads- och arbetsmarknad i regionen.

Utifrån översiktsplanens utvecklingsinriktning och utvecklingsstrategier kommer åtgärder och aktiviteter att kopplas till exempelvis framtagande av planer, program och underlag för att stärka och etablera olika samverkansformer och identifiera indikationer för att följa upp strategier.

De nutida och framtida möjligheter och utmaningar behöver kommunen beakta medborgare och näringslivets roll för att lyckas långsiktigt. Det är viktigt för kommunens arbete att dess förutsättningar behålls övertid. En annan viktig fråga som kan ge ekonomiska förutsättningar eller konsekvenser är kompetensförsörjning för både kommunens egen organisation och företagens behov. De bästa förutsättningarna skapas genom nära samarbete mellan skola och näringslivet.

6. MEDVERKANDE OCH REFERENSLISTA

Organisation

Översiktsplanen är upprättad inom samhällsbyggnadsförvaltningen i Ragunda kommun. Beställare är Kommunstyrelsen (KS) i Ragunda.

Framtagandet av översiktsplanen har bedrivits i projektform med Sweco AB som projektledande konsult för uppdraget, i nära samarbete med en arbetsgrupp på Ragunda kommun där ett flertal tjänstepersoner har ingått från Samhällsbyggnadsförvaltningen och Kommunledningsförvaltningen. Miljökonsekvensbeskrivningen av översiktsplanen är upprättad av Structor Miljöpartner AB.

Samtliga politiska ledamöter från kommunstyrelsens arbetsutskott, en representant från majoriteten respektive en från oppositionen i Bygg- och miljönämnden samt två tjänstepersoner, har utgjort styrgrupp för projektet.

Referenser

Bilder

Sida 16: Sweco

Övriga bilder i planhandlingen är från Ragunda kommun.

Kartor är framtagna av Sweco AB.

Källförteckning

Boverket (2022) *Din hälsa kan påverkas av buller* Din hälsa kan påverkas av buller - Boverket

Energimyndigheten (2022) *Fortsatt hög elproduktion och elexport under 2021* Fortsatt hög elproduktion och elexport under 2021 (energimyndigheten.se)

Energimyndigheten (2023) *Antal verk och installerad effekt per kommun* Antal verk och installerad effekt per kommun, 2003-. PxWeb (energimyndigheten.se)

Finansdepartementet (2019) *En utvecklad översiktsplanering* En utvecklad översiktsplanering - Regeringen.se

Folkhälsomyndigheten (2022) Elektromagnetiska fält Elektromagnetiska fält — Folkhälsomyndigheten (folkhalsomyndigheten.se)

Kulturdepartementet (2018) *Politik för gestaltad livsmiljö* Politik för gestaltad livsmiljö - Regeringen.se

Naturvårdsverket (2007) Myrskyddsplan Jämtlands län

Regeringskansliet (2015) *Planering och beslut för hållbar utveckling* Planering och beslut för hållbar utveckling - Regeringen.se

Regeringskansliet (2021) *Sveriges genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling* Agenda 2030 för hållbar utveckling - Regeringen.se

Regeringskansliet (2022) *Stärkta incitament för utbyggnad av vindkraft* Stärkta incitament för utbyggd vindkraft - Regeringen.se

Regeringskansliet (2022) *Tilläggsdirektiv till utredningen om vindkraft* Tilläggsdirektiv till utredning om vindkraft - Regeringen.se

Regeringskansliet (2023) *Mål för energipolitiken* Mål för energipolitiken - Regeringen.se

Region Jämtland Härjedalen (2021) *Regional utveckling – Jämtlands län 2050 – En nytänkande och hållbar region att leva och verka i* Beslutad_ Regional utvecklingsstrategi_Jämtlands län 2050 - En nytänkande och hållbar region att leva, verka och utvecklas i_(247986) (0).pdf (regionjh.se)

Region Jämtland Härjedalen (2021) *Näringsliv och arbetsmarknad i Ragunda* Näringsliv och arbetsmarknad i Ragunda (regionjh.se)

Socialdepartementet

Statens offentliga utredningar (2015) *Planering och beslut för hållbar utveckling – Miljöbalkens hushållningsbestämmelser*

Sverige Kommuner och Region (2021) *Vägval för framtiden 4 – Trender som påverkar det kommunala och regionala uppdraget fram emot 2030* Vägval för framtiden 4 (skr.se)

WSP (2021) *Persontrafik med tåg Umeå-Sollefteå-Östersund.*

Vätgas Sverige (2023) *Fakta om vätgas från källa till användning* Fakta - Vätgas Sverige (vatgas.se)

Socialdepartementet (1998) *Strategi för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige*.

SWECO